

ပညာပညာ PHRU PWGO

ကညီကို့သရန်လံင်တံင်ကစီာ်ဆံးမို, ၂၇၆၅

Karen Teacher Newsletter: May 2026

Welcome Children Back to School 2026-2027 Academic Year

Stand With Karen Children - Walk Them Back to School.

The Karen Teacher Working Group (KTWG) is committed to strengthening education across Kawthoolei (Karen State, Burma/Myanmar), but we cannot do it alone.

Right now, children in our indigenous communities face ongoing military attacks, political instability, the aftermath of a recent earthquake, and rising living costs alongside decreasing family incomes. These crises have made it nearly impossible for many families to meet basic needs—let alone invest in their children’s education. Schools lack essential supplies. Boarding houses are overcrowded or unsafe. Dedicated teachers go without pay.

KTWG’s fundraising program focuses on five urgent priorities:

- 1) Teaching and learning materials;
- 2) Safe and supportive boarding houses;
- 3) Repairs and construction of school buildings;
- 4) Annual teacher subsidies; and,
- 5) Emergency support for vulnerable children

Your donation helps us respond—today and for the future. With your support, we can keep classrooms open, support passionate teachers, and make sure every child in Kawthoolei has a chance to learn and grow. Together, we can keep hope alive through education.

ပဏ္ဍပပွိုဟေမံးတံၢ်တဖၣ် PHRU PWGO COMMITTEES

နီၤဖိကိၣ်လိၣ်ထူ

Naw Paw Ko Lo Htoo

စီၤချံၣ်ကပီၤ

Saw Kleed K'Paw

စီၤအဲၣ်သကိး

Saw Eh Tha. Kho

နီၤဖိယွၤမူ

Naw Paw Ywa Moo

နီၤဖိရံၣ်ဝါ

Naw Hpaw Shee Wah

Acknowledgement

This newsletter is made possible through Myanmar Education Consortium (MEC) with the generous support of the Foreign, Commonwealth Development Office (FCDO), Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), and the Global Partnership for Education. The contents of this newsletter are the responsibility of the Karen Teacher Working Group (KTWG) and do not necessarily reflect the views of MEC, FCDO, DFAT, and GPE.

တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ

ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် လံၢ်တၢ်ကစီၣ်လံၢ်ရၤလီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ပၤမၤ သကိးတၢ်ကရၢကရီ (MEC) ဒီဖျိထံဂုၤကီၢ်ဂၤ, ထံဖိကိၢ်ဖိတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဝဲၤဒၢး (FCDO) ထံဂုၤကီၢ်ဂၤပၤဂ့ၢ်ဝီ ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဝဲၤကျိၤ (DFAT), ဒီး GPE သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလံၢ်တဘျီအံၤအပူၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤမူဒါလၢ ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ် ကရူၢ် မၤတၢ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ် MEC, FCDO, DFAT, ဒီး GPE အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ် ဒီးအတၢ်ဖံးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်.

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၣ်တဖၣ်

ကိၣ်တၢ်ကစီၣ်

- မုၢ်တြီၢ်ကိၣ်ရၣ် - ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်လၢ မၤမုၢ်သဝီ ဘၣ်သံဖဲသံတၢ်ကးဒီး ဘၣ်ဒိတဂၤ - (၄)
- ဒူသထူၣ်ကိၣ်ရၣ် - ကွဲးကွဲးဂီၤလီၤပျီၣ်ကွဲးဒီးမုၢ်သုးဒီးမုၢ်အဒြီ (Drone)ခးလီၤတၢ်အသိ (၄)
- ချၢၣ်လွၢ်ထူၣ်ကိၣ်ရၣ် - ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်လၢ ကွဲးကွဲးဂီၤပူၤ မၤသံဝဲကွဲးဖိတဂၤ, ဘၣ်ဒိသၢဂၤ - (၄)
- ဘျဲးဒဝဲကိၣ်ရၣ် - ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်မၤဟးဂီၤကွဲး ဒီး တၢ်ဘျဲးတၢ်ဘျဲးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် တဖၣ်ဖဲ ဖိတီၣ် မုၢ်ထီၣ်သဝီ အပူၤ - (၆)
- ဘျဲးဒဝဲကိၣ်ရၣ် - သုးမိၤစိၣ်ရၢၤကဘီယူၤခးလီၤတၢ်မၤသံကွဲးဖိတဖၣ်- (၆)
- ဒူပျၢၣ်ယၢၣ်ကိၣ်ရၣ် - သုးမိၤစိၣ်ရၢၤခးလီၤမုၢ်သုးဒီး မၤဟးဂီၤသီခါဖျၢၣ်ဒီး ကွဲးကွဲးဂီၤ- (၆)
- မုၢ်တြီၢ်ကိၣ်ရၣ် - ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်မၤဟးဂီၤမုၢ်တြီၢ်ခိၣ်လွၢ်ကွဲးအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် - (၆)
- ကညီကွဲးသရၣ်တၢ်သိၣ်လိၣ်လိၣ်လွၢ်ကွဲး ညီၣ်တနံၣ်ကွဲးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လီၤမၤလိၣ်သ့ အသးလၢတၢ်သိၣ်လိၣ်လိၣ်လွၢ် ပုၤတၢ်ကွဲးတဖၣ်အပူၤ - (၈)
- ကညီကွဲးသရၣ်တၢ်သိၣ်လိၣ်လိၣ်လွၢ်ကွဲးမၤလၢကတီၢ် ၂၀၂၅ - ၂၀၂၆ တၢ်မၤလိၣ်နံၣ် တၢ်ပျၢၣ်ကွဲးအမူး- (၈)

ထံၣ်ဂ့ၢ်ကိၣ်တၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

- ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့လၢပုၤထူၣ်လံၤဖဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် - (၁၀)

တၢ်ကစီၣ်လိၣ်မီ (၁၂- ၁၆, ၂၈)

- ကညီကွဲးသရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် (KTWG) မၤဝဲ ၂၀၂၅နံၣ် တနံၣ်တဘျီတၢ် ထံၣ်လိၣ်အိၣ်သကိးဝံၣ်ဝဲအဂီၢ်- (၁၂)
- ကညီကွဲးသရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဒိတဂီၤ ဒီး ဂံၢ်ခိၣ် ထံးတၢ်မၤဘၣ်လိၣ်ဖိးဒုးကွဲးတၢ်ဂီၤမုၢ် ဆူကညီကွဲးသရၣ်တၢ်သိၣ်လိၣ်လိၣ်လွၢ်ကွဲးတၢ် ဆဲးကျိးမုၢ်ခိၣ်တဖၣ်အအိၣ်- (၁၂)
- တၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိးဘၣ်ဃးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အမူး (ESE) တၢ်ရၣ်ကျဲၤမၤအိၣ်လၢ ကိၣ်ရၣ် ၇ ဘၣ်လၢကိၣ်သုးလၢအပူၤ - (၁၄)
- ကညီကွဲးသရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် ယံၤယုၣ်ယံၤဂီၢ်လၢ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် CO-MOOC-၃ လံၢညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်- (၁၄)
- ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးပျၢၣ်ခိၣ်ကွဲးအမုၢ်နံၣ်ဒီး တၢ်ကိးသတြီၢ်ထီၣ်လၢ တၢ်မၤခါဆူညါအဂီၢ် (လၢဖျၢၣ်တြီၢ်အိၣ်ရၢၤ၂၀၂၆) - (၁၆)
- ကညီကူၣ်သ့သးလၢဝဲၤကျိးဒီးကညီကွဲးသရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ်အခါၣ်စးတဖၣ် လဲၤထီၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်န့ၢ်ပၢၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အကျဲတၢ်မၤလိၣ် လၢဝဲၣ်ကိၣ်မဲ- (၁၆)
- တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်- ပူၤဖျဲးလၢကဘီယူၤခးလီၤတၢ်ဒီး စုၣ်ဝဲလၢအတၢ်ပိး ထီၣ်ဒီးတဖၣ် အတၢ်မၤပျဲၤမၤဖျဲးတၢ်အဆၢကတီၢ်- (၂၈)

ထူၣ်စဲၣ် (၁၈-၁၉)

- ကညီပုၤထူၣ်လံၤဖဲတဖၣ်တၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်ဖျၢၣ်ကိၣ်

အိးဒီးထၢၣ်အတၢ်ကွဲး

- တၢ်မၤလိၣ်မၤဒီးလၢဟံၣ်- မၤစၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ ကဆဲးလဲၤအသးဆူ ညါ ဖဲတၢ်အိၣ်သးကိၣ်ခဲအဆၢကတီၢ် - (၂၀)
- ချၢၣ်စိၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့,တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျဲဆူညါ ဒီးတၢ်ပၢၢ်ဆါ - (၂၂)

ကွဲးသရၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ - (၂၄ - ၂၅)

- တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျဲးဂၤလၢ ကိးနံၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်လိၣ်အပူၤ

ကိၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ - (၂၆)

ကွဲးသရၣ်အကလုာ် - (၂၈-၂၈)

ထါအသန့ၣ် - (၂၉-၃၀)

TABLE OF CONTENTS

School News

- Mutraw District: Airstrike on Mar Mu Village Leaves One Child Dead, Another Injured - (5)
- Doo Tha Htu District: School Damaged in Military Drone Airstrike - (5)
- Kler Lwee Htu District: Kwee Lah Village Airstrike Kills One Student, Injures Three - (5)
- Mergui-Tavoy District: Airstrike Damages School and Religious Building in Hpaw Taw East Village - (5)
- Mergui-Tavoy District: SSAP Airstrike Kills Students- (7)
- Doo Pla Ya District: SSPC Mortar Shelling Damages Monastery and School Compound - (7)
- Mu Traw District: Air Strike Destroys Mu Traw Junior College - (7)
- KTTC Second-Year Students Complete Teaching Practicum in Community Schools - (8)
- KTTC Celebrates Graduation Ceremony for the 2025-2026 Academic Year - (8)

International Education News

- International education policy for Indigenous peoples (11)

Focus Story- (13-17 & 28)

- KTWG Successfully Holds 2025 Annual Meeting - (13)
- KTWG Provides Photography and Basic Video Editing Training to KTTC Communication Focal Staff - (13)
- Education Sensitization Events Held Across Seven Districts in Kawthoolei - (15)
- KTWG's Participation in Co-MOOC 3 Curriculum Development Workshop - (15)
- International Mother Language Day & Call to Action- (17)
- KECD and KTWG Representatives Attend Peace Education Training in Chiang Mai - (17)
- Awareness Raising: Staying Safe During Air Strikes & UXO ThreatsPlan - (28)

Traditional Knowledge- (19)

- Karen Indigenous Education Overview

Editorial

- Home-Based Learning: Ensuring Education Continues in Challenging Times - (21)
- အနာဂတ်ကို ပုံဖော်မည့် ခေတ်သစ်ကရင်ပညာရေး STEM နည်းပညာနှင့် တော်လှန်ရေး (မြန်မာဘာသာ)- (၂၃)
- Teacher Education - (25)
- Positive Discipline in Everyday Teaching

School Health - (26)

Teacher Talk - (27-28)

Poems - (29-30)

မိုက်ကြီးကီရှပ် - ကဘီယူဒေးလီတော်လီမာမုတ်သမိဘန်သံဖိသန်တကဒီး ဘန်ဒိတက

မိုက်ကြီးကီရှပ် - ဖဲလဒ်ခဲဘန် ၁၃၁၅၂၀၂၅နံနံ - သုဒီးမိစီရီအကဘီယူဒေးလီတော်လီမာမုတ်သမိ လာအအိန်လါ ဘုအဒါဒါကရူ၊ ဘုသိန်ကီဆန်အပူဒီး ဘန်သံဝဲ ကိုဖိတကဒီး အကတကနန ဘန်ဒိဘန်ထံဝဲ နုဒီးကလဲန်နန်လီ။

ဒီလီကဝီပတ်ဖျါထီဝဲဒန်လါ၊ တာ်ဒုးထီဒါအံ၊ ကဲထီဝဲအသး သတူကလန် လါတအိန်ဒီးတာ်ဟွန်ပလီအံမိ မာဘန်ဒိတာ်အိန်တာ်ဆိးအလီ လါဒုသဝီ အပူနနလီ။ တီဘျီကိုဖိပိတ်မုန်ဖိတက ဘန်သံဝဲခိဖျါ တာ်ပိတ်ဖိထီဝဲအံ၊ ဒီး တဘျီပီ မာဘန်ဒိဘန်ထံဝဲ တတီကွဲဖိပိတ်မုန်ဖိတကနနလီ။ကတီ ခဲအံ၊ ဖိသန်လါအဘန်ဒိဘန်ထံဝဲတကအံ၊ ဒီးနုဘန်ဝဲ ဂုဂီအူတာ်ကူစါယါဘျီဖဲ တာ်ဆါဟံ ဝဲ လါအအိန်ဘူးတဖျါ ခိဖျါလါအတာ်ပူလီ လါဒိမဲအံအံနန် လီ။

လီကဝီဖိသန်တဖန် ပန်ဖျါထီဝဲဒန်လါ တာ်ကွဲလါမုန်ပိတ် မာပျါမာဖုးဝဲ ဒု ဖိသန်ဖိသန်တဖန်အါမဲ ဒီး ဘန်တံတံတံဝဲသဝီဖိသန်တဖန် အတာ်အိန်မူ လါတနုဘန်တနုအကီနနလီ။ လါတာ်ဘန်ဒိဘန်ထံဝဲ ဒီး တာ်သံတာ်ပုသ တူကလန်ဒ်သီးအံအမဲညါ၊ တာ်ပိတ်ဖိထီဝဲအံ၊ မာဟးဂီဝဲဟံပီ ဒီး ဒုသဝီ တာ်သုန်ထီဝဲဘီထီဝဲတဖန်၊ ဒီး မာတံတံတံဝဲ လီကဝီဖိသန်တဖန်ထံဝဲဒန်လါ လါတာ်ဒိန်ထီဝဲထီဝဲ အကီနနလီ။

ပုလါအအိန်ဆိးဖဲနန်တဖန် ပန်ဖျါထီဝဲ တာ်ကွဲဘန်ကွဲသုလါ ဖိသန်တဖန်အကီ ဘန်ဒိဘန်ထံဝဲ အါမဲနနလီ။ကွဲလါအအိန်သုလါအသးဖဲလီကဝီ ဝီဖဲနန်အပူတဖန်ဘန်ကွဲဆါမဲဒီး တာ်မာတံတံတံတလီလီ ခိဖျါ တာ် အိန်သးတကါတကူ၊ တာ်ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်အံ ဒုဒီးအိန်ထီဝဲတာ်ကီတာ် ခဲဒိန်ဒိန်မုန်မုန်လါ ကွဲဖိသန်တဖန်ကမာလဲဘန်တာ် ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်အကီနန လီ။

လီကဝီခိန်နာ်တဖန် အုန်အသးထီဒါဝဲ တာ်ဒုးထီဒါအံ၊ ပန်ဖျါထီဝဲဒန် လါ တာ်မာအါ မာတပူပျါ တပျါတော်လါ အတအိန်ဒီးတာ်ဆိကမိတ်ပန်ထံနီဖး တာ် လါထံဖိကီဖိအဖိခိန်အံ၊ မုတ်လုာ်သုန်ခါပတံ ဂါခိန်ထံပုဂျါဝီတာ် ဘျါခိန်သုန်တဖန်နနလီ။ အဝဲသုန်ဟွန်ပလီဝဲ ကဘီယူဒေးလီတော် တပယုာ်သီအံဒုဒီးအိန်ထီဝဲ တာ်ပျါတော်ဖုးဒိန်ဒိန်မုန်မုန်လါလီကဝီ ကမုာ်တာ် ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်အကီဒီး တာ်ကီတာ်ခဲလါကတီယံ အတာ်တာ်ဘန်လါအမာဘန် ဒိဝဲ တာ်အိန်မုန်ဆိးပု၊ ဒီးလီကဝီတာ်အိန်ဂါ ဆိးကျါနနလီ။

Photo: KECD

ဒုသထွန်ကီရှပ် - ကိုဟးဂီဝဲကိုတီကွဲခိဖျါသုးမိစီရီအဒြိ (Drone)ဒးလီတော်အံ

ဒုသထွန်ကီရှပ်- လါယနူအါရုံ ၂၉ သီ ၂၀၂၆နံနံ၊ ဖဲဂါခိ ဘး၄၅ မဲနုးက တီ၊ သုဒီးမိစီရီအဒြိ (Drone)တဘွန် ခးလီတော်လါဖိဝါသုးသဝီအကီ လါအ အိန်ဖဲအလူကရူ၊ ကွဲထီဝဲကီဆန်အပူနနလီ။ တာ်လီအံ၊ မုတ်လုာ်လါ တာ်ဒုးတာ်ယါတကဲထီဝဲတာ်အသးနီတဘျီဘန်အလီနနလီ။ တာ်ခးလီတော် အံ၊ လီဘန်ဝဲလါ ကိုကရူအပူ၊ မာဟးဂီဝဲကိုတီသုန်ထီဝဲတဖျါနနလီ။ ဒုသဝီဖိလါ လီကဝီအပူတဖန်ပန်ဖျါထီဝဲဒန်လါ တာ်ဒုးထီဒါအံ၊ ကဲ ထီဝဲအသးသတူကလန် ဒီး ဒုဒီးအိန်ထီဝဲ တာ်ပျါတော်ဖုးလါ ကိုဖိဒီးကိုသရန် သုန်တဖန်အသးအကျါနနလီ။ လါတာ်ဘန်ဂုတီဘန်အပူ၊ တာ်ဘန်ဒိဘန် ထံဝဲဒီး တာ်သံတာ်ပုတဖန် တဘန်တာ်ပန်ဖျါထီဝဲအီနီတမံ၊ ဘန်ဆန်မာဘန် ဒိ ဒီးမာပတံဝဲ ကိုအတာ်ဟူးတာ်ဂါဒီး တာ်ဖဲလဲမဒီးတဖန်နနလီ။

လီကဝီဖိသန်တဖန်စံးဝဲဒန်လါတာ်ခးလီတော်အံ၊ မုတ်လုာ်ဒုးထီဒါဝဲလါအပိတ် ထွဲထီဝဲလီအံ လါဒုသထွန်ကီရှပ်အပူ လါအပညိတ်ဝဲ ထံဖိကီဖိကမုာ် တာ်အိန်တာ်ဆိးအလီအကျါ တမံစွာ်ကီးနနလီ။ လါတာ်ကဲထီဝဲအသးခဲအံ၊ ခဲအံအံအံ၊ လီကဝီဖိသန်တဖန် ဘန်အိန်လါတာ်ပျါတော်ဖုး ဒီးတာ်ဘန်ယိန် အပူ၊ ခိဖျါ တာ်ကဟဲခးလီကဒီးတာ်အသီတဘျီ ဆိးယံလဲနန်တသုန်ညါ ဝဲအံနနလီ။

ပုလါအအိန်ဆိးဖဲလီကဝီပူတဖန် အိန်ဒီးတာ်ဘန်ယိန် ခိဖျါတာ်ကွဲလါ မုန်ပိတ်တပယုာ်ပီမာဘန်ဒိဝဲ တနုဘန်တနု၊ အတာ်အိန်မုဒီး ဖိသန်တဖန် လါကဒီးနုဘန်ဝဲ တာ်ကွဲဘန်ကွဲသုလါအပူဖျါဒီးတာ်ဘိတ်ဘိတ်ဘိတ်နန လီ။

Photo: KNU

ချုန်လွှာ်ထွန်ကီရှပ် - ကဘီယူဒေးလီတော်လါကွဲလါသမိပူ၊မသံကိုဖိတ က၊ဘန်ဒိသက

ချုန်လွှာ်ထွန်ကီရှပ် - လါယနူအါရုံ ၂၉ သီ ၂၀၂၆နံနံ - ဖဲဟါခိ စး၃၀နန်ရံ နနံ၊ သုဒီးမိစီရီကဘီယူ ဒေးလီတော်ဘန်ဝဲကွဲလါသဝီ၊ ဘန်သံဝဲဖိသန်တက ဒီး အကသါက ဘန်ဒိဘန်ထံဝဲနနလီ။

ဖိသန်လါအသံတက အသးနီအိန်ဝဲ နနံနံ၊ မုတ်ဖိသန်လါအဘန်ဒိ ၃ က၊ မုတ် ဝဲ ၄ တီကွဲဖိ ဒီး ၆ တီ၊ ကိုဖိတဖန်နနလီ။ ဖိသန်လါအဘန်ဒိတဖန် ဒီးနု ဘန် တာ်ကူစါယါဘျီ ဖဲတာ်ဘန်ဒိဘန်ထံဝဲအလီခိနနလီ။ သဝီဖိ ဖဲလီကဝီ ပူတဖန် ပန်ဖျါထီဝဲဒန်လါ ကဘီယူဒေးလီတော်အံ၊ ကဲထီဝဲအသးသ တူကလန် ဒီး ဒုဒီးအိန်ထီဝဲ တာ်ပျါတော်ဖုးလါ ပုတဝါဖိသန်တဖန်အသီးအ ကျါနနလီ။

ပုလါလီကဝီဖိသန်တဖန် စံးဝဲဒန်လါတာ်ဒုးထီဒါအံ၊ ဒုဒီးအိန်ထီဝဲ တာ် ဘန်ယိန်လါဟံဖိသန်တဖန် လါကအိန်ကဆိး လါဒုသဝီပူအကီဒီး မာတံတံတံဝဲ ဖဲလဲသုန်တဖန် အတာ်ကွဲဘန်ကွဲသုနနလီ။ လီကဝီက မုာ်သုန်တဖန်ဘန်ယိန်ဝဲဒန်လါ တာ်မာဆုန်မာစိးကအိန်အါထီဝဲလါ ဟိန်က ဝီအပူဒီး မာဘန်ဒိကွဲဖိဒီးသဝီဖိတဖန် အတာ်အိန်မူလါ တာ်ဆါကတီယံ အပူနနလီ။

Mutraw District: Airstrike on Mar Mu Village Leaves One Child Dead, Another Injured

Mutraw District – 13 December 2025: A tragic airstrike carried out by the State Security and Peace Commission (SSPC) struck Mar Mu Village in Bu Ah Der Village Tract, Bu Tho Township, resulting in the death of one school-aged child and serious injuries to another.

According to local sources, the attack occurred without warning, directly hitting the residential area of the village. A nursery student girl was killed by the blast, while a grade one student girl sustained severe injuries. The injured child is currently receiving urgent medical treatment at a nearby hospital due to the extent of the wounds.

Community members report that the bombing has caused widespread fear among villagers and has severely disrupted daily life. Beyond the immediate casualties, the explosion damaged homes and village infrastructure, hindering local development efforts.

Residents emphasized that children's education has been significantly affected. Schools in the area have faced repeated interruptions due to ongoing insecurity, making it increasingly difficult for students to attend classes safely.

Local leaders condemned the attack, describing it as an indiscriminate assault on civilians that violates fundamental humanitarian principles. They warn that continued airstrikes pose a grave threat to community safety and risk long-term harm to the well-being and stability of the region.

Photo: KECD

Doo Tha Htu District: School Damaged in Military Drone Airstrike

Doo Tha Htu District – 29 January 2026: At 11:45 a.m., the military carried out a drone airstrike on Poe Wah Thi Village School in Alu Village Tract, Kye Hto Township even though no fighting was taking place in the area. The strike hit the school compound, damaging one of the school buildings.

Local villagers reported that the attack happened suddenly and caused panic among students and teachers. Fortunately, no casualties were reported, but the damage has disrupted school activities and learning.

Community members say that this airstrike is part of a series of attacks in Doo Tha Htu District targeting civilian areas. Because of these repeated incidents, local people are living with fear and worry, unsure when another attack might occur. Residents emphasize that the continued bombing has greatly affected daily life and children's access to safe education in the district.

Photo: KNU

Kler Lwee Htu District: Kwee Lah Village Airstrike Kills One Student, Injures Three

Kler Lwee Htu District – 25 January 2026: At around 8:20 p.m., an SSPC airstrike hit Kwee Lah Village, causing the death of one child and injuring three others.

The student who died was seven years old. The three injured students, who study in Grade 4 and Grade 6, were taken for medical treatment soon after the attack. Local villagers reported that the airstrike happened suddenly and caused fear throughout the community.

Residents say that the attack has created danger for families living in the village and has disrupted the children's education. Community members are worried about more violence in the area and the long-term impact on students and village life.

Photo: KECD

ဘူးဒဝဲကီရုဏ် - ကဘီယူဒေးလီတော်မဟေးဂီတို ဒီး တ်ဘူဉ်တံဘါ တ်သ့ဉ်ထီဉ်တဖဉ်ဖဲ ဖီတီဉ် မှီထီဉ်သမိ အပူ

ဘူးဒဝဲကီရုဏ် - လါယနုအါရံဉ် ၂၆သီ ၂၀၂၆, ကဘဉ်ဖဲ မှီဃုာ်လီၤ ၄:၃၀န့ဉ် ရံဉ်အဆာကတီၢ်, သူးမိစိရီအဆာကဘီယူဒေးလီတော် ဖဲကစါဒိဉ်ကီဆဉ်, ဖီ တီဉ်မှီထီဉ်သမိအပူန့ဉ်လီၤ. တ်ဒူးထီဒါအံၤ မဟေးဂီၤဖဲတီဉ်မှီထီဉ်တံ ဖဉ်က့ဒီး တံၤဘျီက့, တကးဒီးဘဉ် မဟေးဂီၤစ့ၢ်ကီးဝဲ တ်ဘူဉ်တံဘါ တ် သ့ဉ်ထီဉ်တဖဉ်လါဒုသဝီအပူန့ဉ်လီၤ.

ဒီလီၤကဝီဒါန့ဉ်တကဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲအသိး, ကဘီယူဒေးသူး တုာ်လီၤဝဲမှဉ်ပီၤခဲ ဖျါဉ် လီၤလီၤဖဲလီၤကဝီအပူ, ဒီး မဟေးဂီၤဝဲ က့အတံၤသ့ဉ်ထီဉ်တဖဉ်န့ဉ် လီၤ. ဖဲတံၤခဲလီၤဝဲအလီၤခဲ, ဒုဖဲသဝီဖဲသ့ဉ်တဖဉ် အိဉ်ဒီးတံၤဘဉ်ယိဉ်အါမး လါကဘီယူကဟ်ခဲအါထီဉ်ဒီးတံၤအယီ ဟံဉ်ဒုဉ်ယီထီဉ်အါဒုဉ်သူးကွံာ် အ လီၤအကျဲ ဆူတစါတလီၤတံၤအိဉ်ကုဒအလီၤ လါတံၤပျဲဖျဲးအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ပုၤလါအအိဉ်ဆိးဖဲန့ဉ်တဖဉ် စံးဝဲဒဉ် လါတံၤဒူးထီဒါဒီးအံၤန့ဉ် မဟ်တံၤတံၤ ဖဲသ့ဉ်အတံၤကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သ့ဒီး မဟ်ဘဉ်ဒိကမျါ အတံၤဖဲအိဉ်မဟ်အိဉ်တဖဉ် န့ဉ်လီၤ. ခဲအံၤဒုဖဲသဝီဖဲအါဂၤ ဘဉ်အိဉ်လါတံၤပျဲတံၤဖုးအပူ ခီဖျါ တံၤအိဉ် သး တကါတကျါဒီးဘဉ်အယီန့ဉ်လီၤ.

Photo: KECD

ဘူးဒဝဲကီရုဏ် - သူးမိစိရီကဘီယူဒေးလီတော်မဟေးဂီၤဝဲက့ဖီတဖဉ်

ဘူးဒဝဲကီရုဏ် - ဖဲလါမးရူး ၉သီ ၂၀၂၆န့ဉ်အနံၤ, ကဘဉ်ဖဲ မှီဃုာ်လီၤ ၁၂:၁၅ န့ဉ်ရံဉ်အဆာကတီၢ်, သူးမိစိရီအဆာကဘီယူ လဲၤခဲလီၤတော်လၢ တဖဉ်လုခိဉ်သဝီ လါအအိဉ် ဖဲလါမှီလါကီဆဉ်, ဘူးဒဝဲကီရုဏ် အပူန့ဉ်လီၤ. တ်ဒူးထီဒါ အံၤ မဟ်လဲၤမာ်ဝဲသးသမူအါမး ဒီး ဒူးအိဉ်ထီဉ်ဝဲ တံၤပျဲတံၤဖုးလါကမျါအသိး အကျါန့ဉ်လီၤ.

ကဘီယူဒေးလီတော်တဘျီအံၤ မဟ်သံဝဲက့ဖီ ၆ဂၤ, ပိာ်မှဉ်ဖဲ ၄ဂၤ ဒီးပိာ်ခွါဖဲ ၃ဂၤ ဖဲအဝဲသ့ဉ် မလိတံၤလၢ က့ပူအဆာကတီၢ်န့ဉ်လီၤ. က့ဖီအဂၤ ၄ဂၤ လါအမာ် ပိာ်မှဉ်ဖဲ ၁ ဂၤဒီး ပိာ်ခွါဖဲ ၃ဂၤ ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဝဲန့ဉ်လီၤ. အါန့ဉ်အန့ဉ်, ပိာ်ခွါနီၢ် ဒိဉ် ၂ဂၤ ဘဉ်သံဝဲ ဒီး ပုၤနီၢ်ဒိဉ်အဂၤ ၄ဂၤ ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဝဲ ဖဲတံၤပျဲတံၤဖုးထီဉ်အ ခါန့ဉ်လီၤ.

တံၤဒူးထီဒါတဘျီအံၤ မဟေးဂီၤစ့ၢ်ကီးဝဲ ဒုသဝီတံၤဘူဉ်တံဘါတံၤသ့ဉ်ထီဉ် သ့ဉ်တဖဉ်အယီကဲထီဉ်တံၤကီတံၤခဲလၢ ဟံဉ်ဒုဉ်ယီထီဉ်တဖဉ် ကဟ်ဖျါထီဉ် အသး ဒီး ဘူဉ်ထီဉ်တံၤထီဉ်တံၤအဂီၢ် တံၤလီၤတအိဉ်လါဘဉ်န့ဉ်လီၤ.

တံၤသ့ဉ်အူးသးအူးဒီးအံၤ ဟဲကဲထီဉ်အသးဖဲ ဖဲသ့ဉ်တဖဉ်က့ကျဲးစား ဃု န့ဉ်တံၤကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သ့ ဖဲတံၤအိဉ်သးလီၤဘဉ်ယိဉ်အဆာကတီၢ်ဒီး ဖဲတံၤသ ဘဉ်သဘဉ် တံၤဘဉ်ကံၤကုဉ်လါအဆဲးမဒီးအသးလါကီၢ်ပယီအပူအဆာက တီၢ်န့ဉ်လီၤ. တံၤကဲထီဉ်သးသတူၢ်ကလံာ်အံၤဒူးအိဉ်ထီဉ်ဝဲ တံၤသ့ဉ်ကီၢ်သးဂီၤ ခီဖျါ မိစိရီအသူးမှီတဖဉ် ဆဲးပညိဉ်လၢ ကမဟေးဂီၤ တံၤကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သ့ လီၤကျဲ လါကလံာ်ဒုဉ်ဖဲပဆာဘဉ်ဝဲသ့ဉ်တဖဉ် အယီက့သရဉ်, က့ဖီ ဒီးဟံဉ် ဖဲယီဖဲတဖဉ် ဘဉ်အိဉ်လါတံၤလီၤဘဉ်ယိဉ်အပူန့ဉ်လီၤ.

လီၤကဝီဖဲသ့ဉ်တဖဉ်ဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ်လၢ တံၤဘဉ်တံၤဘါတအိဉ်နီတစဲးလၢ သးသမူအဂီၢ်, ဒီး ခဲအံၤန့ဉ် ဖဲသ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ် ဘဉ်ဖဲလိမဒီးတံၤလၢ တံၤပျဲ တံၤဖုးအပူ ခီဖျါ တံၤဒူးထီဒါလၢ ကဆဲးမဒီးအသး ဆူညါတဖဉ်အယီန့ဉ် လီၤ. ပုၤသးစါအသးသမူလၢ ဘဉ်လီၤမာ်ကွံာ်ဝဲတဖဉ် ကဲထီဉ်တံၤသ့ဉ်အူးသး အူးဒိဉ်နီမဒီး ဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲ တံၤလီၤဘဉ်နီၢ်နီၢ်လၢ တံၤကဒိသဒါ ထီဉ်ကီဖဲအ ဂီၢ်, လီၤဆိဒိဉ်တံၤ ဖဲသ့ဉ်လၢ သးန့ဉ်အိဉ်က့သ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

ဒုပျံာ်ယာ်ကီရုဏ် - သူးမိစိရီဒေးလီဖျါသ့ဉ်, မဟေးဂီၤဝဲသီခါဖုဉ်ဒီး က့ ကရါ

ဖဲလါနီၤဝဲဘဉ် ၁၅သီ ၂၀၂၅န့ဉ်, ကဘဉ်ဖဲ မှီနုၤခီ ၁၂:၀၀န့ဉ်ရံဉ်အဆာက တီၢ်, သူးမိစိရီဒေးလီဝဲ မှီဉ်သ့ဉ်အါန့ဉ်အဘျီ ၂၀ လၢ တံၤရံဉ်ကီဆဉ်, ဒုပျံာ် ယာ်ကီရုဏ်အပူန့ဉ်လီၤ. မှီဉ်သ့ဉ် ၃ဖျါဉ် လါတံၤခဲလီၤအါန့ဉ် လီၤဘဉ်ဝဲတံ တီလၢ ကျဲထီဉ်သီခါဖုဉ်ပုၤ ဒီး က့ကရါအပူ, မဟေးဂီၤဝဲ တံၤဘူဉ်တံဘါ ဒီး က့တံၤသ့ဉ်ထီဉ်တဖဉ် ဒိဉ်ဒိဉ်မှီန့ဉ်လီၤ.

ကျဲထီဉ်တံၤခါခါသးက့ ဒီးသီခါဖုဉ်အံၤ အိဉ်သ့ဉ်လီၤအသးလါတံၤလီၤတပူ ဃီအယီတံၤလီၤအံၤ ကဲထီဉ်ဝဲတံၤလီၤဘဉ်ယိဉ်အလီၤ ဖဲတံၤခဲလီၤတံၤအဆာ ကတီၢ်န့ဉ်လီၤ. က့အတံၤသ့ဉ်ထီဉ်တဖျါန့ဉ် လီၤပျီဟးဂီၤကွံာ်ဝဲခဲလၢခဲဆူ မှုမာ်တံၤသ့ဉ်ထီဉ်အဂၤ လါအပတ်ဃုာ်ဝဲက့အတံၤပီးတံၤလီၤ ဒီး သီခါဖုဉ် အက ပါန့ဉ် ဘဉ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲခါမးန့ဉ်လီၤ. ဒိကညီကျဲသ့ဆဲးလါဝဲကျဲပတ်ဖျါ တံၤဝဲအသိး, တံၤခဲလီၤတံၤအံၤ မဟ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဝဲ တံၤလီၤအါတီၤဒီး တနံၤ အတီၢ်ပူ တံၤပျဲဖဲထီဉ်အါန့ဉ် ၂၀ ဘျီန့ဉ်လီၤ.

တံၤဒူးထီဒါသတူၢ်ကလံာ် ဒူးအိဉ်ထီဉ်ဝဲတံၤပျဲတံၤဖုး ဆူကမျါလါအိဉ်ဘူး အိဉ်တံၤသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. တံၤမလိက့ကရါ မှီတံၤလီၤအရံဒိဉ်ဒိဉ်မး လါ တံၤဖဲလိမဒီးအဂီၢ်, လါပုၤတဝဲသ့ဉ်တဖဉ် ကဟ်ဖျါထီဉ်သးအဂီၢ်ဒီး တံၤ ဘူဉ်တံဘါအတံၤဟူးတံၤဂဲသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ် အယီတံၤဟးဂီၤဟးဂီၤအံၤ မဟ် ဘဉ်ဒိကမျါအတံၤအိဉ်မှု လါတနံၤဘဉ်တနံၤအဂီၢ်ဒိဉ်မးန့ဉ်လီၤ. တံၤမလိ တီၤဒေးလါဘဉ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲအံၤ မဟ်အါထီဉ်တံၤကီတံၤခဲလၢ က့သရဉ်ဒီးက့ဖီ သ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်ခီဖျါ အဝဲသ့ဉ်ကဘဉ်လဲၤဃုန့ဉ်က့. တံၤမလိလီၤ လါတံၤလီၤ အဂၤတတီၤအယီန့ဉ်လီၤ.

ပုၤတဝဲခိဉ်နီၢ်ဒီး ကျဲသ့ပုၤဘဉ်မုဘဉ်ဒါသ့ဉ်တဖဉ် အိဉ်ဒီးတံၤဘဉ်ယိဉ်ဘဉ် ဘျီဒိဉ်မး ဘဉ်ထွဲဒီးဖဲသ့ဉ် အတံၤဘဉ်တံဘါ ခီဖျါ တံၤဒူးထီဒါလါအပညိဉ်ဝဲ ထီဉ်ကီဖဲ ဒီးတံၤကျဲဘဉ်ကျဲသ့အလီၤ လါကီရုဏ်အပူတဖဉ် အါထီဉ်ဝဲအ ဃီန့ဉ်လီၤ.

Photo: KECD

မှီတြီကီရုဏ် - ကဘီယူဒေးလီတော်မဟေးဂီၤဝဲမှီတြီခိလုဉ်က့အတံၤ သ့ဉ်ထီဉ်

လါအဖြဲဉ် ၁၄သီ ၂၀၂၆န့ဉ်, ဖဲတံၤလူထံမူးသးဖဲ(ဘူဉ်တံလါ) အဆာကတီၢ်, ပ ယီအဆာကဘီယူဒေးသူး တဘျီ လဲၤခဲလီၤတော်လၢ မှီတြီခိလုဉ်က့ (MTJC) အပူန့ဉ်လီၤ. တံၤခဲလီၤတံၤအံၤ မဟေးဂီၤဝဲတံၤသ့ဉ်ထီဉ်အါမး လါအပတ်ဃုာ် ဝဲ ပိာ်မှဉ်ဒီးပိာ်ခွါအဟံဉ်ဒွဲတဖဉ်, က့အဝဲဒေး ၂ဖျါဉ်, လံာ်ရံဒေး ၂ဖျါဉ်, တံၤဒေး တံၤသ့ဉ်ထီဉ် တဖျါဉ်, တံၤထူးထီဉ်တံၤကလုာ်အတံၤသ့ဉ်ထီဉ်တဖျါဉ်ဒီး က့ အဘျီရံဖျိဉ်တဖျါဉ်န့ဉ်လီၤ.

က့ဖီဒီးက့သရဉ် တံၤဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးတအိဉ်နီတစဲး ခီဖျါလါမာ်ဝဲ န့ဉ်ထီဉ်သီန့ဉ် သဘျီ က့ပျါကသ့ဉ်အဆာကတီၢ်အယီန့ဉ်လီၤ. ဒိကညီကျဲသ့ဆဲးလါဝဲကျဲပတ်ဖျါ တံၤကစိဉ်ဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲအသိး, ပုၤဘဉ်မုဘဉ်ဒါပတ်ဖျါထီဉ်ဝဲလါတံၤသ့ဉ်ထီဉ်တ ဖဉ်ဟးဂီၤကွံာ်ခဲလၢခဲဆူ ဒီး တံၤကဘဉ်ဘျီထီဉ်က့အါအါမးန့ဉ်လီၤ. တံၤ ဒူးထီဒါလါအပတ်ဖျါထီဉ်ဝဲဒဉ်ဒါသူးမိစိရီ အတံၤမဟ်အါမလီတံၤတပယုဉ်ယီ အံၤ မဟ်ဘဉ်ဒိတံၤကျဲဘဉ်ကျဲသ့ ဖဲလါတံၤမလါကပီဝဲ ပယီအန့ဉ်ထီဉ် သီအဆာကတီၢ်ဒဉ်လဲၤန့ဉ်လီၤ.

မှီတြီခိလုဉ်က့အတံၤဟးဂီၤဟးဂီၤအံၤဒူးအိဉ်ထီဉ် တံၤဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘျီလါ ပုၤလီၤကဝီဖဲတဖဉ်အဂီၢ် ခီဖျါက့အံၤ မှီတံၤအရံဒိဉ်ဒိဉ်မးလါဟံဉ်ကဝီအပူ ခီဖျါဟ့ဉ်လီၤဝဲတံၤကျဲဘဉ်ကျဲသ့လါပုၤသးစါသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်အယီန့ဉ်လီၤ.

Mergui-Tavoy District: Airstrike Damages School and Religious Building in Hpaw Taw East Village

Mergui-Tavoy District – 26 January 2026: At around 4:30 p.m., the State Security and Peace Commission (SSPC) carried out an airstrike on Hpaw Taw East Village in K'Ser Doh Township. The attack caused severe destruction to the Hpaw Taw East Primary and Nursery School and also destroyed a religious building in the village.

According to a local leader, a jet fighter dropped two bombs directly on the area, completely destroying the school building. After the attack, villagers became deeply worried about more airstrikes and many families moved to temporary hiding places for safety.

Residents report that these repeated attacks continue to interrupt children's education and affect essential community services. Many villagers now live with constant fear as the situation remains unstable.

Photo: KECD

Mergui-Tavoy District: SSAP Airstrike Kills Students

Mergui-Tavoy District: On March 9, 2026, at around 12:15 p.m., the State Security and Peace Commission (SSPC) carried out an airstrike on Ta Pee Lay Hko Village in Ler Mu Lah Township, Mergui-Tavoy District. The attack caused severe loss of life and deep fear within the community.

The airstrike killed six students, four girls and two boys, who were attending school at the time. Four more students, one girl and three boys, were injured. In addition to the children, two adult men were killed and four other adults were injured during the explosion.

The attack also destroyed a religious building in the village, leaving families without a place of worship and community gathering.

This tragedy happened while children were trying to continue their education in dangerous conditions during the ongoing conflict in Burma. The incident also reflects a worrying pattern, as SSAP forces continue to target education in ethnic administrative areas, putting teachers, students, and families at constant risk.

Community members report that life has become increasingly unsafe, and many children now study under fear of future attacks. The loss of young lives has caused deep sorrow and highlights the urgent need for stronger protection for civilians, especially school-aged children.

Doo Pla Ya District: SSPC Mortar Shelling Damages Monastery and School Compound

On November 15, 2025, at around 12:00 p.m., the State Security and Peace Commission (SSPC) fired more than 20 rounds of mortar shelling into Waw Ray Township, Doo Pla Ya District. Three mortar shells landed directly inside the Klay Hta Monastery and school compound, causing serious destruction to both the religious site and the school buildings. Klay Hta Middle School and the monastery are located within the same compound, making the area especially at risk during attacks. One school building was completely destroyed, while other structures, including school materials and parts of the monastery, suffered additional damage. According to the Karen Education and Culture Department (KECD), the shelling affected a wide area, with more than 20 rounds landing across the community on the same day.

The sudden attack created fear and panic among families living nearby. The school compound is an important space for learning, community gatherings, and religious activities, so the damage has strongly affected daily life. The destruction of classrooms has added challenges for teachers and students, who must now find alternative spaces for lessons.

Community leaders and education officers expressed deep concern about the safety of children and the increasing number of attacks targeting civilian and educational areas in the district.

Photo: KECD

Mu Traw District: Air Strike Destroys Mu Traw Junior College

On April 14, 2026, during the Thingyan Water Festival, a Myanmar military jet launched an air strike on Mu Traw Junior College (MTJC) in Mu Traw District. The attack destroyed several buildings, including the boys' and girls' dormitories, a two-story office, a two-story library, a classroom building, an audio building, and the school hall.

No students or teachers were injured, as the campus was closed for the New Year holiday. According to KECD News, an officer confirmed that the buildings were totally destroyed and will require major renovation.

The attack highlights the continued impact of military violence on education, even during Myanmar's New Year celebrations. The destruction of Mu Traw Junior College has caused serious concern for the local community, as the school plays an important role in providing education to youth in the area.

Photo: KECD

ကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကိ ညံၣ်တနံၣ်ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်လိမေလိ သ့အသးလၢတၢ်သိၣ်လိလၢ ပုၤတၢ်ကိတဖၣ်အပူၤဖံၤ

ဖဲလၢယုၤအိၣ်န့ၣ် ၂၀၂၆ န့ၣ်, ညံၣ်တနံၣ်ကိ, ကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ် ကိ, ညံၣ်တနံၣ် ကိဖိ ၁၆၉၇၀၀ လိမေလိသ့အသးလၢတၢ်သိၣ်လိ ဆူပုၤတၢ် အပူၤ လၢကမၤကိၣ် ဂုၤဖျၢၣ် လၢမၤတြီၢ်, ဒုပုၤယၢၢ်ဒီး တီၢ်အူကိၣ်ရဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လိမေလိသ့အသးလၢ တၢ်သိၣ်လိအံၤမ့ၢ်တၢ်အရၢဒိၣ်နီၣ်မး လၢ ကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်, ဒီး ဟ့ၣ်ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢတီၤ ဒီးပူၤတၢ်လဲၤခိဖျိ အနီၣ်အသးတချုးအဝဲသ့ၣ်ဖျိထီၣ်ကိဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခဲၣ်အတီၢ်ပူၤ, ကိသရဏ်လၢအလီၤသိၣ်လိတၢ်တဖၣ် ပံၤဖိၣ်မၤသကိးတၢ် ဘူးဘူးတၢ်တၢ်ဒီးလိကဝီၤ ကိသ့ၣ်တဖၣ်,မၤစၢၤဝဲလၢတၢ်သိၣ်လိ, ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤတၢ်ဒီးအတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒီး မၤစၢၤစ့ၢ်ကိး ကိအပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ် လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မၤလိသ့အသးလၢ တၢ်သိၣ်လိ ခိဖျိ သိၣ်လိဝဲလံာ်မိၣ်ပုၤ တၢ် မၤလိလၢအလီၤဆိလိာ်သးတဖၣ်, ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ တၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးမၤလိန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်မၤဘၣ်လိာ်ဖိဒဲၤကွၢ်တၢ်သိၣ်လိလၢကိဖိလၢအမၤ လိန့ၣ်တၢ်လိမေလိသ့အသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိဖိအဂၢၤစံးဝဲဒၣ်လၢ တၢ်မၤလိသ့ အသးအံၤမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ခိဖျိ သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၤအါထီၣ်ဝဲကဘၣ်သ့တၢ်ဆဲးကျိးအ ကျဲၤလိတၢ်လိဆဲး ဒီး ကၢၤဃာ်ကိဖိလၢ ကသ့ၣ်ဆူၣ်သးဂၢၤ လၢတၢ်မၤလိပူၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိမေလိသ့အသးအံၤ ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးခွဲးယာ်လၢ ပုၤမၤလိတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒိသိး ကထံၣ်ဘၣ်လိာ်သး ဒီးမိၣ်ပၤဒီးပုၤတၢ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ခိဖျိလၢတၢ်ဘၣ်ထွဲ ဒိသိးအံၤအပူၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မၤလိန့ၣ်အါ ထီၣ်ဝဲဘၣ်ဃး ဒုသဝီအတၢ်လိၣ် ဘၣ် ဒီး ကိမ့ၢ်တၢ်အရၢဒိၣ် လၢပုၤတၢ်အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်အဂီၢ်ဒိလိာ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲဒိ သိးအံၤမၤစၢၤကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လၢကမၤကိၣ်အါထီၣ် အမူအဒလၢပုၤတၢ် အဂီၢ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကဲထီၣ်ဘၣ် ကမၤကိၣ်ကိသရဏ်တၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.

အါန့ၣ်အန့ၣ်, ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ တၢ်ရဲၣ်လိကျဲၤလိတၢ် သိၣ်လိ, ရဲၣ်ကျဲၤမၤဝဲ ကရူၢ်အတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတီၤ ဒီးတၢ်ဂုၤကိတဖၣ် ဂုၤထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် မၤလိန့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ ကဘၣ်မၤသကိးတၢ် ဒိကိအပူၤမၤတၢ်ဖိတဂၢၤအသိးဒိလဲၣ် ဒီး တီၢ်စၢၤမၤစၢၤ တၢ်လၢ တၢ်မၤလိခိဖျိလၢလၢအဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိအတၢ်လဲၤခိဖျိလၢခဲၣ်အတီၢ်ပူၤအံၤ မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒိသိး က ကဲထီၣ်ကိသရဏ်လၢ အအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လိသး လၢကထုးစုန့ၣ်ကျဲၤ ပုၤမၤလိ တၢ်ဖိတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကွၢ်လိကဒါကွၢ်ဆူ ပုၤတၢ်ကိ လၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဖဲကိသ့လုၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

Photo: KTTC communication

Photo: KTTC communication

ကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကိမလၢကမီၤ ၂၀၂၅ - ၂၀၂၆ တၢ်မၤ လိန့ၣ်တၢ်ပျီၣ်ကိအမူး

ကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကိ (KTTC) ဥပျုၣ် လၢကိၣ်သ့လုၤအပူၤ မၤ လၢမၤကပီၤဝဲ ၂၀၂၅-၂၀၂၆ တၢ်မၤလိန့ၣ် တၢ်ပျီၣ်ကိအမူး ဖဲလၢအဖျိထီၣ် ၂၀၂၆ န့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. မူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ မၤလၢကပီၤဝဲ ကိဖိအသိလၢ အဖျိ ထီၣ်ကိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဟ့ၣ်လိကျဲၤ တီၢ်ဒိၣ်လံာ်အုၣ်သး (Diploma) ဆူ ကိဖိလၢ မၤဝဲအတၢ်မၤလိ ဒီး လိသိၣ်လိ တၢ်ဝဲဝဲဂုၤဂုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မူးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤတၢ်ကတိတၢ်တၢ်လိာ် အိးထီၣ်အိၣ်လၢ ပုၤပၤလိာ်ဆူၣ် နီၤ, ကတိတၢ်ပျီၣ်ထီၣ် အတၢ်ပာ်လုၢ်ပာ်ပူၤ ကိသရဏ်, ကိဖိ, မိၣ်ပၤ ဒီး ပုၤတၢ် ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ဒီး ကိသရဏ်တၢ်မၤလိ သ့ၣ်တဖၣ် တပယုၤဃိအသိန့ၣ်လီၤ.

ဝဲအလီၤခဲ,တၢ်ကတိဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ဒိဟ့ၣ်နီၤအိၣ်လၢကိၣ် ရဲၣ်ကူၣ်သ့မ့ၢ်ခိၣ် (DEO) ဒီးလိကဝီၤ ခိၣ်န့ၣ်တဂၢၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ကတိလိာ် တၢ်အခါ, ပုၤကတိလိာ်တၢ်တဖၣ် ကတိဒိၣ်ဝဲ ကိဖိလၢအဖျိထီၣ်ကိဒီး ပုၤ လၢအဒိးန့ၣ်ဘၣ် (diploma)တီၢ်ဒိၣ်လံာ်အုၣ်သး ဆူပုၤလၢ မၤဝဲ ဥန့ၣ် တၢ်လိသိၣ်လိတၢ်လၢ ကမၤကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် ဟ့ၣ်ဂံၢ် ဟ့ၣ်ဘါစ့ၢ်ကိး ကိသရဏ်အသိ ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကမၤတၢ်လၢအပူၤတၢ်အဂီၢ် လၢကအိၣ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်လိသး, တၢ်ဟံးန့ၣ်မ့ၢ်ဒီး တၢ်ပာ်ကမၤလၢသးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဝဲအလီၤခဲ, ပိာ်ထွဲထီၣ်အံၤလၢ တၢ်ဟ့ၣ်လိကျဲၤ ဖျိ ကိလံာ်အုၣ်သး ဒီး တီၢ်ဒိၣ်လံာ်အုၣ်သးတဖၣ် ဆူပုၤလၢအဖျိထီၣ်ကိကိး ဂၢၤဒီးအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်, ကညီကူၣ်သ့ ဆဲးလၢဝဲကျဲၤ (KECD) ဟ့ၣ် လိစ့ၢ်ကိး လံာ်အုၣ်သး ဆူပုၤလၢအဒိးန့ၣ်ဘၣ် တီၢ်ဒိၣ်လံာ်အလံာ်အုၣ်သး တဖၣ်လၢအသိၣ်လိတၢ် ဥန့ၣ် လၢပုၤတၢ်အပူၤဝဲဝဲတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဖျိထီၣ် (KTTC) ဝဲအလီၤခဲန့ၣ်လီၤ. အကတီၢ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ပာ်အိၣ်ဒိအမ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်သ့ သးခု ဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ် လၢအလုၢ်အပူၤအိၣ်ဒိမး, တၢ်သ့ၣ်ညါပာ်ပ နီၣ်ကိဖိ အတၢ်ဂုၤကျဲးစး ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်လိအသး လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အ ပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကိဖိလၢအဖျိထီၣ် ကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကိ ခဲလၢအိၣ်ဝဲ ၁၆၉၇၀၀, ပာ်ဃာ်ဝဲ ပိာ်ခွါ ၃၃၇၀၀ ဒီးပိာ်မုၣ် ၃၃၆၀၀န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ, ကိသရဏ် လၢဒီးန့ၣ်ဘၣ် တီၢ်ဒိၣ်လံာ်အလံာ်အုၣ်သးတဖၣ် ပာ်ဃာ်ဝဲ ပိာ်ခွါ ၂၀၇၀၀ ဒီး ပိာ် မုၣ် ၇၃၇၀၀န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိကျဲၤတၢ်မူး အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ လၢကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိ အပူၤပၤလိာ်ဆူၣ်နီၤ, ကတိတၢ် ဆၢဂုၤဆၢဝါဝဲ ကိဖိလၢအဖျိထီၣ်ကိခဲလၢဒီး ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢကဆဲးမၤတၢ်လၢ တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့လၢအပူၤတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကညီကိသရဏ်တၢ်သိၣ်လိခိလုၣ်ကိသးခုယုၣ်ဒီးကိဖိလၢအဖျိထီၣ်ကိဒီး ဒိးန့ၣ် ဘၣ် တီၢ်ဒိၣ်လံာ်အုၣ်သးတဖၣ်ကိးဂၢၤဒီးဒီး ဆၢဂုၤဆၢဝါအံၤလၢ ကမၤ နၢတၢ်လၢ အတၢ်သိၣ်လိအပူၤဆူညါန့ၣ်လီၤ.

Photo: KTWG

KTTC Second-Year Students Complete Teaching Practicum in Community Schools

In January 2026, a total of 169 second two-weekar students from the three Karen Teacher Training Colleges (KTTC) successfully completed a two-week teaching practicum in 71 community schools across Mu Traw, Doo Pla Ya, and Taw Oo districts. The practicum is an important part of their teacher training program, giving students real classroom experience before they graduate.

During the two weeks, the trainee teachers worked closely with local schools, helping with lessons, supporting classroom activities, and assisting school staff. They practiced teaching different subjects, managed classroom behavior, and learned how to adjust their lessons for students with different learning needs. Many of the students said that teaching in real classrooms helped them better understand how to communicate clearly and keep students engaged.

The practicum also offered opportunities for the trainees to meet with parents and community members. Through these interactions, they learned more about the needs of each village and how schools play an important role in the community life. This helped the trainee teachers gain a deeper understanding of the social responsibilities that come with being a community school teacher.

In addition, the students improved their skills in lesson planning, organizing group activities, and managing classroom challenges. They also learned how to work as part of a school team and contribute to a positive learning environment.

Their two weeks teaching experience help them become more confident teachers who can guide young learners when they return to their community school to support education in Kawthoolei.

Photo: KTTC communication

Photo: KTTC communication

KTTC Celebrates Graduation Ceremony for the 2025–2026 Academic Year

In April 2026, the three Karen Teacher Training Colleges (KTTC) in Kawthoolei proudly held their graduation ceremony for the 2025–2026 academic year. The event celebrated the achievements of new graduates and diploma holders who successfully completed their studies and teaching service.

The ceremony opened with welcoming remarks delivered by the Chairperson, who expressed appreciation to teachers, students, parents, and community leaders for their continued support of education and teacher training.

An encouraging speech was then delivered by the District Education Officer (DEO) and a local leader. During the speech, the speakers congratulated the graduates and diploma holders who had completed three years of teaching internship service in their community schools. They also encouraged the new teachers to serve their communities with dedication, responsibility, and pride.

Following the speeches, graduation certificates and diplomas were awarded to all graduates. In addition, the Karen Education and Culture Department (KECD) presented certificates to diploma holders who had completed the three-year teaching internship in community schools after graduating from KTTC. This moment marked a joyful and meaningful achievement, recognizing the students' hard work and commitment to education.

In total, 169 students graduated from KTTC, including 33 male and 136 female graduates. In addition, 93 teachers received diplomas, consisting of 20 male and 73 female diploma holders.

The ceremony concluded with closing remarks by a KTTC Chairperson, who congratulated all graduates and encouraged them to continue working for the development of education in their communities.

KTTC extends its sincere congratulations to all graduates and diploma holders and wishes them continued success in their teaching careers.

Photo: KTWG

Photo: KTWG

ထံဝုတော်ဝတော်တူဘက်တူသု

ဟီၵ်ခိၵ်ဒီးဘၵ်တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုသနူလၢပုထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ်အဂီၢ်

ဟီၵ်ခိၵ်ဒီးဘၵ်တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု သနူအၢ်ပၤလီၤအုၣ်ကီၢ်န့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ အတၢ်ဘၵ်ထွဲလိၣ်သး, တၢ်သ့ၵ်ခိၵ်တၢ်, ဒီးတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုလၢ ပုၤကိးဂၤပၤယၢ်ပၤပၤဂီၢ်အိၣ်သ့ ဒ်ဘီမၢ်ဖျိၣ်အတၢ်ဘိးဘၵ်ရၤလီၤဘၵ်ဘးပုၤထူလၢဖိ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဖိခိၵ်အသိးန့ၢ်လီၤ. သနူမၢ်ကျါအုၣ်ကီၢ်လဲၤ ပုၤထူလၢဖိန့ၢ်ကစၢ်တၢ်န့ၢ်ပၤလီၤသး, ထံကီၢ်သ့ၵ်တဖၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲလၢ ကပၤယၢ်ပၤပၤဖျိၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤအဂီၢ်ဒီးသ့ၵ်ထီၣ်တၢ်ဒိတၢ်ဒိသကိး ဒီးပုၤထူလၢဖိတၢ်လၢ ကသ့ၵ်ထီၣ်ဝဲ အဝဲသ့ၵ်န့ၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်အကျါအကျါ, မၤဂၤမၤဘၵ်က့ၤကျိၣ်သ့ၵ်တဖၣ်, ဒီးပၤယၢ်ပၤပၤဂီၢ်က့ၤတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၵ်တၢ်သ့ၵ်ညါန့ၢ်ပၤန့ၢ်လီၤ.

ဟီၵ်ခိၵ်ဒီးဘၵ်တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုသနူဒီးတၢ်မၤမၤတၢ်သ့ၵ်တဖၣ်

- တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်ဒိသဒၢလၢဖိသဲးစး - UNDRIP (၂၀၀၇) and ILO Convention ဘၵ်ပၤပၤဂီၢ်ပၤပၤကျါဝဲလၢ ပုၤထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ်ကဘၵ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးပၤဆၢလီၤက့ၤ အဝဲသ့ၵ်န့ၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သ့ၵ်ကျါအကျါသ့ၵ်တဖၣ်, ဒီးမၤလီၤတၢ်က့ၤတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သ့ၵ်အံၤ ကဘၵ်တၢ်စိၣ်ဆၢအံၤလၢ အဝဲသ့ၵ်န့ၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအကျါန့ၢ်လီၤ.
- UNESCOသနူလၢတၢ်န့ၢ်လီၤမၤပုၤတၢ်ဒီးပုၤထူလၢဖိတဖၣ် - တၢ်ကဘၵ်ပတၢ်ကွဲၣ် တၢ်န့ၢ်တၢ်ဘျးလၢ တၢ်ဖိသကိးမၤသကိးတၢ်အဂီၢ်, တၢ်ကဘၵ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဘၵ်ဘၵ်တၢ်မၤလီၤမၤဒီး လၢအကဲဘျးဝဲလၢသးသမုဒိတစိၣ်ညါအဂီၢ်, ဒီး တၢ်ကဘၵ်မၤလီၤတၢ်က့ၤတၢ်အကၢ်အစီ, တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု လၢပုၤကိးဂၤပၤယၢ်ပၤပၤဂီၢ်အိၣ်သ့န့ၢ်လီၤ.
- တၢ်က့ၤမၤမၤသီထီၣ်က့ၤကျိၣ် ဒီး တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု လၢတၢ်သိၣ်လိမၤယုၤအံၤလၢကျိၣ်ခိၵ် - သနူပၤဖျါထီၣ် ဂုၢ်အုၣ်တၢ်လိၣ်ဘၵ်အိၣ်ဝဲန့ၢ်ကီၢ်လၢအတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သ့ၵ်အဂီၢ်ဒီးသိးတၢ်ဟံးဃၢ်ကၢၤဃၢ်ကျိၣ်လၢအလီၤဘၵ်ယၢ်လၢ ကလီၤမၤသ့ၵ်တဖၣ် ဒီး တၢ်ကဘၵ်ဟ့ၣ်သဆၢဒီးစိၣ်ကဖိထီၣ်ဝဲ တၢ်သိၣ်လိမၤယုၤတၢ် လၢမိၢ်ကျိၣ်အံၤန့ၢ်လီၤ.
- တၢ်ဆဲးတၢ်တၢ်လၢတၢ်ဘၵ်ထွဲလိၣ်သးဒီးတၢ်သိၣ်လိပီညါ - တၢ်ကဘၵ်မၤဂ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်တၢ်ကိးမံၤဒီး, တၢ်လၢအဘၵ်ဘးဒီးတၢ်လီၤဖျါ ဒီးတၢ်မၤလီၤမၤဒီးအကျါအကျါ လၢအဘၵ်ထွဲလိၣ်သးသ့ၵ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.
- နီၢ်ကစၢ်တၢ်ပၤလီၤသးဒီးတၢ်ပၤတၢ်ပျး - ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမီၤပုၤထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ် လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ် လိၣ်ညါသိၣ်ဒိၣ်, ဟ့ၣ်ကိၢ်သရၣ်သ့ၵ်တဖၣ်တၢ်မၤလီၤ, ဒီးပၤဆၢရဲၣ်ကျါက့ၤတၢ်သ့ၵ်ထီၣ်ဆိၣ်လီၤသး သ့ၵ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒိၣ်ဝဲ, တၢ်လၢအတၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်သ့ၵ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးလၢတၢ်ကဒုးဘျးဝဲတၢ်လီၤဟီၢ် လၢဟီၢ်ခိၵ်ဘီမုၢ် အတၢ်ဘိးဘၵ်ရၤလီၤသ့ၵ်တဖၣ် ဒီးလီၤကဝီၤတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်တၢ်, လီၤဆီဒိၣ်တၢ်ဘၵ်ဘးဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, သနူလၢအဂ့ၢ် ဒီး ပဒိၣ်သ့ၵ်တဖၣ်အတၢ်အၢ်လီၤအိၣ်လီၤ ယံၣ်ယံၣ်ထၢထၢအံၤအဘၵ်စၢၤန့ၢ်လီၤ.

ကီၢ်အုၣ်ဒုၣ်ယၢ်ဒိကလုၢ်တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု

၂၀၂၀န့ၢ် ကီၢ်အုၣ်ဒုၣ်ယၢ်ဒိကလုၢ် တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုသနူ(NEP)အတၢ်ပညိၣ်သ့ၵ်တဖၣ် မုၢ်ဒိသိးကပၤယၢ်ပၤပၤဖျိၣ်ဝဲ ပုၤထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ် တၢ်သ့ၵ်ညါပၤအကျါအကျါ (IKS) ဒီး ဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် တၢ်ပၤယၢ်ပၤပၤဂီၢ်, ဒီးတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုလၢအဘၵ်လိၣ်ဖိမံၤဒီး ကလုၢ်ဒုၣ်အကလုၢ် အဒုၣ်အထၢဒီး ပုၤလီၤကဝီၤဖိတၢ်သ့ၵ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်အံၤမုၢ်ဝဲဒိသိး တၢ်ကမၤဂ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ မိၢ်ကျိၣ်အတၢ်သိၣ်လိမၤယုၤ အကျါအကျါ, တၢ်ကပၤဖျိၣ်ဝဲတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၵ်အတၢ်ကူၵ်သု လၢလိၣ်ညါသိၣ်ဒိၣ်ပုၤ, ဒီးတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု အဟီၢ်ကဝီၤလီၤဆီသ့ၵ်တဖၣ် ဒ်သိကဒုးဘျးစဲက့ၤဝဲတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု အတၢ်လီၤဟီၢ်အံၤန့ၢ်လီၤ.

သနူအကၢ်အဂီၢ်ဖျါပုၤထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ်/ကလုၢ်ဒုၣ်ဖိပုၤထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ်အဂီၢ်

- မိၢ်ကျိၣ်တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု - ၂၀၂၀န့ၢ် ကီၢ်အုၣ်ဒုၣ်ယၢ်ဒိကလုၢ် တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုသနူ တၢ်န့ၢ်ခဲးန့ၢ်ဝဲတၢ်လၢ တၢ်ကသိၣ်လိၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိကျိၣ်(မ့)မိၢ်ကျိၣ်လီၤဆီဒိၣ်တၢ် ဖိသ့ၵ်စးထီၣ်မၤလီၤတၢ်ကတီၢ် မုၢ်ဒိသိးကပၤဃၢ်ကၢၤဃၢ်က့ၤ ပုၤထူလၢဖိသ့ၵ်တဖၣ် အကျိၣ်ဒီး မၤဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်တၢ်သ့ၵ်ညါန့ၢ်ပၤန့ၢ်လီၤ.
- တၢ်ထၢန့ၢ်ပၤဖျိၣ်တၢ်သ့ၵ်ညါန့ၢ်ပၤအကျိၣ်အကျါ - လိၣ်ညါသိၣ်ဒိၣ်ပုၤကဘၵ်ပၤယၢ်ပၤပၤဖျိၣ်ဝဲဒီး ထုသနူဒုၣ်လၢကျိၣ်သ့ၵ်, လိၣ်ဖိလဲၤဖိ, တၢ်ခွဲးတၢ်ခွဲး, တၢ်မၤလီၤဘၵ်ဘးတၢ်အိၣ်မူ ဟံးကဲထီၣ်သးအဂ့ၢ်အကျါ ဒ်သိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု လၢကဘၵ်လိၣ်ဖိမံၤဒီး ပုၤလီၤကဝီၤဖိတၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၵ်တဖၣ် အါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.
- တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုလၢပုၤကိးဂၤပၤယၢ်ပၤပၤဂီၢ် - သနူအံၤပၤပၤနီၣ်ဝဲပုၤထူလၢဖိတၢ်သ့ၵ်တဖၣ် ဒ်အမုၢ် ပုၤကရၢ်ကရၢ်လၢ အဘၵ်က့ၢ်ဆၢခိၣ်မံၤဝဲဒီးတၢ်န့ၢ်တၢ်ဘျး ဒ်ဖျါအဝဲသ့ၵ်တဖၣ် တၢ်ဟံးန့ၢ်စ့ၤ, ဘၵ်မၤလီၤဝဲတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သုလၢ အအိၣ်ဒီးတၢ်ပၤပၤနီၣ်, ဘၵ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤလၢတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အပူၤ, ဒီးန့ၢ်ဘၵ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်စ့ၤ, တၢ်ပိးတၢ်လီၤတလၢတလီၤဒီးတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု လၢအကၢ်အစီတအိၣ်ဘၵ်အပီၤ သနူအံၤပတံထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ကူၵ်သုလီၤဆီ, ကူၵ်သုစ့ဆိၣ်ထွဲဒီးမုၢ်ခွဲၣ်တၢ်ပၤယၢ်ပၤပၤဂီၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤ လၢအဝဲသ့ၵ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.
- ကိၢ်သရၣ်တၢ်မၤလီၤ - ကိၢ်သရၣ်သ့ၵ်တဖၣ် ဘၵ်တၢ်မၤလီၤအိၣ်လၢ ပုၤထူလၢတၢ်သ့ၵ်ညါန့ၢ်ပၤအကျါအကျါ ဒ်သိးကသ့ၵ်လီၤမၤသကိး သိၣ်လိၣ်ပုၤထူလၢဖိ ကိၢ်ဖိသ့ၵ်တဖၣ် ဒီး ဘၵ်လိၣ်ဖိမံၤဒီး ပုၤထူလၢဖိအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်သ့ၵ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.
- တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုတၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု - သနူအံၤပၤဖျါထီၣ်ဝဲ လၢတၢ်ပၤဖျိၣ်ယုၤဝဲ တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမု တၢ်ကူၵ်ဘၵ်ကူၵ်သု ဒီး တၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၵ် တၢ်သ့ၵ်တၢ်ဘၵ်အံၤ မၤဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်န့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၵ်တၢ်တၢ်ဖိတၢ်မၤအခွဲးအယၢ်န့ၢ်လီၤ.

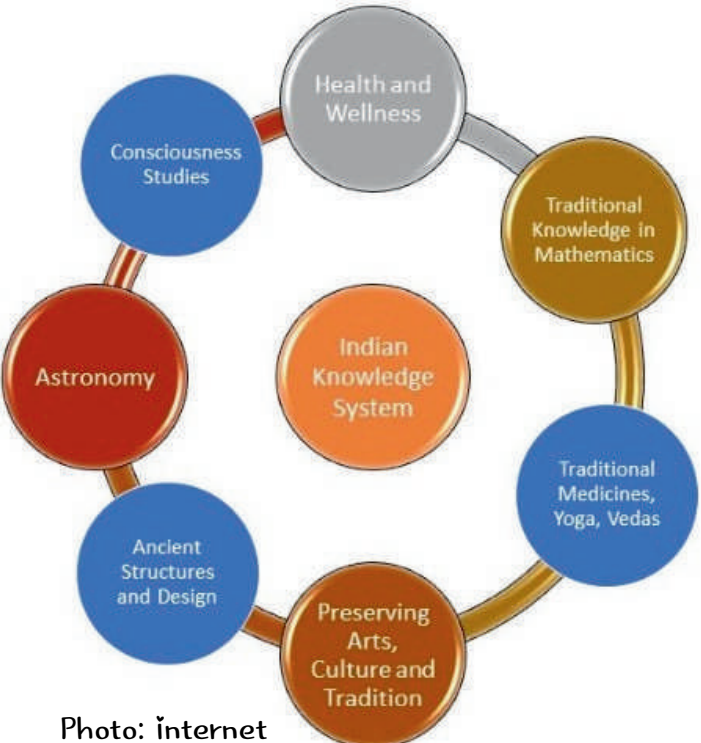

Photo: internet

International Education

International education policy for Indigenous peoples

International education policy focuses on guaranteeing the right to culturally relevant, bilingual, and inclusive education, as stipulated by the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP). Key policies emphasize Indigenous self-determination, requiring nations to support, fund, and partner with Indigenous communities to control their own educational systems, revitalize languages, and integrate traditional knowledge.

Key pillars of international education policy and frameworks include:

- ➔ **Legal Rights and Protection:** UNDRIP (2007) and ILO Convention 169 assert that Indigenous peoples have the right to establish and control their own educational systems, ensuring education is delivered in their own languages.
- ➔ **UNESCO Policy on Engaging with Indigenous Peoples:** Focuses on removing barriers to participation, encouraging lifelong learning, and ensuring quality, inclusive education.
- ➔ **Language Revitalization and Bilingual Education:** Policies emphasize the urgent need for bilingual education to preserve endangered languages and promote mother-tongue instruction.
- ➔ **Cultural Relevance and Pedagogy:** Promotion of holistic, experiential, and relational learning methods (e.g., the "Four Rs" of respect, relevance, reciprocity, and responsibility).
- ➔ **Self-Determination and Governance:** Empowering Indigenous communities to shape curricula, train teachers, and manage school institutions.

However, key challenges remain in bridging the gap between international declarations and local implementation, particularly regarding funding and systemic, long-term commitment from governments.

India National Education

India's National Education Policy (NEP) 2020 aims to integrate indigenous knowledge systems (IKS) and promote inclusive, culturally relevant education for tribal and local communities. It emphasizes mother tongue instruction, curriculum integration of traditional wisdom, and the creation of special education zones to bridge educational gaps.

Key Aspects of the Policy for Indigenous/ Tribal Communities:

- ➔ **Mother Tongue Education:** NEP 2020 advocates for teaching in the local language or mother tongue, particularly in early years, to preserve indigenous languages and enhance understanding.
- ➔ **Integrating Knowledge Systems (IKS):** The curriculum includes traditional arts, literature, mathematics, and philosophy, aiming to make education more relevant to local cultures.
- ➔ **Inclusive Education:** The policy recognizes indigenous communities as part of Socio-Economically Disadvantaged Groups (SEDGs) and proposes special education zones, targeted scholarships, and gender inclusion funds.
- ➔ **Teacher Training:** Teachers are trained in IKS to better engage with indigenous students and perspectives.
- ➔ **Vocational Education:** The policy emphasizes blending vocational education with traditional skills to enhance employability.

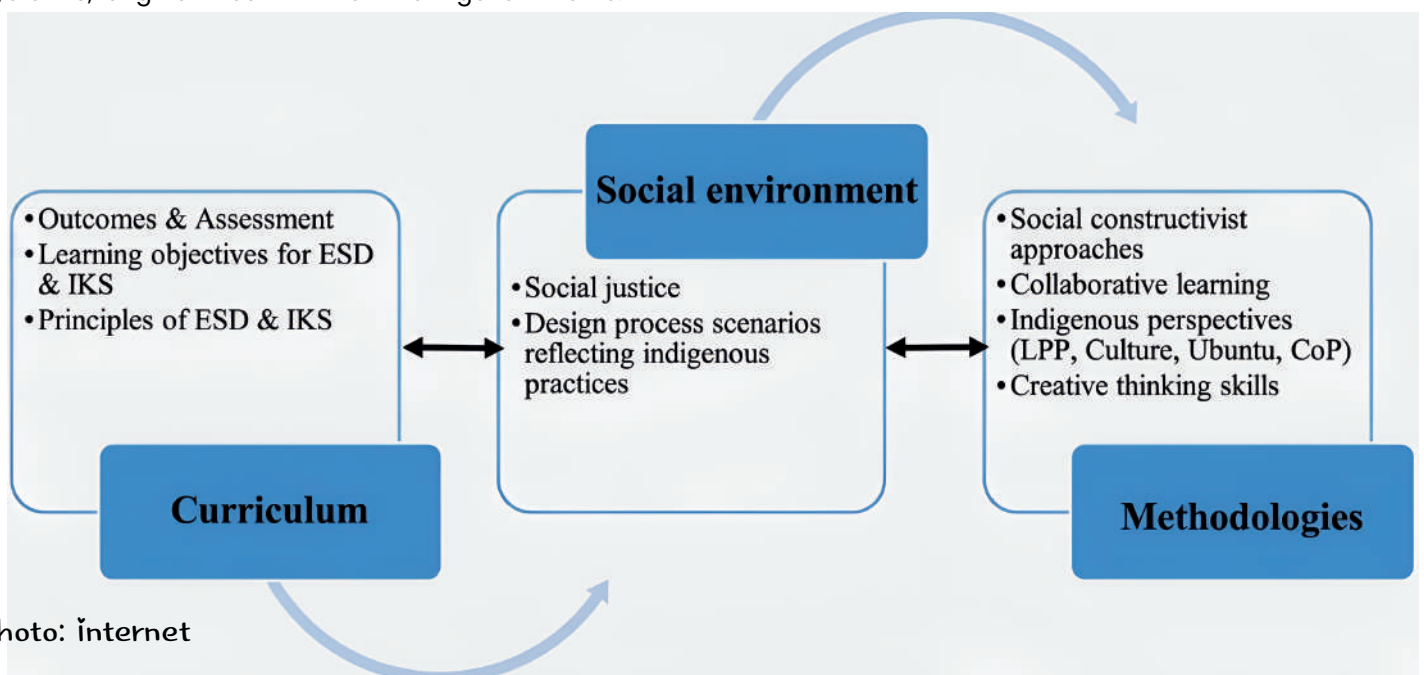

Photo: internet

ကညီကိသရၢ်မသကိးတၢ်ကရၢ် (KTWG) မၤဝဲ ၂၀၂၅ နှိၣ် တနံၣ်တ ဘျီတၢ်ထံၣ်လိၤအိၣ်သကိးစံးအံၤ

ကညီကိသရၢ်မသကိးတၢ်ကရၢ် (KTWG) မၤဝဲ တနံၣ်တဘျီ တၢ်ထံၣ်လိၤ အိၣ်သကိးဖဲ လၢဖျါတြုၤအါရၢ် ၄ - ၆ သီ ၂၀၂၅ နှိၣ်, ထူးဖျါပာ်ဖျါပာ် ပုၤမၤသ ကိးတၢ်ဖိတဖၣ်လၢ ကရၢ်ဝဲဒၣ်လၢ ခိးလၢသၢသီအတၢ်ပူၤ, မၤဝဲတၢ်ကွၢ်ကဒါ ကွၢ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤ, တၢ်မၤလိၤန့ၢ်တၢ် ခိးတၢ်ပိၣ်တဲသကိး ဘၣ်ဃးတၢ်ဖဲတၢ်မၤ အကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တနံၣ်တဘျီတၢ်ထံၣ်လိၤအိၣ်သကိး မ့ၢ်တၢ်အရၢ်ဒိၣ်နီၢ်မးလၢ တၢ်ကကွၢ်ကဒါ ကွၢ်ဝဲကျိၤဝဲဒၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢတၢ်မၤဝဲတၢ်အိၣ်လၢန့ၢ်ပူၤကွၢ်တဖၣ် ဒ်အ မ့ၢ် တၢ်ဖဲတၢ်မၤအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်, တၢ်ကထီၣ်လိၤထီၣ်အဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်ဒီး တၢ်ကိတၢ်ခဲတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲဒၣ်တဖၣ်တဖၣ်စ့ၣ် စ့ၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ကွၢ်ဝဲ အတၢ်ကထီၣ်လိၤထီၣ်အဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်မၤကျိၤ ကျဲလၢတၢ်ကြးဆိတလဲ မၤအိၣ်ဆူညါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်ကွၢ် တၢ် ဖဲတၢ်မၤအိၣ် ဘၣ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်ကွၢ်အိၣ်လၢဝဲဒၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်ဝဲ ကတီၤ ဆိတၢ်သိၣ်လိၤဝဲဒၣ် (Preservice Program), တၢ်ဟ့ၣ်ကံၢ်စိတၢ်သ့ၣ်တဘျီ ဒီး တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ်ဝဲဒၣ် (Inservice Program), တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ၣ်ဒဲး (Education Assistance Program), ဂၢၢ်ဂီၢ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲဒၣ် (Emergency Response Program), တၢ်ကစီၣ်ဒီး တၢ်ကတီၢ်န့ၢ်ခဲတၢ် (Media & Advocacy), ဒီးကျိၣ်စ့ၣ်ဖိတဖၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤဝဲဒၣ်အပူၤမၤတၢ်ဖိလၢအမ့ၢ် (Program Support Team)တဖၣ် ဟ့ၣ်ဒိၣ်နီၤ လီၤစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤ လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲဒၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤ လၢတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖဲထီၣ်အိၣ် လၢဒိတနံၣ်ညါ အတၢ်ပူၤဒဲးလဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ် ဝဲဒၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်န့ၣ်, တၢ်ထံၣ်လိၤအိၣ်သကိး မၤ ဆူၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ကရၢ်ကရိအတၢ်ဖဲတၢ်မၤ ဒီး ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ်လၢ တၢ်က ဘၣ်လူၤထွဲမၤထွဲအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ကဘျီ ကဘျီကျိၣ်စ့ၣ်ဖိ, တၢ်ဒိသဒါကဟုကယာ်ဖဲသ့ၣ်, ဒီး တၢ်ဒိသဒါတၢ်ဃုနီၢ်က စၢ်အဘျီ, ဒီဖျါသ့ၣ်ထံးညါဒီးတၢ်မၤတရီတပါ (PSEA), တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ် က ညီကိသရၢ်မသကိးတၢ်ကရၢ် အတၢ်အၢၣ်လီၤသး လၢကမၤတၢ်လၢအဂ့ၢ်လၢ အကြးဝဲဘၣ်ဝဲ ဒီး ဟံးန့ၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ကရၢ်ကရိအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျီကျဲသန့ (ပိၣ် လိၤစံၣ်) လၢအရၢ်ဒိၣ်တဖၣ်, ပာ်ဃုာ်ဝဲပုၤမၤတၢ်ဖိတၢ်အိၣ်ယၢကျဲသန့ (အဖိလိၤ စံၣ်), တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢ တၢ်ဟံးန့ၢ်မ့ၢ်တၢ်လီၤတီၢ်လီၤဒီး တၢ်ဒိဆၢကွၢ်တၢ်အကျိၤ အကျဲတဖၣ်, IT ဒီး ပုၤတဝဲအတၢ်န့ၣ်ကျဲ ဒီးတၢ်ဘျီဖိလိၤစံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ပာ်ဖျါမၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးအပူၤ တၢ်ဂ့ၢ် ဘၣ်ဃး တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်တၢ်ကရၢ်ကရိတၢ်ဖဲတၢ်မၤ လၢအတၢ်လီၤတီၢ်လီၤ တဖၣ်(OER) ဒီး ဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်, တဲသကိးတၢ် လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲလီၤတၢ် ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲတဖၣ် ဒ်သိးကထူးစ့ၣ်ကျဲ တၢ်ကရၢ်ကရိအတၢ်လဲၤ ကျဲလၢခါဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤမၤတၢ်ဖိခဲလၢ ၁၁၁ ဂၢ ပာ်ဖျါမၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ထံၣ်လိၤအိၣ်သကိး တဘျီအံၤအပူၤယာ်ဃုာ်ဝဲ ပိၣ်ခါ ၇၄၀ ဒီးပိာ်မုာ် ၃၇၀၀ န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တ ဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲအတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂၢ လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်အပူၤဒီး ဟ့ၣ်လီၤ အသးလၢာ်လၢဆူဆူ လၢတၢ်ကရၢ်ကရိအတၢ်ဖဲတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၂၀၂၅ နှိၣ် တနံၣ်တဘျီတၢ်ထံၣ်လိၤအိၣ်သကိးအံၤပာ်ဂၢပာ်ကျဲဝဲ ကညီကိ သရၢ်မသကိးတၢ်ကရၢ်, ဟ့ၣ်ဒိဟ့ၣ်နီၤအတၢ်မၤမ့ၢ်ကျဲဒီး မၤဆူၣ်ထီၣ် တၢ် ပာ်ဖျါမၤသကိးတၢ် ဒီဖျါ တၢ်ကရၢ်ကရိအတၢ်ဖဲတၢ်မၤ လၢကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ် တီၢ်စၢၤမၤစၢၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်လၢပုၤတဝဲအပူၤ ကဆဲးလဲၤဒဲးအသးဆူ ညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

Photo: KTWG

ကညီကိသရၢ်မသကိးတၢ်ကရၢ် ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိၤဘၣ်ဃး တၢ်ဒိတၢ်ဂီၢ် ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်မၤဘၣ်လိၤဖိဒုက့ၢ်တၢ်ဂီၢ်မူ ဆူကညီကိသရၢ်တၢ်သိၣ် လိၤခိလ့ၣ်ကိတၢ်ဆဲးကျိးမ့ၢ်ဒိၣ်တဖၣ်အအိၣ်

စးထီၣ်လၢ လၢအိးကထီတၢ် ၂၈ သီ တုၤလူဝသီ ၂၀၂၅ နှိၣ်န့ၣ်, ကညီကိသရၢ် မသကိးတၢ်ကရၢ် ရဲၣ်ကျဲမၤဝဲ သၢသီတၢ်သိၣ်လိၤဘၣ်ဃး တၢ်ဒိတၢ်ဂီၢ် ဒီး ဂံၢ် ခိၣ်ထံးတၢ်ဘၣ်ဘၣ်မၤဂ့ၢ်ကျဲတၢ်ဂီၢ်မူဆူ တၢ်လီၤသၢတီၤ လၢကညီကိသရၢ် တၢ်သိၣ်လိၤခိလ့ၣ်ကိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤလိၤတၢ်ဖိခဲလၢအိၣ်ဝဲ ၁၄၀၀ ဒီးလၢ ပုၤ ၁၄၀၀ အကျဲ, တၢ်ပာ်လိၤဝဲ တၢ်ဆဲးကျိးမ့ၢ်ဒိၣ် ၄၀၀ လၢကညီကိသရၢ် တၢ်သိၣ်လိၤခိလ့ၣ်ကိ အဟီၣ်ကဝီၤပုၤလၢအမ့ၢ် ဒုပုၤယာ်, မုၢ်တြီၢ် ဒီးတၢ်အူကီၢ် ရဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိၤအံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်သိး ကဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ် တၢ်ဆဲးကျိးမ့ၢ်ဒိၣ် တဖၣ်လၢ ကမၤလိၤသ့သး လၢတၢ်ဒိတၢ်ဂီၢ်လၢအကံၢ်အစီၣ်တဖၣ်ဒီး ဒုး အိၣ်ထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဂီၢ်မူယိယိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အံၤအရၢ်ဒိၣ်နီၢ်မးလၢ တၢ်ကမၤနီၣ်မၤဃါ ကိအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်, မၤဂ့ၢ် ထီၣ်တၢ်ပာ်ဖျါ, ဒီး ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျိးအတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တ ဖၣ်လၢကီၤပုၤ ဒီးအါန့ၢ်အန့ၣ် ကညီကိ သရၢ်မသကိးတၢ်ကရၢ်အတၢ်ဘျးစဲ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိၤတဖၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါ ပုၤမၤလိၤတၢ်ဖိတဖၣ် လၢ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဒိတၢ်ဂီၢ်, ဒီး တၢ်ကွဲးပာ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအကျိၤအကျဲတ ဖၣ်, တၢ်ကဝီၤ, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး တၢ်ဘၣ်ဘၣ်မၤဂ့ၢ်ကျဲ တၢ်အဝီးအလိၤဖိတ ဖၣ် လၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ် ဒ်တၢ်အိၣ်ယၢ အိၣ်ဝဲအသိး ဖဲပုၤတဝဲ တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ၣ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢသၢသီအတၢ်ပူၤ, ပုၤမၤလိၤတၢ်ဖိတဖၣ်မၤလိၤသ့အသးလၢတၢ်ဒိတၢ်ဂီၢ်လၢ တၢ်အိၣ်သးလီၤဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ, ဒ်န့ၢ်တၢ်ဂီၢ်မူဖျါဖိတဖၣ်ဒီး ဘၣ်ဘၣ်မၤဂ့ၢ် ကွၢ်ဝဲ ဒ်သိး ကဘၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအရၢ်ဒီး ကိအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် မၤလိၤန့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ တၢ် ထံၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအသ့ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကိအတၢ်ပညိၣ်တဖၣ်, ပာ်ဖျါ ထီၣ် ကိဖိအတၢ်ကဲထီၣ်လိၤထီၣ်, မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျိးဆူတၢ်က ရၢကရိပုၤမၤသကိးတၢ်အဂၢတဖၣ် ဒီးလၢပုၤတဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်သိၣ်လိၤဝဲအလီၢ်ခဲ, ကညီကိသရၢ်တၢ်သိၣ်လိၤကိတၢ်ဆဲးကျိးမ့ၢ်ဒိၣ်တ ဖၣ်အတၢ်န့ၣ်နီၤလီၤသး ဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဖိးတၢ်လီ လၢတၢ်ထံၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီး ခဲအံၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် သုဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဂ့ၢ်ကျဲ ဒီး ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကိဖိဖျါ ဟ့ၣ်ဒိဟ့ၣ်နီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အ ရၢဒိၣ်လၢအချးဆၢချးကတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီကိသရၢ်မသကိးတၢ် ကရၢ် မုၢ်လၢဝဲလၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အသိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကမၤစၢၤဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ် တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျိး ဒီး တၢ်လၢတၢ်ထံၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢကညီကိသရၢ်တၢ် သိၣ်လိၤခိလ့ၣ်ကိလၢကီၢ်သ့ၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

KTWG Successfully Holds 2025 Annual Meeting

The Karen Teacher Working Group (KTWG) successfully conducted its Annual Meeting from February 4–6, 2025, bringing together staff from across all programs for three days of reflection, learning, and strategic discussion.

The annual meeting served as an important platform to review program implementation, operational progress, key achievements, and challenges over the past year. Each program team presented updates highlighting major accomplishments and lessons learned. Presentations were delivered by the Preservice Program, Inservice Program, Education Assistance Program, Emergency Response Program, Media and Advocacy, and the Finance team. The Program Support Team also shared how they supported program implementation throughout the year.

In addition to program updates, the meeting strengthened organizational accountability and compliance awareness. Sessions were conducted on Anti-Fraud, Child Safeguarding, and Protection from Sexual Exploitation and Abuse (PSEA), reinforcing KTWG's commitment to ethical and responsible practices.

Key organizational policies were also reviewed, including the Human Resource Policy, Accountability and Feedback Mechanism Guidelines, and IT and Community Guidelines and Policies. Staff engaged in discussions on the Organizational Effectiveness Review (OER) and contributed to strategic planning conversations to guide the organization's future direction.

A total of 111 staff members participated in the meeting, including 74 men and 37 women, demonstrating strong engagement and commitment across the organization.

The 2025 Annual Meeting reaffirmed KTWG's shared mission and strengthened collaboration as the organization continues working to improve education services in the communities it serves.

Photo: KTWG

KTWG Provides Photography and Basic Video Editing Training to KTTC Communication Focal Staff

From 28 to 30 October 2025, the Karen Teacher Working Group (KTWG) organized a three-day technical training on photography and basic video editing for 14 educators from the three Karen Teacher Training Colleges (KTTC). Among the 14 participants, four serve as the main communication focal staff from KTTC campuses in Doo Pla Ya, Mu Traw, and Taw Oo districts.

The main goal of this training was to equip the communication focal staff with practical skills to capture high-quality photographs and produce simple video content. These skills are important for documenting school activities, improving reporting, and supporting communication efforts within their schools and the wider KTWG network. The technical trainers introduced participants to basic camera functions, composition techniques, lighting, storytelling, and simple editing tools that can be used with limited resources in community education settings.

Throughout the three days, participants practiced taking photos in different situations, recording short video clips, and editing them into clear and engaging school activity videos. They also learned how visual content can help promote school goals, highlight student achievements, and strengthen communication with partners and communities.

By the end of the training, the KTTC communication focal staff showed improved confidence and technical ability in producing visual materials. They can now create better documentation and support their respective KTTCs in sharing important updates. KTWG hopes that these new skills will help strengthen communication and visibility for the Karen Teacher Training Colleges in Kawthoolei.

Photo: KTWG

Education Sensitization Events Held Across Seven Districts in Kawthoolei

The Education Sensitization Event (ESE) was successfully conducted across all seven districts of Kawthoolei, reaching a wide range of communities and strengthening awareness about local education. The one-day event took place at 14 sites and involved a total of 184 villages. Altogether, 3,127 participants joined the program, including 1,747 males and 1,380 females. The events were jointly organized and led by the Karen Teacher Working Group (KTWG) and the Karen Education and Culture Department (KECD).

To ensure the program ran smoothly and safely, local leaders worked closely with district and township education officers. They also helped invite community members, teachers, school committees, and students to take part in the event. Their cooperation played an important role in supporting the success of the ESE activities.

During the program, District Education Officers gave presentations on the current situation of Karen Education. They also shared updates about Mother Tongue-Based Education and the ongoing efforts to strengthen community-based schooling. Participants then joined group discussions, which focused on key topics such as:

1. The education situation in their communities
2. Literacy and mother-language or cultural challenges
3. The importance of cultural preservation
4. How schools can improve and future education plans
5. KECD education policies
6. The Inclusive Education

These discussions were led by KECD central staff together with district and township education officers. Participants were encouraged to share their ideas, concerns, and suggestions for improving education in their villages.

In addition to discussions, the event included student competitions such as football, volleyball, cane-ball, and painting. Cultural activities such as traditional dances, music performances, and demonstrations of cultural instruments were also held, creating a vibrant atmosphere and bringing communities together.

Overall, the ESE helped strengthen community involvement in education and promoted the value of Karen language, culture, and local schooling.

Photo: Filed Staff

KTWG's Participation in Co-MOOC 3 Curriculum Development Workshop

The Karen Teacher Working Group (KTWG) participated in the Co-MOOC 3 Curriculum Development Workshop held by Inclusive Education Foundation (Ined) from March 1 to 5, 2025, in Mae Sot. The five-day workshop brought focal persons together from Co-MOOC's partners education service provider organizations including three representatives from KTWG.

The three KTWG representatives were responsible for the Preservice Teacher Program, Resource and Training Development, and the Program Support within the organization. Their participation contributed to the collaborative effort to design and strengthen the Co-MOOC 3 curriculum.

During the workshop, participants worked together sharing their inputs to design the Co-MOOC curriculum model. The development focused on five key areas, which will help teachers strengthen their professional skills: Reflective Practitioner, Critical Friends, Beyond Classroom, Digital Space and AI, and Localizing Theory.

These areas were discussed using both local and international perspectives. The aim is to support teachers who want to upgrade their qualifications and apply new knowledge in their own schools or communities. At the end of the workshop, the team successfully gathered enough information to create the first draft of the curriculum.

By taking part in this process, KTWG gained valuable knowledge and experience, especially in curriculum design and collaborative learning approaches. KTWG will continue to share these learning opportunities with teachers in Kawthoolei and supporting their continued professional growth through future Co-MOOC programs.

What is Co-MOOC?

Co-designed Massive Open Collaborations (CoMOOCs) are a new approach to providing teacher professional development at scale. Unlike conventional MOOCs (Massive Open Online Courses), CoMOOCs are designed together with teachers and education professionals working in similar contexts and aim to respond to their most pressing educational challenges. CoMOOCs create opportunities for sharing learning and practice and building communities of educational practitioners working in diverse settings. They are hubs of both intellectual and practical innovation, which harness the extensive knowledge and experience of those working in the field, transforming the courses into rich shared resources accessed through an open online learning platform or adapted for face-to-face or hybrid modalities. Visit the site <https://www.inedfoundation.org/> to learn more about Co-MOOC and how it supports teacher professional development.

Photo: KTWG program team

တၢ်တစီၣ်လိၤဆီ

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါၣ်မိၤကျိၣ်အမုၢ်န့ၣ်ဒီး တၢ်ကိးသၤတြီထီၣ်လၢ တၢ်မၤခါဆူညါအဂီၢ် (လၢဖျါတြီၤအါရံၤပုၤၤ)

ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် ပာ်ဖျါၣ်မၤသကိးတၢ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါၣ်မိၤကျိၣ်အမုၢ်န့ၣ်လၢအဘၣ် တၢ်မၤအိၣ်ဖဲ ၂၀၂၆ နံၣ် လၢဖျါတြီၤအါရံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးဝဲအံၤအဖီခိၣ်,ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် ဒုးသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်အဂီၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ ကဆိၣ်တခူထီၣ်မိၤကျိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့, ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ် တၢ်ဘျုးလီၤတၢ်လၢ မိၤကျိၣ်တၢ်သိၣ်လိၤဒီး ကိၣ်သရၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်,ဒီးမၤဆူညါတၢ်ဟံၣ်ဖျါၣ်မၤသကိးတၢ်လၢ ကိၣ်သရၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢကတိၤတၢ်မၤလိၤကျိၣ်ပိၣ်ညါလၢအလီၤဆီလိၤသး

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါၣ်မိၤကျိၣ်အမုၢ်န့ၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီတဘျီအတၢ်ဒုးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ပုၤတၢ်အရၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်မၤလိၤကျိၣ်ပိၣ်ညါလၢအလီၤဆီလိၤသးတဖၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ ပုၤမၤလိၤတၢ်ဖိကိးဂၢၢ်ဒီးအဂီၢ် လၢကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့လၢအနီၣ်ကစၢ်အမိၤကျိၣ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တန့ၣ်ဖဲလၢ တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ယာ်ဝဲကျိၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအရၣ်ဒိၣ်န့ၣ်, မၤဆူညါထီၣ်ဝဲ တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့, တၢ်ဟံၣ်ယာ်ဟံၣ်ဂီၢ်, ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ် လၢအအိၣ်ဂၢၢ်ဆိးကျၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်သရၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အကျိၣ်အကျဲကဲထီၣ်ဝဲ ဒီဂုၤတၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဖျါ ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ မိၤကျိၣ်ခိၣ်တယာ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ တမ့ၢ်ထဲ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတခါခါဘၣ်, မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်ဂဲၤလိၤသးဒီး ကျဲအတုၤလီၤတီၤလီၤတဘိလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်မၤကတိၤထီၣ်ပုၤကိးဂၢၢ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်ယာ်ဟံၣ်ဂီၢ်, တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့လၢအကိၣ်အစီထီၣ်ဘး လၢအဖိမဲလိၤသးဒီး UNESCO's အတၢ်ထီၣ်စီဒီးအာၣ်လီၤမၤတၢ်ဒီ SDG 4 အသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကိးလၢတၢ်ကတိၤထီၣ်ပိၣ်ညါမုၢ်ဒီးအဂီၢ်

တၢ်အိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢၤဒီးတၢ်မၤလိၤထီၣ် မိၤကျိၣ်ခိၣ်တယာ် ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့လိၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤသး ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါၣ်မၤသကိးတၢ်နီၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤတၢ်လၢ လၢကတိၤခိၣ်ရဲၣ်မဲတၢ်လၢတၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အပူၤဒီးအမုၢ်ကိၣ်သရၣ်, ပုၤတၢ်ခိၣ်ရဲၣ်မဲတၢ်တဖၣ် ပာ်ဖျါၣ်မၤသကိးတၢ်သ့ဝဲခိၣ်ဖျါ -

- မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီ တၢ်ဖိမဲလိၤဒီးအစၢၤ လၢဟဲထီၣ်တဖၣ်
- မၤစၢၤလီၤ တၢ်တတုၤသိးထံးလၢ တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အပူၤ
- တၢ်ပၤယာ်ကျၢၤ တၢ်မၤလိၤကျိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်လီၤဆီလိၤသး တဖၣ်လၢကိၣ်ပယီၤအပူၤ

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်အရၣ်ဒိၣ်လၢတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်အဂီၢ်

- ဘျုးလီၤတၢ်လၢကလုာ်ဒုးဒီး ပုၤတၢ်လၢကတိၤခိၣ်ရဲၣ်မဲ တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အကျိၣ်အကျဲအပူၤ, ပာ်ယာ်ဝဲကိၣ်သရၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါပာ်ဖျါၣ်မၤသကိးအဝဲသ့ၣ်အမူအဒါလၢအရၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ခိၣ်ဖျါ ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့လၢတက့ၢ်ဒိၣ်ဆဲးအါစ့ၢ်တၢ်ဖဲ တၢ်အိၣ်သးသဘၣ်သဘၣ် ဒီး တၢ်လီၤလၢတၢ်လဲၤတၢ်အိၣ်ကိၣ်အလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဘျုးလီၤတၢ်လၢကိၣ်သရၣ် ဒီး တၢ်သိၣ်လိၤအကိၣ်အစီတဖၣ်အဂီၢ်ခိၣ်ဖျါ တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤယံာ်ထၢ လၢကိၣ်သရၣ်တၢ်သိၣ်အလိ, တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကိၣ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဒီး တၢ်ခိၣ်ဆၢကျၢၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ အကျိၣ်အကျဲအဂီၢ်ခိၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်လၢမိၤကျိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ထုးက့ၢ်တၢ်တြီမၤတၢ်တၢ် လၢတၢ်မၤလိၤကျိၣ်ပိၣ်ညါတဖၣ်အဂီၢ်, လီၤဆီဒုးတၢ်ဖိသ့ၣ်လၢအိၣ်ဆိးဘၣ်လၢ တၢ်သဘၣ်သဘၣ်အဟီၣ်ကဝီၤ, ဘၣ်ယာ်မ့ၢ်ဖျါဒီးဘၣ်တၢ်က့ၢ်ကပာ်အိၣ်လၢ ပုၤတၢ်အပူၤတဖၣ်အဂီၢ်,ဒ်သိး တၢ်ကမၤလီၤတၢ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့တုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဒီသဒါကဟ့ၣ်ကယာ် ဒီး ဆီၣ်တခူထီၣ်ကျိၣ်ပိၣ်ညါ ဒီး လုၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢအလီၤဆီလိၤသးတဖၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ် ကျိၣ်မ့ၢ်တၢ်အရၣ်ဒိၣ်လၢအတိၤစၢၤမၤစၢၤဝဲတၢ်မ့ၢ်တၢ်, ပုၤတၢ်တၢ်ယုၤဖိလၢအလီၤပလိၣ်လိၣ်သး, ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအအိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံးထီၣ်ပိၣ်ညါမုၢ်ဒီး

- မၤလိၤအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်အရၣ်ဒိၣ်ဘၣ်သး မိၤကျိၣ်ခိၣ်တယာ်ဂံၢ်ထံးတၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့

- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်သိၣ်လိၤမိၤကျိၣ် ဒီး မၤဂ့ၢ်ထီၣ် ကိၣ်သရၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအလိၣ်ဘၣ်ဆိဝဲ လၢကသိၣ်လိၤတၢ်အဂီၢ်တဖၣ်
- မၤသကိးတၢ် ဒီး ကိၣ်သရၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ဝဲဒုးတဖၣ် ဒ်သိးကမၤဆူညါတၢ်ပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢကတိၤခိၣ်ရဲၣ်မဲတၢ်လၢ တၢ်ဖိမဲလိၤဒီးအပူၤအဂီၢ်

ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ်အခါစးတဖၣ် လဲၤထီၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့တၢ်န့ၣ်ပာ်တၢ်မုၢ်ဒီးအကျဲတၢ်မၤလိၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီ

စးထီၣ်လၢလၢမၤမုၢ်ဒီး ၃၀သီ တုၤ လၢအုၤဖျါ ၁၁သီ ၂၀၂၆နံၣ်န့ၣ် ကညီကိၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၣ် ဒီး ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် အခါစး ၄၀၀ လဲၤထီၣ်ဝဲ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ တၢ်မၤလိၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီအပူၤန့ၣ်လီၤ. ၃၁သီ တၢ်မၤလိၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤအိၣ်လၢ တၢ်ကရၢကရိၣ်လၢ အမၤသကိးတၢ်ဒီး ကညီကိၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၣ် ဒီး ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်မၤလိၤအံၤ ကွဲမ့ၢ်ဝဲကလုာ်ဒုးခါစးအါဖျါ လၢအမၤတၢ်လၢ တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အကျိၣ်အကျဲအပူၤတဖၣ် ပာ်ယာ်ဝဲ မိၣ်, ကရူၢ်န့ၣ်, ယီၤဒိၣ်, ကရူၢ် ဒီး ကညီကလုာ်ဒုးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိၤအတၢ် ပညိၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးကမၤဆူညါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ်ဒီး ဂဲၤလိၤသးလၢ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့လၢကိၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်မၤလိၤကတိၤ,ပုၤတၢ်မၤလိၤဖိတဖၣ် တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢအရၣ်ဒိၣ်တနီၣ်ဒီးအမုၢ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်အတၢ်ဖိမဲလိၤဒီးအတၢ်ကိၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိၤလံာ်တၢ်န့ၣ်ကျဲအဂီၢ်,ကဲထီၣ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ် အပူၤက့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ ဒီး ပုၤမၤဘၣ်လီၤဘၣ်စးတၢ်လၢ အတုၤလီၤတီၤလီၤတဘိ, သ့ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢတီၤဒီးအပူၤ, သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်အလုၢ်အလၢတီၤဒီးပုၤ, တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ် တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် လၢတီၤဒီးပုၤ, ဒီးတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ် တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအရဲၣ်ကျဲၤတၢ်တဖၣ်ကွဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကိး ပုၤက့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့စ့ၢ်နီၣ် တဖၣ်လၢကကတိၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ တၢ်မၤလိၤအဂီၢ်ဒီး ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၣ် အဝဲသ့ၣ် အတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါဘၣ်ထွဲ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အဂီၢ် လၢအဝဲသ့ၣ် စူးကါတၢ်လဲၤလၢအတၢ်ဖိမဲလိၤအပူၤ ဒီး လၢအတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ လိာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်အက့ၢ်အဂီၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်မၤလိၤအဆၢကတိၤ, ကညီကိၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၣ်အခါစးတဖၣ် ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၣ်ဝဲ တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ် ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးအကျိၣ်အကျဲအပူၤဖျါကိၣ်ဒီး အတၢ်ရဲၣ်လိာ်ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိး မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီး လိာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်လၢ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့အဂီၢ် လီၤလီၤဆီဆီသန့ၣ်ကွဲ, အဝဲသ့ၣ်ဒုးပာ်ယာ်ဝဲ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအလီၤကဲလိာ်သး ဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ် တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့တဖၣ်လၢကိၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢအိၣ်တၢ်လဲၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤလိၤဝဲအလီၤခိၣ်, ကညီကိၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၣ်ဒီး ကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ် တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဝဲ ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢကစူးကါဝဲလၢ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်က့ၢ်ဘၣ်က့ၢ်သ့ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲတဖၣ် လၢကညီကိၣ်သရၣ်မၤသကိးအကျိၣ်အကျဲအပူၤ ဒ်အဖိမဲလိၤသး ဒီး လီၤကဝီၤ တၢ်အိၣ်သးအသိးန့ၣ်လီၤ.

International Mother Language Day & Call to Action

KTWG participated in International Mother Language Day in February 2026. On this occasion, KTWG released key advocacy messages to promote mother-language education, encourage investment in mother-tongue teaching and teacher development, and strengthen partnerships with the Kawthoolei Education Programme.

Celebrating Linguistic Diversity

International Mother Language Day is a global reminder of the importance of linguistic diversity and the right of every learner to receive education in their mother language. The day underscores the essential role languages play in fostering meaningful education, inclusion, and sustainable development.

The Kawthoolei education system serves as a strong example of how mother-tongue-based education is not only a cultural right but also a practical and effective approach to achieving inclusive, high-quality education in line with UNESCO's vision and the commitments of SDG 4.

Call to Action

Sustaining and expanding mother-tongue-based education requires strong collective commitment and partnerships. By supporting community-led education systems such as Kawthoolei, stakeholders contribute to:

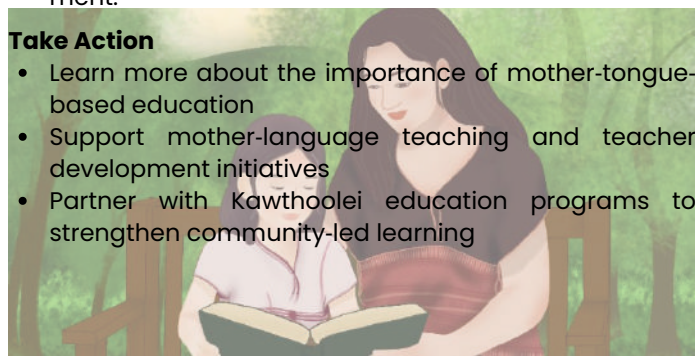
- Improved learning outcomes
- Reduced educational inequalities
- Preservation of linguistic and cultural diversity across Myanmar

Key Advocacy Messages

- Invest in ethnic and community-led education systems, including Kawthoolei, recognizing their essential role in delivering equitable education in conflict-affected and hard-to-reach areas.
- Invest in teachers and teaching quality through long-term support for teacher training, professional development, and culturally responsive pedagogy rooted in mother languages.
- Remove linguistic barriers to learning, especially for children in conflict-affected, displaced, and marginalized communities, to ensure meaningful and accessible education.
- Protect and promote linguistic and cultural diversity, acknowledging language as a vital contributor to identity, social cohesion, and sustainable development.

Take Action

- Learn more about the importance of mother-tongue-based education
- Support mother-language teaching and teacher development initiatives
- Partner with Kawthoolei education programs to strengthen community-led learning

KECD and KTWG Representatives Attend Peace Education Training in Chiang Mai

Four representatives from the Karen Education and Culture Department (KECD) and the Karen Teachers Working Group (KTWG) attended a Peace Education Training in Chiang Mai, Thailand, from March 30 to April 1, 2026. The three-day training was organized by a partner organization of KECD and KTWG.

The training brought together representatives from different ethnic education systems, including Mon, Karenni, Shan, Kachin, and Karen. The purpose of the training was to strengthen understanding and practice of peace education in schools.

During the training, participants discussed several important topics, such as the peace learning framework for training manuals, becoming a peace educator and effective facilitator, managing conflict in the classroom, building a culture of peace in schools, peace education activities for teachers, and peace education curriculum development. The organizers also invited technical resource persons to give opening remarks on peace education and to share their experiences in applying peace education in practice and curriculum design.

During the training, KECD representatives shared a brief overview of the Karen education system and its relationship to peace education. Although Karen education does not have a separate peace education curriculum, it uses an integrated approach by including activities similar to peace education within existing school activities.

After completing the training, KECD and KTWG discussed ways to apply suitable peace education activities within the Karen education system in ways that are relevant to the local context.

Awareness Raising: Staying Safe During Air Strikes & UXO Threats

Go to page 28 for both Karen and English versions

ကညီပုထူလံဖိတဖ်တံကုန်ဘန်ကုန်သုအဂ္ဂိဖျင်ကိင်

ကညီပုထူလံဖိတဖ်တံကုန်ဘန်ကုန်သုအံ၊ ဘန်တံတီခိင်ရိင်မဲအိလောကညီကုန်သုဆဲးလးဝဲကျဲဒီး အပူမာသကိးတံလံအမုာ်ကုန်သုရံမာသကိးတံကရု၊ အတံပညိင်မုာ်ဝဲ ဒ်သိးကမဒိင်ထီဝဲထီဝဲမိကျိင်အတံသိင်လိမဒီးကုဖိတကွီဒိင်ဒီးတံသိင်လိမဒီးလောအတံသိးထဲသိးလောကကါယံဘန်ကုလဲကညီတံဆဲးတံလံ၊ ကျိင်ဒီးတံစံခိင်တဲတဲတဖ်ကတီဖဲထဲလီကီပူ တံသဘံသဘုင်အိင်ဒီးဝဲအဖုအံန့လီ။

ကညီတံကုန်ဘန်ကုန်သုအဂ္ဂိဖျင်ပုသုတဖ်

• တံဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံလဒီးအတံမုာ်တံ -

လံညိင်သိင်ဒိင်အဂ္ဂိခိင်ကျဲမုာ်ကညီတံစံခိင်တဲတဲ၊ ကျိင်(ဖျိ၊ ပျိ)ဒီးတံဆဲးတံလံသ့တဖ်။

• တံအိင်သုင်ဆီလီသးဒီးတံပုဆုရဲင်ကျဲ -

→ တံဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံလဒီးအတံမုာ်တံ - လံညိင်သိင်ဒိင်အဂ္ဂိခိင်ကျဲမုာ် ကညီတံစံခိင်တဲတဲ၊ ကျိင်(ဖျိ၊ ပျိ)ဒီးတံဆဲးတံလံသ့တဖ်။

→ ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲ - ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲအံဟူးဂဲဝဲလောကညီဒီကလုင်စံဖိုင်ကရု အတံတီခိင်ရိင်မဲအဖီလံ၊ ဂဲလိင်ဒုးလိင်ထီဝဲဒီးထီဝဲကုဖိတကွီဒိင်၊ ဒီးထီခဲင်ကီပယီပဒိင် အတံကုန်ဘန်ကုန်သုတရဲင်တံကျဲန့လီ။ ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲမုာ်ဝဲကရုမိပုတဖုလအဂဲလိင်ဝဲလောနီကစာတံန့ပလီကွေသး ဒီးတံသဘုအဂီ၊ တံန့ခဲးတံလံတံကုန်ဘန်ကုန်သုတံခွဲးတံယံအဂီ၊ ဟ့ဝဲကွဲသရဲင်တံမလီ ဒီး တံမစာသ့တဖ်န့လီ။

→ ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲ - ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲအံဟူးဂဲဝဲလောကညီဒီကလုင်စံဖိုင်ကရု အတံတီခိင်ရိင်မဲအဖီလံ၊ ဂဲလိင်ဒုးလိင်ထီဝဲဒီးထီဝဲကုဖိတကွီဒိင်၊ ဒီးထီခဲင်ကီပယီပဒိင် အတံကုန်ဘန်ကုန်သုတရဲင်တံကျဲန့လီ။ ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲမုာ်ဝဲကရုမိပုတဖုလအဂဲလိင်ဝဲလောနီကစာတံန့ပလီကွေသး ဒီးတံသဘုအဂီ၊ တံန့ခဲးတံလံတံကုန်ဘန်ကုန်သုတံခွဲးတံယံအဂီ၊ ဟ့ဝဲကွဲသရဲင်တံမလီ ဒီး တံမစာသ့တဖ်န့လီ။

→ ကညီဘန်ကုန်ဘန်ခဲကမံးတံကုန်သုတံမုာ်ကျဲ - ကညီဘန်ကုန်ဘန်ခဲကမံးတံ ကုန်သုတံမုာ်ကျဲအံ ဟူးဂဲဆိုင်ထွဲမစာဝဲဖဲသုင်သုင်မုဟးဖျိသ့တဖ်တံကုန်ဘန်ကုန်သုလုတုလုတံ၊ ဖဲကီကွီတံဒီးကီပယီကီဆဲးအံန့လီ။ အဟူးဂဲဝဲဒ်အမုာ်ကုန်သုဝဲကျဲလီဆဲးတဖုလအပုဆုရဲင်ကျဲဒီး ဟံးစုန့ကျဲဝဲ တံသိင်လိမဒိ ဒ်သိးတံကဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံလံ၊ ဒီးကုန်သုကလဲတရဲဒီးအသးတဘိယုင်ဗီအဂီန့လီ။ ဒီးအဆိုင်ထွဲမစာဝဲဖဲသုင်သုင်မုဟးဖျိသ့တဖ်တံမလီ ဒီးကုန်သုတံမစာ၊ ဒီးတဲန့ခဲးတံလံကုန်သုတံခွဲးတံယံအဂီန့လီ။

• တံအကျဲအကျဲ -

→ မိကျိင်ခိင်တံဆဲးတံမလီ - ဒ်သိးတံမလီန့တံအစာကဒိင်အထီဝဲအဂီတံသိင်လိန့လိအကျိင်မိပုမုာ်ဝဲ ကညီကျိင်ဒီးတကတီတံတလိင်ဗါသုင်စုကီဒီး အဲကလဲကျိင်ဒီးပယီန့လီ။

→ တံပင်ဖိုင်မသကိးတံလံတံမလီမဒီးအပူ - တံပင်ဖိုင်မသကိးဝဲပုထူလံဖိတဖ်သုညိင်န့ပဂံ ဒ်အမုာ်ထူသန့တံသုညိင်ဖျဲးတံထီ၊ ဒီးတံစံခိင်တဲတဲသ့တဖ်အံ မုာ်ဝဲဒ်သိးကကဲထီဝဲတံမစာလောတံအံထွဲကွဲထွဲကွဲတံလံ၊ အဘုင်ဗးဒီးခိင်ဗာ၊ တံအိင်ဝဲတရဲဒီးန့လီ။

• တံလံအတံတံသုတဖ် -

→ တံသဘံသဘုဒီးတံဗျာမုဟးဖျိ - တံဒုးတံယံယံဝဲလံန့ဆဲးဖိုင်သုတဖ်အံဆိုင်သန့ဝဲထဲဖဲကီဖဲကမုာ်သုတဖ်လံတံလံမုာ်ပြဲပြဲအပူဒီးကထီဝဲ တံတံတံတံတံနီးတံဘျးလံတံထီဝဲကွဲအဂီန့လီ။

→ တံပိးတံလီတကတလံ - လီကဝီပူတံတံစာမစာတံလံဘုင်လံစု၊ တံပိးတံလီ၊ ဒီးပုမာဖဲလံအအိင်ဒီးအကံအစိတလံတလီ။

တံဖျိမုာ်ကျဲလံကညီတံကုန်ဘန်ကုန်သုတံန့ပလီနီကစာသးအဂီ

လံတံမလီဆဲးကညီကျိင်၊ တံစံခိင်တဲတဲ၊ ပုတဝဲတကွီဒိင်၊ တံသိင်လိမဒီးလောအပူ၊ ဒီးတံသဘုအံအဖီခိင် ကိုသုထီဝဲဒုးဆူထီဝဲဖဲသုသုတဖ်အတံဆဲးကမိင်ပင်ထံနီဖးတံဒီးတံဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံလံန့လီ။ တံလဲကျဲဝဲအံ မုာ်ဒ်သိးတံကဟ့ဝဲသဆိုင်ထီဝဲသုစံသးဘိင်သုတဖ်လံကဒိသဒါလီကွေအဝဲသု တံခွဲးတံယံကတီဖဲတံသဘံသဘုဒီးတံဆဲးတံသဘံသဘုဝဲ တံလံအဘုင်ဗးဒီးတံကုန်ဘန်ကုန်သုအဖုမုာ်ကတီအံန့လီ။

- တံဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံလံ - လံညိင်သိင်ဒိင်အပူတံထံန့သိင်လိဝဲ ကညီဖဲအတံမုာ်တံ၊ ကျိင်ဒီးထူသန့အတံသုညိင်နီပဂံသုတဖ်န့လီ။
- တံသိင်လိမဒီးအတံသဘု - ကညီကုန်သုဆဲးလောဝဲကျဲသုတဖ်ဒုးလိင်ထီဝဲဒီးထီဝဲ ကုဖိတကွီဒိင်တံမလီမဒီးအကျဲ ဒ်သိးကဒုးဆူထီဝဲတံဆဲးကမိင်ပင်ထံနီဖးတံ ဒီးတံပင်ဖိုင်မသကိးတံ လံအပူန့လီ။
- ပုထူလံဖိတဖ်သုညိင်နီပဂံ - တံထံန့ပင်ဖိုင်သုဝဲပုထူလံဖိအတံဟံးယံလံလီသ့အတံသုညိင်နီပဂံလံလံညိင်သိင်ဒိင်အပူ။
- လီကဝီအတံဘုထွဲ - တံဖဲတံမတံဟူးတံဂဲအံ အိင်ထီဝဲအသးဖဲကလုင်န့ဟီဝဲကဝီ၊ တံသဘံသဘုအိင်ဝဲအလီ၊ ကီပယီအပူအံ၊ ဒီး အတံပညိင်မုာ်ဝဲဒ်သိး တံကမန့ဝဲနီကစာတံန့ပလီသး၊ တံဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံလံ ဒီးအတံမုာ်တံန့လီ။

ပုထူလံဖိတဖ်တံကုန်ဘန်ကုန်သု

ပုထူလံဖိ တံကုန်ဘန်ကုန်သုအမုာ်ကျဲအံ မုာ်ဝဲတံခဲလံခဲဆူအလီခဲသးတံရဲလိင်ဘုထွဲအတံကွီဒိင်လံအပင်ဗုဝဲဒီးတံဆဲးတံလံ၊ လီကဝီတံဟံးယံထံသုညိင်တံမလီမဒီး၊ ဒီးပုတဝဲတံသုညိင်နီပဂံသုတဖ်လံဘုတံဟံးစုန့ကျဲဝဲလံပုသးပုန့လီ။ တံဂဲမုာ်ကျဲသုတဖ်အံ မုာ်ဝဲဒ်သိးကဒုးဆူထီဝဲအတံမုာ်တံ၊ ပင်ဗုဝဲပင်ဖိုင်ပုထူလံဖိကျိင်/တံသုညိင်နီပဂံ၊ ဒီးဟ့ဝဲသဆိုင်ထီဝဲပုမလီတံဖဲသုတဖ်လံကဟ့ဝဲဒီဟ့ဝဲနီလိင်သကိးတံထံ၊ န့ဆဲးဒီးပုတဝဲဖဲသု တဖ်ကဆိုင်ထွဲမစာတံလံတံမလီဟးမံကွဲဝဲ တံမလီအိင်ကီအံန့လီ။

ပုထူလံဖိ တံကုန်ဘန်ကုန်အဘျးအဖိုင်အံ ဒုးမုဒုးဂဲထီဝဲကွဲတံဆဲးတံလံအတံမုာ်တံ၊ တံလံစာလီသ့အတံသုညိင်နီပဂံ အကျဲအကျဲ၊ ဒုးဆူထီဝဲကတံအိင်ယံလံလီကဝီပူ၊ ဒီးဒုးဆူထီဝဲစုကီဒီးပုတဝဲဖဲအတံသးစွဲကတုန့လီ။

ပုထူလံဖိတဖ်တံကုန်ဘန်ကုန်သုအတံဘျးတံဖျိမုာ်ကျဲတဖ်

- တံဒုးမုထီဝဲကတံဆဲးတံလံအဂီအဘါ ဒီး တံဟံးယံကမယံကတံဆဲးတံမုာ်တံ - လံတံပင်လီပုထူလံဖိကျိင်၊ တံစံခိင်တဲတဲဒီးတံဟံးယံလံစာလီသ့သုတဖ် မစာဝဲပုကျဲဖဲသုတဖ်လံ ကသုထီဝဲအဝဲသုအတံမုာ်တံ ပုဒီးတံပင်ကဖဲလံသး၊ ဒုးဒိင်ထီဝဲထီဝဲနီကစာတံပင်လုပင်ပုလီကွေသး ဒီး မစာတံမလီန့တံန့လီ။
- တံဟ့ဝဲစုဟ့ဝဲကမီ ဒီးနီကစာတံပလီသး - လံတံဟ့ဝဲခွဲးယံဝဲပုထူလံဖိတဖ်သုတဖ် လံကပဆုဝဲ အဝဲသုနီကစာတံကုန်ဘန်ကုန်သုအကျဲအကျဲဒုင်အံအဖီခိင် ဒုးအိင်ထီဝဲတံခွဲးတံယံလံနီကစာတံန့ပလီသးအဂီန့လီ။ တံအံကဲထီဝဲစုကီဒီးတံမစာလံတံကွဲမမုထီဝဲကွဲ၊ လီကဝီတံပတံဆု ဒီးထူသန့တံလီစာလီသ့ဝဲ လံအဖိသးစးအဂီန့လီ။
- ပုတဝဲတံတံတံတြဲဒီးတံမဘုင်မဗူလိင်ကတံ - လံတံဟ့ဝဲတံသုညိင်ပုညိင် ဘုဗးတံမလီအိင်ကီ တံစံခိင်တဲတဲအဂီနီနီဒီးတံဟ့ဝဲသဆိုင်ထီဝဲ ပုထူလံဖိတံထီဝဲ တံဆဲးကမိင်အံအဖီခိင်တံကုန်ဘန်ကုန်သုကဲထီဝဲ တံအမုာ်ကျဲတံခါလံအတံစာမစာဝဲတံမဘုင်လိင်ကတံ၊ မလီစာဝဲကလုင်န့တံသဘံသဘု၊ ဒီးမလီပျိကွဲဝဲ တံမလီအိင်အကျဲအကျဲန့လီ။

အဲဒီအခါအတိုအတိုကွဲး

တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်- မၤစၢၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ ကဆၢလဲၤအသးဆူညါ ဖဲတၢ်အိၣ်သးကီၢ်ခဲအဆၢကတီၢ်

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်ကတီၢ်သိၣ်လိအိၣ်ဖဲ ကိုတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်တခါအိၣ်အပူၤဘၣ်.တၢ်သိၣ်လိအိၣ်ဖဲ လၢဟံၣ်ပူၤဃီပူၤ, ဟံၣ်ဖီဃီဖီ ဒီး ပူၤတၢ်တဖၣ်အသးအကျါသ့စ့ၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ကျဲ အရ့ဒိၣ်တဘၣ်လၢကမၤစၢၢ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သးကဆၢဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့ဖဲကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်တဖၣ်ကွဲၣ်အသးဒီဖျါ တၢ်အိၣ်သးတဘၣ် လီၤဘၣ်စး, သဘၣ်သဘၣ်, န့ၣ်ဆၢတၢ်တတၢ်တန့ၣ်, မ့တမ့ၢ် ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူက မျါတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချဲ ကဲထီၣ်သးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမလိမ ဒီးတၢ်ဖဲလိမဒီး သ့တပတုၣ်ကွဲၣ်အသးတဂ့ၤ ဖဲတၢ်အိၣ်သးကီၢ် ခဲအဆၢကတီၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ် အိၣ်ပူၤဃီမ့ၢ်ဝဲဒ် ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်မလိမဒီးလၢဟံၣ် ဟံၣ် ဒီဖျါဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲ မၤစၢၢ်အိၣ်လၢ မိၢ်ပာ်, ပူၤကွဲၣ်ထွဲဖဲသ့ၣ်, ကိုသရၣ် မ့တမ့ၢ် ပူၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ဒီဟ့ၣ်နီၤ လီၤတၢ်သိၣ်လိသ့ဝဲဒီ ဖျါတၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢ တၢ်စးကျဲးထီၣ်အိၣ်တဖၣ်, တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်ယဲၤသန့ (အ့ၣ်ထၢၣ်နဲး)အဖီခိၣ်, ကလံၤဒၢ, ဒီး ကွဲၣ်ဟူၤဖျါတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤ, မ့တမ့ၢ် တၢ်မလိမဒီးလၢ ကရၢၢ်ဆဲးဖဲတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.ကျဲၤအညိၣ်ဒ်သး အံၤတဖၣ် ဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခွဲးယၢ်ဒ်သးကဆၢ လဲၤတရံးအသး ဆူညါဖဲခိၣ်ဃၢၤတၢ်အိၣ်သး လီၤဆီလိာ်သးအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ခဲၣ်ရဲၣ်လၢကီၢ်ဖဲလဲၣ်ပံးအပူၤတခါမ့ၢ်ဒ်အိၣ်လီၤ, ဖဲ ခိၣ်ဝဲ ၁၉ ရၤလီၤ သး သက့ၤဆဲးဒီးအဆၢကတီၢ်, ကိုလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ဘၣ် ပတုၣ်ကွဲၣ်အသးလၢ တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲယံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဘျါရဲ က့ၤ တၢ်ကီၢ်ခဲၣ်အံၤအဂီၢ်, ပဒိၣ်ပပူၤတဖၣ် ကတီၢ်ဆၢန့ၣ်ဝဲတၢ်ဒုၣ်စၢၢ်တၢ် မလိမဒီးတၢ်အကျါအကျဲ (Modular Distance Learning)န့ၣ်လီၤ.ကိုဖဲ သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်ပူၤ လၢအဘၣ်တၢ်စးကျဲးထီၣ်အိၣ် တဖၣ်ဒီးဆၢန့ၣ်အိၣ်ဆူ အဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်မိၢ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟံၣ်ဃုာ်ဝဲတၢ်န့ၣ်ကျဲၤလၢအရဲ, တၢ်မလိမ ဒီးတၢ်ဟူၤတၢ်ဂဲၤလၢကီၢ်ဖဲသ့ၣ်တ ဖၣ်မၤဝဲဝဲလၢအနီၢ်ကစၢ်ဒ်ဝဲသ့ မ့တမ့ၢ် မိၢ်ပာ်ပူၤကွဲၣ်ထွဲအိၣ်တဖၣ်မၤစၢၢ် အိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤလၢဟံၣ်ယဲၤသန့ (အ့ၣ်ထၢၣ်နဲး)အိၣ်အလီၢ်တဖၣ် ကိုစူးကါစ့ၢ်ကီၢ် တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်ယဲၤသန့ (အ့ၣ်ထၢၣ်နဲး)အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ် ပူၤတၢ်တဖၣ်အအိၣ်စီၤစၢၢ်တဖၣ်အဂီၢ်တခါ, တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤတၢ်မလိ မိၢ်ဖျါကလံၤဒၢ ဒီး ကွဲၣ်ဟူၤဖျါ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျဲၤအဝဲအံၤ ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ပုးအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢကီၢ်ဖဲလဲၣ်ပံးအတၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျဲၤ (Philippine Department of Education),ဒ် သးပူၤမလိမဒီးလၢဟံၣ်တဖၣ် ကသ့မလိမဒီးလၢဟံၣ်အနီၢ်ကစၢ် ဒ်ဝဲလၢဟံၣ်လၢ ဃီ ဒီဖျါ မိၢ်ပာ်ပူၤကွဲၣ်ထွဲအိၣ် ဒီး ကိုသရၣ်တဖၣ် အတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၢ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်တဖၣ်တၢ်စးကျဲးထီၣ်အိၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်သ့အိၣ် လၢ ဒ်ဝဲကွဲၣ်တၢ်အပူၤသ့ဝဲ ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ ကိုဖဲသ့ၣ်တဖၣ် မၤန့ၢ် ဝဲသ့အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.(တၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်ထံး:<https://sites.google.com/deped.gov.ph/culiananlrps/faq>) န့ၣ်မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ် ကျဲၤ ဘၣ်ဃး ထံကီၢ်ပူၤကလုာ်အတၢ်ဖဲလိမဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတဆီတၢ် အသးဘၣ်န့ၣ်, ကီၢ်ဖဲလဲၣ်ပံးအပူၤန့ၣ်စီၤကမိၢ် တၢ်မနီၣ်မၤဃါ (Philippine Statistics Authority) ဟံၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲဒ်လၢ တၢ်ဒုၣ်စၢၢ်တၢ်မလိ မိၢ်ဖျါတၢ်ကျဲၤကျဲၤအဝဲအံၤမ့ၢ် တၢ်ဘျါရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်အကျဲၤလၢ ထံကီၢ်ပဒိၣ် အပူၤဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်တဖၣ်မၤဝဲ ဖဲကိုဘၣ်ပ တုၣ်ကွဲၣ်အသးဖဲယံၣ်ဖဲထၢအခါန့ၣ်လီၤ.(တၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်ထံး:<https://psa.gov.ph/content/psa-clears-conduct-distance-learning-modalities-survey>)

တၢ်အိၣ်ဝဲအံၤဒုးန့ၣ်ပူၤလၢတၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်အသးသ့ဝဲတုၤလီၤ တီၤလီၤဖဲက့ၢ်, ဟံၣ်ဖီဃီဖီ ဒီးပဒိၣ်ပပူၤတဖၣ်ဟံၣ်ဖီဃီမၤသကီၢ်တၢ်ဆူၣ်ဆူၣ် ကလဲၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲ ကျဲၤကျဲၤအရ့ဒိၣ် တဘၣ်လၢတၢ်ဘျါ ဘၣ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖီဃီဖီကီၢ်ဒုးဒီး အဒံၣ်ကွဲၣ်တၢ်ပိးလီ တအိၣ်မ့တမ့ၢ် တဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ ပုၤယဲၤသန့(အ့ၣ်ထၢၣ်နဲး) သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. လံာ်မိၢ်ပာ်လၢတၢ်စးကျဲးထီၣ်အိၣ်, ကလံၤဒၢ, ဒီး ကွဲၣ်ဟူၤဖျါသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ် ကျဲၤတဘၣ်လၢတၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ် ဒီး မ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဃုာ်ဝဲဂီၢ်တၢ်ဘျါရဲ အကျဲၤတဘၣ်, လီၤဆီဒ်တၢ်လၢခိၣ်ခိၣ်ကစၢ်ကျဲၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်လီၤလၢတၢ်သဘၣ်ဘၣ် တၢ် ဆီၣ်သနဲး အိၣ်အလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲဘျးကဲဖျါအရ့ဒိၣ်ကတၢ်တခါ လၢတၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်ပူၤဖျါအိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်အိၣ်သးတဂ့ၤတကျါ မ့တမ့ၢ် ခိၣ်ဃၢၤတၢ်အိၣ်သးလီၤဘၣ်ယိၣ်အဆၢကတီၢ်, ဟံၣ်ဖီဃီဖီသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျါ လၢကဆၢအဖီအလံၤဆူကီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မလိမ ဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ် မၤစၢၢ်လီၤဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်ဖျါဖျါဖျါ ဖဲတၢ်ကၢၤဃာ်ဝဲ တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့အတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အံၤမၤမ့ၢ်ထီၣ်က့ၤသး အတၢ်တၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဒီဖျါဖဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဘျးဘၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်အဟံၣ် ဖဲဃီဖီအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲဘျးကဲဖျါအဂၤတမံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢတၢ်ဘျါဘၣ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ် လီၤ. ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်အတၢ်ဆူၣ်အသးသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲသ့ၣ်တ နီၤ ကလိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အါမး လၢကနီၢ်ပာ်တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်လီၤ ဆဲးအဂီၢ်, ဖဲဖဲသ့ၣ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် မလိမဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပာ်တဖၣ် ကွဲၣ်ထံသမံၤမးကျဲၤအဖီအလံၤအတၢ်ဂီၢ်ဆူၣ်ဒီးအတၢ်ကီၢ်တၢ် ခဲသ့ၣ်တဖၣ်သ့ဝဲဘျးဘျးတၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.လၢကျဲၤဒ်အံၤအပူၤတၢ်အံၤမၤဆူၣ် ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဆဲးကျဲးလၢဟံၣ်ဖီဃီဖီ ဒီးကိုသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၢ် ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၢ်အကျဲၤအကျဲၤလၢ အဂီၢ်ဆူၣ်တခါလၢပူၤမလိမ ဒီးတၢ်ဖဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်,တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်အံၤ မ့ၢ်စ့ၢ်ကီၢ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢခါခဲအံၤန့ၣ် လီၤ.မိၢ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤအသး တအိၣ်လၢကသိၣ်လိကိုအ လံာ်မိၢ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်တဘၣ်. ဖဲသ့ၣ်အတၢ်ရဲၣ်လိာ်ဘၣ်ထွဲဒီးပူၤတၢ်, အ တံၤသကီၢ် ဒီး ကိုသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်.တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်တဖၣ် စ့ၢ်ကီၢ်တအိၣ်လၢလၢပူၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ဒ်သးတၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ် အံၤကတုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၢ်, ကိုကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ထုးစုန့ၣ်ကျဲၤလၢအရဲ,တၢ် န့ၣ်ကျဲၤလၢတၢ်နီၢ်ပာ်အိၣ်ညိၣ်, ဒီး သ့မ့ၢ်ဆူၣ်မ့ၢ်ဂီၢ်တၢ်ဆဲးကျဲးအကျဲၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်လိ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲၤတဲးဆဲးတၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်ကျဲၤလၢမိၢ်ပာ်သ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် မၤဂ့ၢ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီၢ် တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၢ်အကီၢ်အစီၤလၢဟံၣ်ပူၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်တကြးတၢ်ဟံၣ်အံၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်တဘၣ်.ကိုဟ့ၣ်တၢ်န့ၣ်ကျဲၤအကျဲၤအဂီၢ်, ကိုသရၣ်လၢအသ့အဘၣ်တဖၣ်, ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် ပူၤတၢ်တဘၣ်ထွဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်န့ၣ်သက့ဒ်န့ၣ်ဒီး, တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢဒ်ပူၤဒိၣ်ပူၤလၢကဘျါ ဘၣ်မလိမဒီးလၢဟံၣ် ဖဲဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်အိၣ်သးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤ လီၤတၢ်ဝဲတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအဆၢတထီၣ်တံာ်, ဒီသဒါဖဲသ့ၣ်ခွဲးယၢ် လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်, ဒီးဆီၣ်ထွဲမၤစၢၢ်တၢ်တူၢ်န့ၣ်ဒိၣ် ကျဲၤလၢပူၤတၢ်တဖၣ် ဘၣ်ကွဲၣ်ဆၢၣ်မိၢ်ဝဲ ဖဲတၢ်အိၣ်သးကီၢ်ခဲအခါန့ၣ် လီၤ.

လၢခံကတၢ်န့ၣ်, တၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်အံၤ မ့ၢ်ကျဲၤတဘၣ်လၢ အလီၢ်အိၣ်ဒိၣ်ဒီး ဒီးတၢ်မလိမဒီးလၢဟံၣ်အံၤ ကီၢ်ခဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢဟံၣ်ဖီဃီဖီ, ပူၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ဒီး ပူၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဟံၣ်ဖီဃီမၤသကီၢ် တၢ် အပူၤ ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဒိၣ်ထီၣ်လၢ တၢ်ကူၣ်သ့သးဆး ဒီး ဒိၣ်ထီၣ်လၢ သ့ၣ်လၢသးသ့ဝဲ တပယုာ်ဃီန့ၣ်လီၤ. ဒ်ကီၢ်ဖဲလဲၣ်ပံးအတၢ်လဲၤဒီဖျါလၢအ ဒုးန့ၣ်ပုးပူၤ လၢအဒုးကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်တၢ်အသီ, ကျဲၤလၢတၢ်ဘျါဘၣ်မလိမ ဒီးလၢဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အိၣ်သးအသးသ့ဝဲဒီး အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအသးလၢလံာ်ဆူဆူ အသးန့ၣ်, တၢ်အိၣ်သးမ့ၢ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်ဘၣ်ဆၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဆဲးလဲၤတရံးအသးသ့ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

Home-Based Learning: Ensuring Education Continues in Challenging Times

Education does not only take place inside school buildings. It can also happen in homes, families, and communities. Home-based learning is an important approach that helps children continue their education when schools are closed due to crisis, conflict, natural disaster, or public health emergencies. It ensures that learning does not stop, even during difficult times.

Home-based learning means that children study from home with support from parents, caregivers, teachers, or community members. Lessons can be delivered through printed materials, online platforms, radio programs, television broadcasts, or small group sessions. This flexible approach allows education to continue in different situations and environments.

One clear example comes from the Philippines. During the COVID-19 pandemic, schools across the country were closed for a long period. To respond to this challenge, the government introduced Modular Distance Learning. Students received printed learning modules that were delivered to their homes. These modules included clear instructions, lessons, and exercises that students could complete independently or with help from their parents. In areas with internet access, schools also used online classes. In remote communities, lessons were broadcast through radio and television programs.

This approach is explained by the Philippine Department of Education, where learners use self-learning modules at home with support from caregivers and teachers. The modules can be printed or digital depending on students' access. (Source: <https://sites.google.com/deped.gov.ph/culiananlrps/faq>) For more information about national learning continuity plans, the Philippine Statistics Authority also describes how Modular Distance Learning was part of the government's educational response during extended school closures. (Source: <https://psa.gov.ph/content/psa-clears-conduct-distance-learning-modalities-survey>)

Photo: Internet

This example shows that home-based learning can work effectively when there is strong coordination between schools, families, and the government. It also highlights the importance of flexible methods. Not every family has digital devices or internet access. Printed modules, radio, and television can be practical and inclusive solutions, especially in rural or conflict-affected areas.

One major benefit of home-based learning is safety. In unstable or dangerous environments, families may feel concerned about sending children to school. Learning at home reduces exposure to risk while maintaining educational progress. It also provides emotional comfort, as children remain in familiar surroundings with their families.

Another advantage is flexibility. Children can learn at their own pace. Some may need more time to understand certain subjects, while others may move more quickly. Parents can observe their children's strengths and challenges more closely. This can strengthen communication between families and teachers and build a stronger support system for learners.

However, home-based learning also presents challenges. Parents may not always feel confident teaching academic subjects. Children may miss social interaction with classmates and teachers. There may also be limited access to learning materials. For home-based learning to be effective, schools must provide clear guidance, simple instructions, and regular communication. Training or orientation for parents can also improve the quality of support at home.

Home-based learning should not replace formal schooling permanently. Schools provide structured instruction, professional teachers, and opportunities for social development. However, home-based learning is a valuable alternative during emergencies. It ensures continuity, protects children's right to education, and supports resilience in communities facing hardship.

In conclusion, home-based learning is a practical and necessary strategy in challenging times. With cooperation between families, educators, and community leaders, children can continue to grow academically and emotionally. The experience of countries like the Philippines shows that with creativity, flexibility, and commitment, education can continue—no matter the circumstances.

Photo: Internet

ချွေးစိတ်ကုန်ဘုန်ကုန်သွယ်၊ တာသတိ ဘုန်လကဒုးအိန်ထီနဲကျဆူညါ ဒီး တါပါဆါ

မုါမဆါတနံအံ၊ စဲးဖီကဟာ်တါသုတါဘုန် ဒီး စဲးအုန်ပီညါသုန်တဖုန် လဲးထီနဲလဲးထီနဲချွေးစိတ် တါကုန်ဘုန်ကုန်သွယ်အကျါအကျါစွါကီး အလီအိန်ပဲလဲတါကဘုန်ကွါကွါသမံသမံမဲးကွါအံ၊ ဒ်သီးကဘုန်လီသ်ဖီး မံဝဲဒီး ပုးသးစါလစါဆါကတါခဲအံအဲဒါနီနီလီ၊ တါမါဒ်ထီနဲထီထီနဲ ကညီဒီကလုန်တါကုန်ဘုန်ကုန်သွယ်အံ၊ အဂ္ဂုဒ်ပဲလဲ တါကဟံးဃုန်ပုး ဃုန်ပုးမဲးကျါဝဲမဲးကျါဝဲ၊ လံသ်ဒီးတါဆဲးတါလဲအသီးအလီအိန်စွါကီးပဲ လဲတါကပတ်ဃုန်ပဲဒီဝဲ ခါဆူညါတါသုတါဘုန်အကျါအကျါ လဲအ မုါဝဲ STEM (စဲးအုန်၊ စဲးဖီကဟာ်ပီညါ၊ အုန်ကုနယုန်၊ ဒီး တါဒွေး) သုန်တ ဖုန် ဒ်သီးကသုထီနဲဃုန်ဘုန် ဒီးထံဂုကွါဂါအဲဒါနီနီလီ။

ကတိကုတါဆဲးတါလဲ ဒီဖျဲးဖီကဟာ်တါသုတါဘုန်

STEMတါကုန်ဘုန်ကုန်သွယ်အံ၊ တမုါထဲလဲတါကဒုးအိန်ထီနဲဝဲ ရီဘီနီ (စဲးယီး) ဒီး ကဒုးအိန်ထီနဲတါ ဒ်သီးကတုထီနဲ ထီနဲဘးဒ်ထံကီလဲအ လဲထီနဲလဲထီနဲအံ၊ ဒီး ကဲဘျူးကဲဖျဲးစွါကီး လဲတါကဘျဲးကွါပုး တပုးအတါလီဘုန်နီနီသုန်တဖုန်သုန်လီ။ အဒိ-ကညီသးစါလဲအ သုအဘုန်ဝဲ စဲးဖီကဟာ်တါသုတါဘုန် ဘျူးဘျူးဘျူးဘျူးသုန်တဖုန် ကသုဒုးအိန်ထီနဲ ခိလဲကွါဝဲကညီလံသ်လဲ၊ တါစံစဲးတဲးစဲးဒီးလံသ် သးဝံသုန်တဖုန်ဆူ ဒုန်ကုန်ထီနဲအကွါအကီ၊ ဒုးအိန်ထီနဲလံသ်ရဲဒုး လဲအုထီနဲနဲဖီခိန်(Online Library) ဒီး (Mobile App) လဲတါဃုသုန် ညါ မဲးလဲကညီကျိန်သုန်တဖုန် လဲအနီကစါနီနီလီ။ အါနီအနီနီ က သုဒုးအိန်ထီနဲစွါကီးတါသုတါဘုန် ဒ်အမုါ(AI) တါဖဲးလံသ်ဖဲးလဲတါသု တါဘုန် လဲအမုါ (OCR), တါကလုန်သီနီ (Text-to-Speech) ဒီး တါ ကျိန်ထံလံသ်စဲး (Machine Translation) သုန်တဖုန်အသီးနီနီလီ။

တါသုဘျဲးတါဂုကီး ဒီး တါသုတါဘုန်လဲတါစုးကါအါနီနီကီ

တါလဲလံသ်ဝဲ တါဖဲးတါဂုးသံလံသ်လုာ်လုာ်ဆူ တါဆိကမိန်ပဲဒ်ထံနီဖဲး တါအကျါအကျါအံ(STEM)မုါဝဲ တါလဲအဂုကတါတဘီနီနီလီ။ တါ မုါဃုထီနဲသုန်ညါနီနီဝဲ အုန်ကုနယုန်တါသုတါဘုန်ဒီးတါဒွေးအဂုအသီး အကျါအကျါဘုန်ဘုန်မုါအံအဲဒါခိန် ကညီသးစါသုန်တဖုန်ကသုဘျဲး လီကဝါတါလီလဲအမုါ တါသုထီနဲဘီထီနဲ၊ တါသုထီနဲတါဖျဲးအကျါ အကျါ လဲအချူးစဲးချူးကတါ ဒီးတါအံထွဲကွါထွဲရဲနဲသဲကတါကွါ ခိန် ဃါတါအိန်ဝဲတဲးသုန်တဖုန် တုလဲထီနဲဘုန်နီနီလီ။

တါကွေး - စဲးအဲဒ်သကီး

စဲးဖီကဟာ်တါသုတါဘုန်မုါတါအိန်ဘုန်ဒီးတါတြီတါတြီလဲအါဆူတါပါဆါ ဘုန်ကွါဆာ်မဲဒ်သုန်တဖုန်

ခါဆူညါတါပါဆါအံ၊ တမုါထဲတါဖီနဲစုကဝဲအဲဒါဘုန် ဒီး စဲးဖီကဟာ်တါ သုတါဘုန်(Cyber Warfare)ဒီးတါဂုကွါတါကွါတါကစီနီဘုန်ဒုး (Information Warfare)စွါကီးအိန်ထီနဲဝဲဒုန်လံနီနီလီ။ သးစါသုန်တဖုန် မုတ သုဝဲ(STEM)တါသုတါဘုန် ဒီး တါကုန်ဘုန်ကုန်သွယ်ဘုန်ဒီး ပကထံနဲ ဘုန်ဒီးတါဃံးတါစုး၊ တါတံသ်တံသ် ဒီနီဒီနီမုါမုါသုဝဲနီနီလီ။ တါဆဲးကျိး ဆဲးကျိး တါဂုကွါတါကွါတါဘုန်ဘုန် (Secure-Communication)ဒီး ဆဲးဘုန်တါဘုန်ဘုန် (Cyber-Security)အဂါမုါစါ၊ မုါတါအိန်ဘုန် နီနီ တါဆဲးကျိးဆဲးကျိးတါဂုကွါတါကွါသုန်တဖုန် ကလီဖျဲးလီလဲ တါ ဂုကွါသုန်မုါဖျဲးထီနဲဘုန်ဖုဒီး တါပါဆါအဂုအသီးဒီတါခါညါခဲလဲဘုန် ကွါဆာ်မဲဒ်ဝဲဒီးတါမုါပုးဖုးအဲဒါသုဝဲနီနီလီ။ ဒ်နီနီအသီးလဲတါရဲလီသ် ဘုန်ထွဲဒီး ထံဂုကွါဂါပရဲလီဝဲပတါကလုန် ဒီးတါဆါကတါမုါတနီ တဘျီယီဘုန် ဒီးပခိန်ဆါကွါတါကတါဒုးဟူထီနဲသါလဲတါလဲအိန်ကုန် ထီနဲတါကစီနီပုးသုန်တဖုန်မုါတသုဘျူးဘျူးဘျူးဘျူးဘုန်ဒီးပတါပါဆါ အံကဲအိန်တုာ်စဲးသုန်နီနီလီ။

ကဲထီနဲပုးစုးကါစဲးဖီကဟာ်တါသုတါဘုန် ဆူပုးလဲဒုးအိန်ထီနဲတါသုတါဘုန် အသိ

ခါဆူညါ ကညီတါကုန်ဘုန်ကုန်သွယ် အတါပညိန်ခိန်သုန်မုါဝဲ ဒ်သီးကညီ သးစါသုန်တဖုန် ကစဲးထီနဲ တါအခိန် ထံး လဲပုးစုးကါ(User) စဲးဖီက ဟာ် ဒီး ကဲထီနဲကုပုးသုန်တဖုန် လဲဒုးအိန်ထီနဲကွါ (Creator) စဲးဖီက ဟာ် တါသုတါဘုန်သုန်တဖုန် လဲအနီကစါနီနီလီ။ လီကဝါကွါသုန် တဖုန်အပူ တါဒုးအိန်ထီနဲဝဲ လံညိန်သိန်ဒီနီ လဲအမုါခိန်ထီနဲထီနဲစဲး အုန် (Computer Science), တါဒုးအိန်ထီနဲ စီနီဝဲ(Software Development) ခိန်တဃုန် တါမဲးလဲ၊ ဒီးတါဘျဲးတါဂုကီး အကျါအ ကျဲသုန်တဖုန် လဲကညီကျိန်မုါနီ ဂုကွါဘုန်ဘုန်နီ ဒီး တါတုထီနဲ ထီနဲဘုန် ကအိန်ဝဲနီနီလီ။

တါကတိကုတါ

လဲအဲကတါ ဘုန်ဃးဒီးကညီတါကုန်ဘုန်ကုန်သုန် တါမုါပတ်ဖျိန်ဃုန် ဝဲ STEM ဒီး သးစါသုန်တဖုန် ကဒီးနီအါထီနဲဘုန် တါလုာ်အိန်သးသမု တါဖဲးတါမဲးအတါခွဲးတါယံဒ်ဂီၤတဲကးဘုန်အမဲဒ်ညါကကဲထီနဲစွါကီး တါပါဆါအစုဒုန်စုတါ လဲအဂါအကျါနီနီလီ။ ပုးကလုန်အကျိန်ဒီး တါဆဲးတါလဲသုန်တဖုန် ဒ်သီးသုတါမဲးအဂါ၊ ဒ်သီးတါကဲယုန်ကွါ အါဂါဂါကျါကျါ တုဟီနီခိန်လီပုာ်တစုကနီအဂါ တါကဲယုန်ကွါ အါဒီး ချူးစဲးဖီကဟာ် တါသုတါဘုန်အံ၊ ကမုါဝဲ ပုးကလုန်ဂုကီးတါ ဘျဲးလဲသး လဲအဂုကတါနီနီလီ။

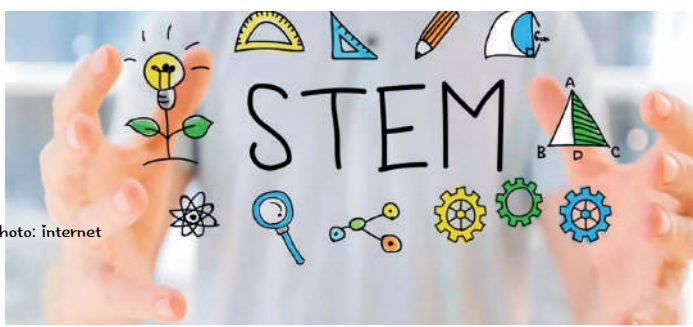

Photo: internet

အနာဂတ်ကို ပုံဖော်မည့် ခေတ်သစ်ကရင်ပညာရေး STEM နည်းပညာနှင့် တော်လှန်ရေး

ယနေ့ခေတ် ကမ္ဘာကြီးတွင် နည်းပညာနှင့် သိပ္ပံပညာရပ်များသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲလျှက်ရှိရာ လူငယ်များအတွက် ပညာရေးစနစ်သည်လည်း ခေတ်နှင့်အညီ ဆန်းသစ်ရန် လိုအပ်လာပြီး ဖြစ်သည်။ ကရင်လူမျိုးများ၏ ပညာရေးကွက်ကို မြှင့်တင်ရာတွင် မိခင် ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးသည် မရှိမဖြစ် အရေးပါသကဲ့သို့၊ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း နိုင်ငံတကာနှင့် ရင် ပေါင်းတန်းနိုင်မည့် အနာဂတ်ပညာရေးစနစ်ဖြစ်သော STEM (သိပ္ပံ၊ နည်း ပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာနှင့် သင်္ချာ) ပညာရပ်များကို မဖြစ်အနေ ပေါင်းစပ် သင်ကြားပေးရန် အထူးလိုအပ်နေပြီးဖြစ်သည်။

ယဉ်ကျေးမှု နှင့် စာပေကို နည်းပညာဖြင့် ထိန်းသိမ်းခြင်း

STEM ပညာရေးသည် စက်ရုပ်များ ဖန်တီးရန်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ တီထွင်မှုများ ပြုလုပ်ရန် သက်သက်သာ မဟုတ်ဘဲ၊ မိမိတို့လူ့အဖွဲ့အစည်း တွင်းရှိ လက်တွေ့လိုအပ်ချက်များကို ဖြေရှင်းရန်အတွက်လည်း များစွာ အသုံးဝင်လှပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နည်းပညာကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင် သော ကရင်လူငယ်များသည် မိမိတို့၏ ကရင်စာပေ၊ သမိုင်းနှင့် ဓမ္မတေး သီချင်းများကို အစုံအတင်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း၊ အွန်လိုင်းစာကြည့်များ (Online Libraries) တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ကရင်ဘာသာစကား လေ့လာ နိုင်မည့် မိုဘိုင်းအက်ပ်လီကေးရှင်းများ (Moble Apps) ကို ကိုယ်တိုင် ဖန် တီးလာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကရင်ဘာသာစကားအတွက် အဆင့် မြင့် AI နည်းပညာများဖြစ်သည့် စာသားဖတ်စနစ် (OCR)အသံထွက်စနစ် (Text-to-Speech) နှင့် အလိုအလျောက် ဘာသာပြန်စနစ် (Machine Translation) ကဲ့သို့သော ဆန်းသစ်သည့် ပရောဂျက်များကိုပါ တီထွင် ဖန်တီးနိုင်စွမ်း ရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

ပြဿနာဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းနှင့် လက်တွေ့အသုံးချပညာ

အလွတ်ကျက်မှတ်ရသော ရိုးရာပညာရေးစနစ်မှသည် လက်တွေ့စဉ်းစား တွေးခေါ်နိုင်သော (Critical Thinking) စနစ်သို့ ကူးပြောင်းရာတွင် STEM သည် အကောင်းဆုံးသော တံတားတစ်စင်း ဖြစ်ပါသည်။ အင်ဂျင်နီယာ ပညာနှင့် သင်္ချာသဘောတရားများကို စနစ်တကျ လေ့လာခြင်းဖြင့် ကရင် လူငယ်များသည် မိမိတို့ဒေသအတွင်း လိုအပ်နေသော အခြေခံအဆောက် အအုံများ၊ ခေတ်မီစိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိ မ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပိုမိုထိရောက်စွာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဖြေရှင်းလာနိုင် မည်ဖြစ်သည်။

နည်းပညာနှင့်တင်းကြပ်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အနာဂတ်ကရင်တော်လှန်ရေး အကျပ်အတည်းများ

အနာဂတ် ကရင်တော်လှန်ရေးသည် ရိုးရာလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး သက်သက်သာ မဟုတ်တော့ဘဲ နည်းပညာစစ်ပွဲ (Cyber Warfare)နှင့် သတင်းအချက်အလက်စစ်ပွဲ (Information Warfare) များအဖြစ်ပါ ပြောင်းလဲလာပြီဖြစ်သည်။ အကယ်၍ လူငယ်များအကြားတွင် STEM ပညာရေးနှင့် နည်းပညာ ကျွမ်းကျင်မှုများ ကင်းမဲ့နေပါက ကြီးမားသော အကျပ်အတည်းများကို ရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါသည်။ လုံခြုံစိတ်ချရသော ဆက် သွယ်ရေးကွန်ယက် (Secure Communication)နှင့် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး (Cyber security) အားနည်းမှုကြောင့် သတင်းအချက်အလက်များ ယုံစိမ်ကာ တော်လှန်ရေး ယန္တရားတစ်ခုလုံး ခြိမ်းခြောက်ခံရနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းထဲသို့ မိမိတို့၏ အသံကို အချိန်နှင့် တ ပြေးညီ လွှတ်တင်နိုင်ရန်နှင့် ဝါဒဖြန့်ဖြူးတိုက်မှုများကို တန်ပြန်နိုင်ရန် အစ ဂျစ်တယ် မီဒီယာကို ကျွမ်းကျင်စွာ အသုံးမချနိုင်ပါက တော်လှန်ရေး ခြေလှမ်းများ နောက်ကျကျန်ရစ်ခဲ့မည်ဖြစ်သည်။

နည်းပညာ “အသုံးပြုသူ” မှသည် “ဖန်တီးရှင်” များအဖြစ်သို့

အနာဂတ်ကရင်ပညာရေး၏ အဓိက ရည်မှန်းချက်တစ်ခုမှာ လူငယ်များကို နည်းပညာ အသုံးပြုသူ (User) အဆင့်မှသည် နည်းပညာကို ကိုယ်တိုင် တည်ဆောက်နိုင်သော ဖန်တီးသူ (Creators) များအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေ ရန် ဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်း ကျောင်းများသည် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ၊ ဆော့ဖ်ဝဲ ရေးသားခြင်း (Software Development) အခြေခံများနှင့် ပြဿနာဖြေ ရှင်းခြင်း နည်းလမ်းများကို ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် ရှင်းလင်းသင်ကြား ပေးနိုင်မည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ ဖန်တီးနိုင်လျှင် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိမည် ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် ကရင်ပညာရေးကဏ္ဍတွင် STEM ကို မိတ်ဆက် ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် လူငယ်များအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းသစ် များ ဖန်တီးပေးရုံသာမက၊ အနာဂတ် တော်လှန်ရေးကိုပါ ခိုင်မာစွာ အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏ လူမျိုး၊ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ခေတ်မီနည်းပညာများဖြင့် ကမ္ဘာတည်သရွေ့ မပျောက် ပျက်အောင် ခိုင်ခိုင်မာမာ တည်ဆောက်သွားနိုင်မည့် အကောင်းဆုံးသော အမျိုးသားရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

တို့သရုပ်တော်တူတိုက်တိုက်သွ

တော်သိပ်တော်သိပ်တော်ဘျာဂုဏ် ကိုးနဲဒဲး တော်သိပ်လိအပူ

ပက္ခဲမုင်နုလော တကတီၢ်အံၤတော်မလိတော်ဘျး တော်သိပ်တော်သိပ်တော်ဘျာဂုဏ် လော ကိုးနဲဒဲးနတော်သိပ်လိအပူန့ၣ်လီၤ. တော်န့ၣ်ပာ်တော်သိပ်တော်ဘျာဂုဏ်န့ၣ် မၤစၢၤ သရုပ်,သရုပ်မုင်တဖၣ်လၢကပၤဆၢတီၢ်ဒဲးတုၤလီၤတီၤလီၤ ဒီးဒုး အိပ်ထီၣ် တော်ဆိပ်ထွဲမၤစၢၤကျဲ, တော်မလိအတၢၤလၢ အိပ်ဒီးတော်ပပ်က တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒုးဒိပ်ထီၣ်, နဲၣ်ကျဲကွဲၣ်တဖၣ်လၢတော်အိပ်, တော်ကဟုက ယၢ် ဒီးတော်အံၤထွဲကွဲၣ်ထွဲ, တော်မၤတော်ဟ့ၣ်တော်စံၣ်ညီၣ်မၤဆါဖဲးဘျာ, မၤမဲၣ် ဆုးပုၤမလိတော်ဖိလၢ ကဘၣ်ပျံးပုၤလၢ သိပ်လိနဲၣ်လိအိၤတဖၣ်ဘျာ.

ပုၤမလိတော်ဖိတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်တုၤဘျာလၢ အအိပ်ဒီးတော်ဘၣ်တော်ဘၢ, တော်ပပ်လုၢ်ပပ်ပုၤဒီးတော်ပပ်ကဲအိၤအခါ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အတော်ပပ်ဖိၣ်မၤ သကိးအဂီၢ်ဆူၣ်ဒီး တီၢ်န့ၣ်တော်မလိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တော်မလိတီၤဒဲးလၢအ ဂုၤ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢ တော်ပပ်ဖိၣ်မၤသကိး, သ့ၣ်ထီၣ်တော်န့ၣ်လီၤသး, ဒီး မၤဆူၣ်ထီၣ်ပုၤမလိတော်ဖိဒီးသရုပ်,သရုပ်မုင် တဖၣ်အတၢ်ရဲလိၣ်ဘၣ်ထွဲ န့ၣ်လီၤ.

တော်စံၣ်ညီၣ်မၤဆါဖဲးဘျာ, တော်မၤမဲၣ်ဆုး မ့တမ့ၢ် တော်ကတီၢ်ပယုၤ တဖၣ် ကဲထီၣ်တော်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢ သ့ၣ်လၢသး ဒီးဒုးကဲထီၣ်တော်ပျံးတော်ဖုးန့ၣ် လီၤ. န့ၣ်မ့ၢ်သ့တော်စံၣ်ညီၣ်အကျဲန့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ကဘျဲဒီးမၤလီၤကဆူၣ် နတော်ကဲတၢ်ခဲတစၢၤတလီၢ် ဘၣ်ဆၣ် တဒုးနဲၣ်တော်သိပ်ဂုၤသိဘၣ်အကျဲဒီး လုၢ်လၢလၢအဂုၤဘၣ်. တော်စံၣ်ညီၣ်မၤဆါဖဲးဘျာ မၤဆူၣ်ပုၤမလိတော်ဖိလၢ ကဒိကန့ၣ်နုလော တော်ပျံးတော်ဖုးအပူ, တသိပ်လိအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢ က ပပ်ကဲ, ကသ့ၣ်ညါအမူအဒိဒီး ကတူၢ်လိၣ်တော်သိပ်တော်သိလၢအဂုၤဘၣ်. တော်သိပ်တော်သိပ်တော်ဘျာလၢအဂုၤနဲၣ်ကျဲဒိသိး ပုၤမလိတော်ဖိတဖၣ် ကအိပ် ဒီးတော်သကဲၣ်ပဝးလၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲ, မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢကန့ၣ်ပာ် တော် ပိပ်ထွဲထီၣ်အသးတဖၣ်, ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢအဝဲသ့ၣ်လၢ ကမၤတော်ဃုထၢ အဂုၤလၢ အနီၢ်ကစၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်ထဲလၢ တော်ဖဲးလိမၤဒီးလၢ လိၣ်ဇီၤ လဲၣ်ဇီၤဘၣ်, ဟ့ၣ်တော်အိပ်မုင်ဆိးပၤ လၢနီၢ်ခိဒီးလၢသ့ၣ်လၢသးဒီး တော်သ့ တော်ဘၣ်လၢတော်အိပ်မုင်စီၤညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သရုပ်သ့ၣ်တဖၣ်စူးကဲဝဲ တော်သိပ်တော်သိပ်တော်ဘျာဂုဏ် တနံၤတစဲးတနံၤတ စဲး တပယုၤဃီသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တော်အံၤအရဲဒိပ်မး, လီၤဆီဒိပ်တော် ကွဲၣ်လၢ အဘၣ်လၢခိဖျိတၢ်တၢ်ကိတၢ်ခဲဒိပ်ဒိပ်မုၢ်မုၢ်, ကွဲၣ်လၢဘၣ်ဃီအိပ်ကမ့ၢ် မ့ တမ့ၢ် အိပ်လၢတော်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၤအလီၢ်, မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကတူၢ်ဘၣ်လၢ တော် ဘၣ်တော်ဘၢတအိပ်, တော်ပုၤဖျဲးလၢအဂီၢ်တအိပ်, တော်သ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၢ် မ့တ မ့ၢ် အသးလီၤ သဘံးတဖၣ်ဘၣ်အိၤညီၣ်အဆိးန့ၣ်လီၤ. တီၤဒဲးလၢအအိပ် ခုၣ်ခုၣ်မုင်မုင်, တော်မလိလၢနဲၣ်န့ၣ်ကွဲၣ်ကျဲလၢ ကဘၣ်မၤဝဲဆူၣ်ညါ ဒီးတီၤ ဒဲးလၢ ဟ့ၣ်တော်ကဟုကယၢ် မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ် လၢကတူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအပူ ဖျဲးဒီးတော်လီၤဘၣ်ယိၣ် ဒီးကတဲၣ်ကတီၢ်အိၤလၢကမၤလိတော်န့ၣ်လီၤ.

ဒုးအိပ်ထီၣ်တီၤဒဲးလၢအပူဖျဲးဒီး တီၤဒဲးလၢအတူၢ်လိၣ်မုင်တၢ် ခိဖျိ ဆၢ ဂုၤဆၢဝါကွဲၣ်တဖၣ်လၢတော်အိပ်တၢ်ကွဲၣ်အပူ, ပပ်ဖျိထီၣ်တၢ်ကဟုကယၢ် ဒီးမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ဒိသိး ကတူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢ အအိပ်ဒီးအလုၢ်အပူန့ၣ်တက့ၢ်. ဒုးအိပ်ထီၣ် တော်မလိန့ၣ်အကျဲအကျဲ(တီၤဒဲးပူတော်မၤ) ဒီးတၢ်လၢကွဲၣ်ဖိ ကဘၣ်မၤတပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ် ဒိသိးကွဲၣ်တဖၣ် ကသ့ၣ်ညါတော်လၢ ကဘၣ်မၤဝဲ, ဒိသိးပကမၤလီၤစ့ၤ ကွဲၣ်တော်သ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၢ်ဒီး သ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တော်ပုၤဖျဲးန့ၣ်လီၤ.

စူးကဲတၢ်ကတီၢ်လၢအကြးအဘၣ် ဒီးတၢ်ကတီၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢ လၢက ပံးစုနဲၣ်ကျဲတၢ်သကဲၣ်သဝး ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်တော်န့ၣ်လီၤသးန့ၣ်တက့ၢ်. ဒုး နဲၣ်သကဲးပဝဲအဒိအတၢ်လၢ အအိပ်ဒီးတော်ယုးယိၣ်ပပ်ကဲ ခိဖျိ ကတီၢ် တၢ်ခုၣ်ခုၣ်မုင်မုင်,ပပ်ဖျိထီၣ်တၢ်ဝဲသးစူး, ဒီးတၢ်ဘျဲးတၢ်ဂီၢ်ကီၢ် လီၤဆီဒိပ် တၢ်ဖဲ တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်, တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၤ အကတီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဝဲသးစူးဒီး န့ၣ်ပာ်ကွဲၣ်လၢ အဘၣ်သကဲၣ်ဒီးသးတၢ်ဆိပ်သနဲးဒိပ်ဒိပ်မုၢ်မုၢ် မ့ တမ့ၢ်သးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး,ခိဖျိဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီး ဆိပ်ထွဲမၤ စၢၤအဝဲသ့ၣ် ဒိအလိၣ်ဘၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်တက့ၢ်.ပျဲကွဲၣ်လၢကမၤတော်ဃုထၢ, တၢ်ဆၢတံၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒိသိး ကဒုးအိပ်ထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်သ့ၣ် ညါပၤဆၢလီၤသး, သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ထွဲလိၣ်သးလၢ အဂီၢ်ကျဲၤ, သ့ၣ်ထီၣ် တၢ်န့ၣ်လၢကမၤစၢၤတၢ်သကဲၣ်သဝးလၢအဂုၤဒီးတၢ်မလိမၤဒီးန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်သိပ်လိတၢ်လၢ တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်, တၢ်ဃုၢ်အိပ်ကမ့ၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ် အိပ်သးလၢအဟ့ၣ် သးတၢ်ဆိပ်သနဲးဒိပ်ဒိပ်မုၢ်မုၢ် အကတီၢ် လိၣ်ဘၣ် တၢ် နဲၣ်လိအကျဲ လၢတၢ်ပပ်လီၤအိပ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီးတၢ်လူၤပိပ်ထွဲအိၤညီ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ကိးကွဲၣ်ဖိအမံၤဒီးဆၢဂုၤဆၢဝါအိၤစူးကဲတၢ်ကတီၢ်လၢအမုင်, ဒီးဒုးအိပ် ထီၣ်တၢ်သိပ်တၢ်သိလၢ တဘၣ်မၤဘၣ်ဒိ, နံၤဘၣ်ဖၣ်လဲပုၤအဂၢၤဘၣ် တက့ၢ်.ရဲၣ်လီၤခဲးဆူၣ်နီၤ လၢကဒုးအိပ်ထီၣ်တၢ်ဒုးပပ်ဃုၣ်ပပ်ဂီၢ်လၢကွဲၣ် ဖိကိးဂၢဒဲးတက့ၢ်.
- စးထီၣ်တနံၤဘၣ်တနံၤတၢ်သိပ်လိလၢကျဲဒိသိးသိး(အဒိ,တၢ်ဆၢဂုၤဆၢ ဝါ, တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖျိဖျိဖိတခါ). ကွဲးလီၤ မ့တမ့ၢ် ရဲၣ်န့ၣ်ပာ် ဒီတနံၤတၢ် မၤလိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ ဒီးကွဲၣ်ကဒါကွဲၣ်ဒီးတဲသ့ၣ်နီၣ်တီၤဒဲး တၢ်သိပ်တၢ် သိ ခဲအံၤခဲအံၤ.
- ကွဲၣ်ဖိတဂၤဂၤအသးမ့ၢ်တမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် အသးမ့ၢ်ဒိဝဲဒိဝဲန့ၣ်, ကတီၢ်က သ့တၢ်ဒီးအိၤ, ဒီးစဲးဘၣ်အိၤလၢ ယထံၣ်လၢနသးဘၣ်တံၣ်တံၣ်တမံၤ မံၤလီၤ.နအိပ်ဒီးတဲဘၣ်ယၢ်ဖျိခါ? ဟ့ၣ်အိၤတၢ်ဆၢကတီၢ်, တဘၣ်သိပ် အိၤတဘျီယီ လၢပုၤအဂၢၤအမဲၣ်ညါဘၣ်.
- တၢ်လၢနဆၢမုၢ်လၢလၢအဝဲသ့ၣ်အဖိခိၣ်တဖၣ်ပပ်ဖျိထီၣ်အိၤရဲၣ်ရဲၣ်, အဒိ- ပယုၤထီၣ်ပစုဖဲပကတဲတၢ်အခါ. စဲးပတြၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ် ထံးဂံၢ်ထံး ဘၢ, အဒိ...နဂုၢ်ကျဲးစးတၢ်ဂုၤဒိပ်မး. ဘီဘၣ်ကွဲၣ်ဖိသကဲၣ်ပဝးလၢ တၢ် ပပ်သးခုၣ်ခုၣ်မုင်မုင်အပူ တဘၣ်ကိးဃါတၢ်တဂ့ၢ်.
- ကတီၢ်တၢ်ဒီးကွဲၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကိးနဲၣ်ဒဲး, လီၤဆီဒိပ်တၢ်ပုၤလၢ အအိပ် ဘၣ်ဒီး တကန့ၣ်ဃုၣ်တၢ်တဖၣ်. ဃုသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးစဲးဒီး ပပ်ဖျိထီၣ်နတၢ်ကဟုကယၢ်, နတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ် အိပ်မုင်အိပ်ပၤတက့ၢ်.
- ကွဲၣ်မုၢ်ကွဲၣ်ဖိလၢကလုၢ်ကပုၤလုးဖိ, နအိပ်ဒီးမၤကွဲၣ်စ့ၢ်ခါ?ဟ့ၣ်အိၤတၢ်ခဲး တၢ်ယၢ်ကလဲၤကပၤဝဲ ဒီးန့ၣ်လီၤပပ်ဃုၣ်လၢခဲ လၢတအိပ်ဒီးတၢ်ခိၣ်ဖိ မဲၣ်ဆုးဘၣ်.
- စူးကဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ခိဖျိသံကွၢ်, တနံၤအနဲတၢ်ဘၣ်ဒိလဲၣ်? သိပ်လိ အဝဲသ့ၣ်လၢ ကတဲဘၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ဒီး မၤလိတၢ်သိထီၣ်သိလီၤလၢ တၢ်သ့ၣ်ခုၣ်သးမုင်အပူ ဖဲအသးတမ့ၢ်အခါ.
- လုၤတက့ၢ် တဘၣ်တီၢ်, ကိးဃါ, မၤမဲၣ်ဆုး, မ့တမ့ၢ် မၤဆူၣ်ပုၤမလိ တၢ်ဖိလၢ ကမၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအလီၤမဲၣ်ဆုးတဂ့ၢ်. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤမၤဘၣ်ဒိတၢ်န့ၣ်န့ၣ်တၢ် ဒီးမၤအိၤထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ပျံးသးဖုး.
- ဟ့ၣ်အိၤတၢ်ဃုထၢတဖၣ်, နအိပ်ဒီးမၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဂၤ မ့တမ့ၢ် မၤ ဒီးသကိးခါ? မ့တမ့ၢ် နအိပ်ဒီး စးထီၣ်မၤဆိ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဖဲလဲၣ်တခါ လဲၣ်?
- ပပ်နသးခုၣ်ခုၣ်မုင်မုင်ဖဲ တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးနၤကတီၢ်တက့ၢ်. ပပ်ဖျိထီၣ်န တၢ်ဘျဲးတၢ်ဂီၢ်ကီၢ် လၢတၢ်ယုးယိၣ်ပပ်ကဲအပူ ဒိသိးကွဲၣ်ဖိမၤလဲၣ်န့ၣ်အဒိ အတၢ် ကသ့အဂီၢ်တက့ၢ်.

တၢ်စံၣ်ညီၣ်နီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤဒီး နီၤသး အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢအတၢ်တဖၣ်

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢနီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤဒီးနီၤသး ဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး နးနးကလဲၣ် ယံၣ်ယံၣ်ထၢထၢ လၢပုၤမလိတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်, လီၤဆီဒိပ် တၢ်ပုၤမလိတၢ်ဖိလၢအဘၣ်သကဲၣ်တၢ်ဒီးသးတၢ်ဆိပ်သနဲး, တၢ်ဃုၢ်အိပ် ကမ့ၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်နီၢ်ခိတၢ်စံၣ်ညီၣ် မၤပတၢ်သကဲၣ်ပဝးလၢအတၢ်တစၢၤဖိ, ဘၣ် ဆၣ် ညီၣ်န့ၣ်ဒုးအိပ်ထီၣ်တၢ်ပျံးတၢ်ဖုး အါန့ၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပာ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမလိတၢ်ဖိတဖၣ် ကဒိကန့ၣ်တၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ပျံးတၢ်အဆိ, တမ့ၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မၤလဲၣ်န့ၣ်ကျဲလၢအဘၣ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.ယံၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်အံၤမၤအိၤထီၣ် တၢ်ဃုအုၣ်လိၣ်ဆိးကွၢ်တၢ် တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး တၢ်တ ကန့ၣ်ဃုၣ်တၢ်လၢဘၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤသးစူးလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်နီၢ်ခိသးတၢ်စံၣ်ညီၣ် ဒိသိးဒီး တၢ်ကိးဃါတၢ်, တၢ်မၤမဲၣ်ဆုးတၢ်, မ့ တမ့ၢ် တၢ်ပဲအပၤပဲဆူၣ်ဆူၣ်ကိၢ်ကိၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနီၢ်တဂၤအလုၢ်အ ပူန့ၣ်လီၤ.အဒိ,တၢ်မၤဆူၣ်ပုၤမလိတၢ်ဖိလၢကမၤတၢ်လၢအလီၤမဲၣ်ဆုး မ့ တမ့ၢ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအတၢ်ကြးတဘၣ် ဒိအမ့ၢ် တၢ်မၤကွဲၣ်ဖိပိပ်ခါ တ ဖျိန့ၣ်မုၢ်ကွဲၣ်ဖိအဂၢၤ, မၤအစိပ်မ့တမ့ၢ်မၤအပုၤကွဲၣ်ဖိပိပ်မုၢ် ဒီးစံၣ်ဝဲးတရဲးကွဲၣ်,

ကျောင်းကျန်းမာရေးပညာပေး လုပ်ငန်း (https://myanmarhealth.info/)

ကျောင်းကျန်းမာရေး ပညာပေးခြင်းဆိုသည်မှာ ကျောင်းသားလူငယ်များ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ကျန်းမာပျော်ရွှင်၍ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးနှင့် ကျန်းမာရေး ကောင်းမွန်စေရန်အတွက် အန္တရာယ်ရှိသောအပြုအမူများကို ရှောင်ကြဉ်၍ သိပ္ပံနည်းကျ လမ်းမှန်သည့် အလေ့အကျင့်ကောင်း များအား လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

ကျန်းမာရေးပညာပေးခေါင်းစဉ်များ

• မူလတန်း

တစ်ကိုယ်ရေသန့်ရှင်းရေး၊ လက်ဆေးခြင်း၊ သွားနှင့်ခံတွင်းကျန်းမာရေးနှင့် စနစ်မှန်သွားတိုက်ခြင်း၊ အမှိုက် ကင်းစင်ကျောင်း၊ သန့်ရှင်းသော ယင်လုံအိမ်သာသုံးစွဲရေး၊ သွေးလွန်တုပ်ကွေးရောဂါ ကာကွယ်နှိမ်နင်းရေး

• အလယ်တန်း

ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားအားကစား၊ ဆေးလိပ်/ ဆေးရွက်ကြီးအန္တရာယ်၊ သန့်ရှင်းသာယာကျောင်းတစ်ခုမှာ၊ အာဟာရ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အစားအစာများ အန္တရာယ်ကင်းဝေးရေး၊ ယာဉ်စည်းကမ်း၊ လမ်းစည်းကမ်း၊ အမှိုက် ကင်းစင်ကျောင်း၊ သန့်ရှင်းသော ယင်လုံအိမ်သာသုံးစွဲရေး၊ ပျိုရွယ်သူမျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ တစ်ကိုယ်ရေ သန့်ရှင်းရေး

• အထက်တန်း

လိင်မှတဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ၊ ဆယ်ကျော်သက်လူငယ်ကျန်းမာရေး၊ ယာဉ်စည်းကမ်း၊ လမ်းစည်းကမ်း၊ ဆေးလိပ်/ဆေးရွက်ကြီး/မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်၊ အမှိုက်ကင်းစင်ကျောင်း၊ သန့်ရှင်းသော ယင်လုံအိမ်သာသုံးစွဲရေး

ကျောင်းကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်း

ကျောင်းသားလူငယ်များ ကျန်းမာပျော်ရွှင်စွာ ပညာသင်ကြားလေ့လာနိုင်စေရန်အတွက် ကျောင်းကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ကျောင်းသားလူငယ်များအား ပညာသင်နှစ် တစ်နှစ်အတွင်း အနည်းဆုံး တစ်ကြိမ် ကျောင်းကျန်းမာရေး စစ်ဆေးကုသပေးခြင်းဖြင့်-

(၁) ကျန်းမာရေးချို့တဲ့နေသော (ဥပမာ-သွားနှင့် ခံတွင်းကျန်းမာရေး၊ စိတ်ကျန်းမာရေး၊ မျက်စိကျန်းမာရေးစသည်ဖြင့်)ကျောင်းသားလူငယ်များကို စောစီးစွာရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပြီး ဆေးကုသမှုပေးနိုင်ခြင်း၊ လိုအပ်ပါက ဆက်လက်ညွှန်ပို့၍ ဆေးကုသမှုခံယူနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ရန်၊

(၂) ရှိသင့်သည့် ကိုယ်ခန္ဓာ ကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စံနှုန်းမကိုက်ညီသော ကျောင်းသားများအားတွေ့ရှိနိုင်ပြီး လိုအပ်သောအာဟာရ အထောက်အပံ့နှင့် အာဟာရပညာပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ကျောင်းမှပြည်သူ့အတွင်းသို့ မှန်လူနေမှုဘဝ ဟန်များ ရောက်ရှိရေးလုပ်ငန်း

ကျောင်းသားလူငယ်များအား ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သော လူနေမှုဘဝဟန်ပန်များ ရရှိကျင့်သုံးစွဲမြဲလာစေရန် ကျောင်းကျန်းမာရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ကျောင်းမှ ပြည်သူလူထုတွင်းသို့ မှန်လူနေမှုဘဝဟန်များ ရောက်ရှိရေးကိုပါ ပူးတွဲဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

မိဘဆရာအသင်း၊ ကျောင်းအကျိုးတော်ဆောင်အဖွဲ့များ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူ့လူထုအခြေပြု လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် ပြည်သူ့လူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ကျောင်းမှ ပြည်သူ့လူထုတွင်းသို့ မှန်လူနေမှုဘဝဟန်များ ရောက်ရှိရေးအတွက် အလွန်အရေးပါသည်။

နှစ်သိမ့်ပညာပေးဆွေးနွေးခြင်းနှင့် လူမှုရေးပံ့ပိုးမှုလုပ်ငန်း

ကျောင်းသားလူငယ်များအား နှစ်သိမ့်ပညာပေးရာတွင် တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အုပ်စုလိုက်သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး ဆွေးနွေးသူ(ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ပညာရေးဝန်ထမ်း)နှင့် လက်ခံသူ (ကျောင်းသား/သူ)တို့ အပြန်အလှန် ပြောဆိုဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ပြဿနာကို နည်းစနစ်မှန်ကန်စွာ ပူးပေါင်းဖြေရှင်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးရာတွင် ဆက်ဆံရေး လမ်းကြောင်း (Communication channel) ကို မှန်ကန်စွာ ဆွေးနွေးသုံးသပ်တတ်ရန်နှင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်နားလည်မှု၊ ယုံကြည်မှုသည် ပမာဏကျပါသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဝန်ထမ်းများသည် ကျောင်းသားများက မိဘများအားဖွင့်ဟမပြောရဲသော လူမှုရေးပြဿနာ၊ ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ယုံကြည်စွာတိုင်ပင်ခံပြီးနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးနိုင်ရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်များတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသောကျန်းမာရေးပြဿနာများ၊ အထူးသဖြင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးပြဿနာများအားနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးရာတွင် ကျန်းမာရေးနှင့်ပညာရေးဝန်ထမ်း များအနေဖြင့် ကျောင်းသားလူငယ်များ၏ အားကိုးယုံကြည်မှုကို ရယူနိုင်ရန် အရေးကြီးပြီး လူငယ်များ လမ်းမှားမရောက်စေရေးအတွက် ထိန်းညှိဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဤကဲ့သို့ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပညာပေးခြင်းဖြင့် ကျောင်းသားလူငယ်များ စိတ်လှုပ်ရှားခံစားမှု၊ စိတ်ဖိစီးမှု လျော့ပါးလာခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်မှန်အား အသုံးပြု၍ မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ခြင်း၊ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခြင်းနှင့် အပြုအမူများ အပြုသဘောဘက်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်း

မြို့နယ်အဆင့်တွင် တစ်နှစ်လျှင် တစ်ကြိမ် မြို့နယ်ကျောင်းကျန်းမာရေးသင်တန်းနှင့် ကျောင်းအဆင့်ကျောင်းကျန်းမာရေး ဆင့်ပွားသင်တန်းများကို ပို့ချရမည်ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်၍ မိမိတို့ မြို့နယ်၊ ခရိုင် အလိုက် ကျောင်းသားလူငယ်များတွင် အဖြစ်များသော ကျန်းမာရေးပြဿနာများအားဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ကျောင်းသားလူငယ်များတွင် အန္တရာယ်ရှိသောကျန်းမာရေးအပြုအမူများ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အရပ်အမောင်းနှင့် ခန္ဓာကိုယ်အလေးချိန်အား စစ်တမ်းပြုစုခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သောအပြုအမူများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျောင်းသားလူငယ်များ၏ဗဟုသုတ၊ သဘောထားအမြင်၊ လက်တွေ့လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်မှုအခြေအနေတို့ကို စစ်တမ်းပြုစုခြင်း စသည့်သုတေသနများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

Photo: internet

တုန် ဆွန် လှုပ် - ကို သ ရှုပ်

ဖဲယထီၣ်ဘၣ် နံၤဖျၢၣ်တၢ်မၤလိလၢ ကညီကိသရၣ်မၤသကိးတၢ်ကရူၢ်ဟ့ၣ်ဝဲ ဝဲအလီၤခိၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလၢ ယဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မၤညီၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်တဖၣ် လီၤစ့ၤ ကွၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဒီးန့ၣ်ဘၣ်အထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်န့ၣ်လီၤသးလၢ ကညီတၢ် ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့အပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကညီတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့အပူၤတဖၣ် မၤတၢ်လဲဝဲလၢကံ ဂီၢ်လၢကံဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒိအံၤ အယံၤ, ယသ့ၣ်ဆၢၣ်သးဂဲၤလၢ ယကထီၣ် အထီၣ်တၢ်မၤလိ လၢအဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအံၤ. လၢကညီတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ် ကျဲၣ်သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိအံၤတဖၣ်အသိၣ်လိထဲ တၢ်သိၣ်လိကျိၤကျဲၣ်တၢ်ခါဒိဘၣ်. သိၣ်လိစ့ၢ် ကိး ကျဲၣ်လၢအတုၤလီၤတၢ်လီၤ လၢတၢ်ကဘျါရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိ အကလုာ်ကလုာ်ဒီး တၢ်ထီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် လၢအလီၤဆိလိာ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤစၢၤစ့ၢ်ကိးပုၤ လၢပကဘျါရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိ အဂုၤအကလုာ်တဖၣ် ဒိအမ့ၢ် ဟံၣ်ဖိယီၤတၢ်တၢ်ဂ့ၢ် ကိဒီး ပုၤတၢ်ဝဲအတၢ်ကိတၢ်ခဲသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢယတၢ်ထံၣ်န့ၣ် "ကညီ တၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့" န့ၣ် တၢ်တဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်ထဲလၢ ကညီဖိသ့တဖၣ် အဂီၢ်ဘၣ်. ကဲဘျးကဲဖိၣ်ဝဲလၢပုၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယစံးသ့မ့ၢ်လၢ, ဖဲ တၢ်မၤလိအဆၢကတီၢ် တၢ်နီၤဖးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ဆၢ လၢကညီဖိဒီးပယီၤဖိအဘၣ် စၢၤ တအိၣ်ဘၣ်. ပုၤကိးဂၤဒဲးဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တုၤသိးထဲသိးန့ၣ် လီၤ. လၢကျဲၣ်ဒိအံၤအယံၤ မၤစၢၤပုၤလၢပကမၤဒိၣ်ထီၣ် ပတၢ်သ့ၣ်ကညီၤသးက ညီၤ, သးအိၣ်လၢကပာ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ် ဒီးပုၤတၢ်ကဘျါရဲၣ်တၢ်စ့ၢ်စ့ၢ်ဒီး ဟး ဆိုးတၢ်ပာ်ဒုၣ်ပာ်ကမၤပုၤဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်ပုၤလၢပကအိၣ် ဆိး တပူၤယီၤလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်တီအပူၤ ဒီးလၢတၢ်သးတဖျၢၣ်ယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. အ ဝဲအံၤ မ့ၢ်ယတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဃး ကညီတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျါလၢကကိၢ်ခါထံၣ်ရဲၣ်ကိၢ်သးတၢ်အိၣ်သး လၢထံၣ်လီၤကိၢ်ပူၤအယံၤ ဒိပမ့ၢ်လၢ အသိး တၢ်တကဲထီၣ်အသးဘၣ်, တၢ်ကိတၢ်ခဲသ့တဖၣ် အိၣ်လၢတၢ်လီၤသ ကုၤဆေးဒးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကိတၢ်ခဲတဖၣ် တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ဝဲလၢ တၢ်လဲထီၣ် က့ၤလီၤ, တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးတၢ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တက့ၤလၢအ ပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢထံၣ်ရဲၣ်ကိၢ်သးတၢ်ကဘျါရဲၣ်တၢ်စ့ၢ်စ့ၢ် တၢ်ကိတၢ်ခဲအိၣ်ဝဲအါမး လၢတၢ်ကဘျါရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

After attending the short training provided by the Karen Teacher Working Group, the difficulties I had been facing gradually began to decrease. I have also gained more confidence in Karen Education. To build this trust, those responsible for Karen Education have been working diligently. That is why I feel motivated to attend more training courses provided by Karen Education.

This training was not just about teaching methods. It also provided effective ways to solve various problems from different perspectives. It helped us learn how to handle other issues as well, such as family problems and social challenges. In my point of view, "Karen Education" is not created only for Karen people. It benefits everyone. This is because, during our training, there was no discrimination between Karen and Bamar; everyone was given equal rights and opportunities. It helped us develop compassion, a willingness to cooperate with one another, and to avoid blaming each other. It encouraged us to live together honestly and sincerely. This is one of my views about Karen Education.

Due to the current political situation in the country not turning out as expected, there are difficulties everywhere. Challenges are being encountered in travel, living conditions, and food security. Because of the political instability, it is difficult to fully resolve these problems.

နီၤ စူ လၢ် မိ - ကို သ ရှုပ် မုၣ်

ယမ့ၢ်နီၤစူလၢ်ဖိဒီး ယအိၣ်ယဆိးလၢ ဘုၤသိၣ်ကိၢ်ဆၢၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကိၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ် လီၤခဲအံၤယသိၣ်လိတၢ်န့ၣ် ဂုၢ်န့ၣ်လံန့ၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ တၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့အတၢ်ကိတၢ်ခဲဒီး တၢ်နီၤတၢ်ဘျး လၢပ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မၤအိၣ် လၢပဟံၣ်ကဝီၤအပူၤတဖၣ် ဟဲကဲထီၣ်အသးလၢ ကဘီ ယုၤခးလီၤတၢ် တပယုၤဃီအယီၤန့ၣ်လီၤ. ကိုဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဖျးဖျး, ဘၣ်သ့ၣ်လီၤသ့ၣ်ကျဲၣ် ဒီး ဘၣ်ဆိးမၤလိတၢ်လၢ ပုၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ် က့ၤ တစိတလီၢ်ကိုတၢ်အိၣ်ကဒုလီၢ် လၢအဘၣ်အဘၢ ဒိသိးဖိသ့ၣ်တဖၣ်က မၤလိဘၣ်တၢ်ပူၤပူၤဖျးဖျး လၢဒုၣ်ဒါအတၢ်ထီၣ်ဒုၣ်ဒါ ဒီးတၢ်မၤဆေးမၤဆါတဖၣ် အယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျါလၢတၢ်အိၣ်သးကိၢ်ခဲခဲဒိအံၤအယံၤ တၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢက့ၢ်, ကိုဖိတၢ်သိၣ်လိ ဒီး တၢ်မၤလိပီးလီၤတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကဘျးကဲဖိၣ်ဒိၣ်မး လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အံၤ မၤဖဲလီၤ တၢ်ဝဲတၢ်ယိး လၢမိၢ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်အယံၤ အဝဲသ့ၣ်တလီၢ်ဘၣ်ယိၣ် လၢကဘၣ် ဃုပူၤန့ၣ် တၢ်မၤလိပီးလီၤ လၢက့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢဘၣ်. မ့ၢ်တၢ်လၢအဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤ မိၢ်ပာ်ဒီး ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကိုအတၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢပလိၣ်ဘၣ်အထီၣ်အိၣ်တဖၣ် ဟဲဃုာ်ဝဲ ဖျၢၣ်ပျီၢ်, ထးရဲး, တၢ်တံၣ်စ့မ့ၢ်, ထီၣ်ဒိးဘီ အဂီၢ်, နီၣ်ဆးလိာ်အမဲ, ကိုသရၣ်တၢ်က့ၤတၢ်သိးလၢ အဒိသိးသိးတဖၣ်ဒီး တၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢ တၢ်ကမၤလိ လိာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ ဒီး လိာ်စဲ အ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒိသိးအံၤတဖၣ်ကမၤအါထီၣ်ဝဲ တၢ်ပာ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်လၢ ကိုသရၣ်ဒီးကိုဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသိးအကျါ, ဒိသိး ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် ပတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကွၢ်သ့အကံၢ်အစိ ဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအါ ထီၣ်ကိုဖိသ့ၣ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

I'm Naw Hsue La Paw. I live in Bu Tho Township, Mu Traw District. I have been teaching for seven years now.

At this time, the educational challenges and obstacles we face in our local area are caused by ongoing airstrikes. Students have had to flee, relocate, and continue their studies in the jungle. We have had to build temporary schools and shelters in hiding places so the children can stay safe from the enemy's attacks and harm.

Because the situation is so difficult, providing support for the school and students' teaching and learning materials is very beneficial for the children. It also eases the burden on parents who no longer have to worry about searching for and buying stationery for their children. This is a great help for both the parents and the children's education.

These school materials that we need more of include volleyballs, scissors, nail clippers, red ink, stapler clips, teacher uniforms, and geography and science learning materials. This support will increase our collaboration among teachers and students, and we will be able to improve the quality of our education and better support the future of our students.

နီ ရိန် စံနု လု - ကိုသရုပ် မှန်

ပဒီးနီဘက်တိုက်လံတိုက်ခါနီဖျော်တိုက်မလီလော ပဝဲကွဲသရုပ်သုတ်တဖန်အင်္ဂါနီနီလီ။ ခီဖျော်လောတိုက် ထဲခံထဲခါဒီးအံအေပီ ပုတတသုတ်တဖန် စးထီဉ် ပာ်ဖျော်အတိုက်သးစာ်ခါလော တိုက်ကွဲဘက်ကွဲသုတ်အပူ၊ ဒီး ဆီဉ်ထွဲမစာ်တိုက် အါထီဉ်ဝဲနီလီ။ ဒ်လဲဉ်ဂု၊ တိုက်နီတိုက်ကွဲဘက်ကွဲသုတ်အကျါအကျါ လော လာပု၊ လောတတိုက်ခါတိုက်အိဉ်သးအံ၊ တိုက်ဘက်မဂုထီဉ်ကွဲအံတနီခဲ လာဒီးဘက်။

လာတိုက်ခါသးကွဲအပတိုက်နီ၊ မိဂ်ပံစုဂေ၊ ဟွဲတိုက်ခါတိုက်ယာ်လော ဖိလံသုတ် တဖန်ကဆဲးမလီဘက် တိုက်ဆုတိုက်ထီဉ်တနီ ခီဖျော်လောတိုက်တခါတိုက်ခါ မံအေပီနီလီ။ လာသဝီအါပျဉ်အပူ၊ တိုက်ထီဉ် လာအအိဉ်ဘူးအိဉ်တံတ အိဉ်ဘက်။ ညီနီမိဂ်ပံသုတ်တဖန် တိုက်ဘက်ဝဲတမုတ်တလော လာကဆုအမီအ လံ၊ သုတ်တဖန်ဆုတိုက်လီအယံ၊ ဒ်သီးကမလီဘက်တိုက်အင်္ဂါနီလီ။ ဟံဉ်ဖိ ဗီဖိတနီ ထဲခံထဲခါလော ကဟွဲတိုက်ဘူးတိုက်ခါဒ်အမုတ်တိုက်လဲတိုက်ကွဲ၊ ကိုလဲ ဒီး တိုက်အိဉ်တိုက်ဆီးအင်္ဂါ တိုက်လာ်ဘုဉ်လာ်စု၊ သုတ်တဖန်အံလောဖိ လံကလဲမလီဘက်တိုက်လော တိုက်လီအဂါအင်္ဂါတနီဘက်။ လောတိုက်ခါအံအေ ပီ ကိုဖိအါမုတ်မဝဲအတိုက်ပတိုက်ဘက်ဆု ထဲဒ်ကွဲဖိစုဂေ ဆဲးမလီတိုက် ဆုညါသုတ်ဒ်နီလီ။

လာတိုက်မလီဘက်လီဘက်စးကွဲတိုက်အိဉ်သးဝဲအံအင်္ဂါ၊ ပနံလော တိုက်ဟွဲအါ ထီဉ်တိုက်ညါနီပာ်လောပပုတတအသီးအကျါ မုတ်တိုက်လောအရဲဒ်ဒ်ဒ်ဒ်နီလီ။ ပစံးလောပုတတနီ ဟံဉ်ဘုဝဲ မိဂ်ပံ၊ ဟံဉ်ဖိ ဗီဖိ၊ တိုက်ဘုဉ်တိုက်ခါကရူ၊ ကရူ ဒီးပုဒ်တိုက်ခါပုလော ခဲအံအဟံဉ်ပုပုလောအသးနီအိဉ်ကွဲသုတ် တ အိဉ်တဖန် အသီးအကျါဒ်လဲဒ်နီလီ။ ဖပုတတသုတ်တဖန် မုတ်ညါနီ ပာ်ဝဲလော တိုက်ကွဲဘက်ကွဲသုတ် မုတ်ခါထဲခါ ဒီးတိုက်လီဘက်နီနီအခါနီ၊ အ ဝဲသုတ် ကသုတ်ဆုဉ်သးဂါအါထီဉ် လောတိုက်ဟံဉ်ဖိမလဲကီးတိုက်အပူလီ။

ခီဖျော်လာပုတတသုတ်တဖန်ဟံဉ်ဖိမလဲကီးတိုက် တုလီတိုက်လီဒီး ဟွဲဉ်ခီဟွဲ နီမုတ်ဒါအေပီ၊ ပနံလော ပတိုက်သုတ်ထီဉ် တိုက်ကွဲဘက်ကွဲသုတ်အကျါအကျါ ဒ်ပ သးလီအသီးသုတ်၊ ခီဖျော်တိုက်ဆီဉ်ထွဲမစာ်လော တိုက်မုတ်တိုက်၊ တိုက်ညါဖိ၊ တိုက် သုတ်ဖိသးညီ ဒီး ကတိုက်ယံတိုက်ဒ်ထီဉ်ထီဉ် လောပပုတတအင်္ဂါနီလီ။

We have been able to offer short summer training courses for our teachers. Because of these efforts, communities have begun to show greater interest in education and have become more supportive. However, full trust in the current education system has not yet been fully restored.

At the middle-school level, very few parents allow their children to continue on to high school. Several factors contribute to this challenge. In many villages, there is no nearby high school. Parents often do not feel comfortable sending their children to study far away from home. Some families cannot afford the cost of transportation, school fees, or living expenses for children who must study elsewhere. In other cases, children are asked to stay home to help support the family's livelihood or are sent to work locally or even abroad. As a result, although many students complete their grade level, only a small number are able to continue their education.

To improve this situation, we believe it is essential to strengthen awareness among all community members. This includes parents, families, religious groups, and even adults who do not currently have school-aged children. If the community understands that education is a basic and vital need, they will be more motivated to participate and cooperate.

With strong community engagement and shared responsibility, we believe we can build the kind of education system we all aspire to, one that supports justice, peace, happiness, and long-term development for our community.

တိုက်ဟွဲတိုက်သုတ်ညါနီပာ်- ပူဖျော်လောကဘီယူခဲးလီထီဉ်ဒီး စုကဝဲလောအ တိုက်ဖးထီဉ်ဒီးတဖန် အတိုက်မယုံမဖူးတိုက်အဆာကတိုက်

ခီဖျော်လာတိုက်သဘင်သဘင်တဖန် ဆဲးမလီဒီးသးအမုတ်အေပီ၊ ပုလီကတိုက်ဖိ အါမး လောအအိဉ်လော ဟီဉ်ကတိုက်အပူဘက်ကွဲဆာ်မံဒီးတိုက်ညါယီဉ်ဘက် ဘီဉ်ခီဖျော် ကဘီယူခဲးလီတိုက် ဒီး ကျီချီပုဉ်သုတ် လောတိုက်ဖးထီဉ်ဒီးတဖန် (UXO) အေပီနီလီ။ ထံဖိကီဖိကမုတ် လောအဟံဉ်ဘုဝဲ ဖိသုတ်တဖန် အိဉ်လော တိုက်ညါယီဉ်အပူသုတ် တမုတ်ထဲလော ဖဲတိုက်ဒီးထီဉ်ဒီးတိုက်အဆာကတိုက်ဘက်၊ ဘက် ဆုဉ်ဖဲတိုက်ဒီးတိုက်ယာ် ပတိုက်သးဝဲအလီခဲဒ်လဲဒ်နီလီ။ တိုက်ဟွဲတိုက်ဟွဲနီ၊ တိုက်ဂုတိုက်ကျါလောအရဲဒီး အိဉ်မုတ်ထွဲ ဒ်တိုက်ဂု တိုက်ကျါလောတိုက်ပူဖျော်အင်္ဂါနီ မုတ်တိုက်အရဲဒ်နီမးလော ကမစုလီတိုက်ဘက်ဒ်ဘက်ထဲ ဒီး မပူဖျော် သးသမု တဖန်အင်္ဂါနီလီ။

တိုက်ဟွဲတိုက်သုတ်ညါနီပာ်အဂါခိဉ်သုတ်တဖန်အံအေတိုက်ပညီဉ်မုတ်ဒ်သီး ကမစု စာ်ပုတတသုတ်တဖန်လော ကသုတ်ညါနီပာ်ဝဲ ကဘက်ခိဉ်ဆာ်ကတိုက်ဒ်လဲဉ် ဖဲ ကဘီယူခဲးလီတိုက်အဆာကတိုက် ဒီး ကဘက်အိဉ်ဆိး လောတိုက်ပူဖျော်အင်္ဂါဒ် လဲဉ်ဖဲမုတ်ပီကျီချီပုဉ်သုတ်လောအတိုက်ဖးထီဉ်ဒီးတဖန်ဒီး တိုက်ဖိးတိုက်လီလောတိုက် တ သုတ်ညါလီတိုက်အံတဖန်အိဉ်ဘူးအဆာကတိုက်နီလီ။

တိုက်ဟွဲတိုက်သုတ်ညါနီပာ်အတိုက်ကစီဉ်လောအရဲဒ်တဖန် -

- **ကဘီယူခဲးလီတိုက်နီကဲထီဉ်အသးသုသတိုက်ကလံအေပီ** ထီဉ် ညီထီဉ်နီတိုက်ကဒ်တိုက်လီ လောအပူဖျော်တဘျီဗီတကွဲ။
- **အိဉ်စီမုတ်ဒီးပဲတြီတဖန်** လောကဒီးသဒါနီလောမံထဲကလဲအကုအခီ လောအဟားဂါတဖန်မုတ်တမုတ်အသဟီဉ်ဆုဉ်လောကမလီဘက်ဒ်နီအင်္ဂါ။
- **မုတ်ပီကျီချီလောအတိုက်ဖးထီဉ်ဒီးတဖန်** ဒုးအိဉ်ထီဉ်တိုက်ညါယီဉ်သု ခီဖျော် ပီထီဉ်ဝဲသုကီးဆာ်ကတိုက်ဒီးအေပီ လောကတုတဘက်ထဲဘူး မု တမုတ် လဲဘူးဒီးအံဘက်။
- **လီဆီဒ်တိုက်ဖိသုတ်တဖန်နီအိဉ်လောတိုက်ညါယီဉ်အပူ** တိုက်က ဘက်သိဉ်လီအံဒ်သီးအသု တထဲဘူး မုတ်မုတ် ဂဲလဲဉ်ကွဲဒီး တိုက်ဖိးတိုက် လီလောအတသုတ်ညါဝဲတဖန်နီလီ။
- **ဒုးသုတ်ညါလီကတိုက်ပုလောဘက်မုတ်ဒါ မုတ်မုတ် ပုလီကတိုက်ဖိလော ဘက်မုတ်ဒါတဖန်** တဘျီဗီဖဲနထီဉ်နီတိုက်ဖိးတိုက်လီလောနုတသုတ်ညါ ဒီး တလီတံတိုက်နီတဖန်တကွဲ။
- **တိုက်ဟွဲတိုက်သုတ်ညါနီပာ် ဒီးတိုက်ပလီသုတ်ပလီသးနီ မပူဖျော်သး သမုတ်တဖန်** အေပီဟွဲတိုက်ဟွဲနီတိုက်ဂုတိုက်ကျါသုတ်တဖန်အံလောနုပု တဝါအပူ သကုဆဲးဒီးတကွဲ။

Awareness Raising: Staying Safe During Air Strikes & UXO Threats

In the ongoing conflict, many communities across the region face serious risks from air strikes and unexploded ordnance (UXO). Civilians—including children—may be in danger not only during attacks but also long after the fighting has stopped. Sharing clear and practical safety information is essential to reducing injuries and saving lives.

The purpose of these key awareness messages is to help community members understand how to respond during air strikes and how to stay safe around unexploded bombs and suspicious objects.

Key Awareness Messages :

- **Air strikes can occur suddenly, always seek immediate shelter in a safe location.**
- **Stay away from windows to avoid injury from broken glass or the impact of blasts.**
- **Unexploded bombs may appear harmless but can explode at any time—do not touch or approach them.**
- **Children are especially at risk and must be taught not to touch or play with unknown objects.**
- **Inform local authorities or responsible community members immediately if you find suspicious or unfamiliar objects.**
- **Awareness and caution save lives, share this information widely within your community.**

ပိညါလှုပ်ပွားဒိန်နီမး

၁. ပိညါမုတ်တံလှုပ်ပွားဒိန်
ကြားလှုပ်ပွားဒိန်အိန်
ထံကီလှုပ်ပွားဒိန်လဲထီ
အိန်ဒီးပိညါပတီထီ

၂. ပိညါမုတ်အိန်ဒီးနီ
ပွားဒိန်လှုပ်ပွားဒိန်
ဗုဒ္ဓကုန်သုတံပိညါ
နလှုပ်ပွားဒိန်အိန်ဖျါ

၃. တံမုတ်အိန်ဒီးတံကုန်သု
ထီကီမလဲနီအိန်သု
ပိညါကုန်သုအလှုပ်ပွား
ဒိန်နီဒီးထုစုလှုပ်ပွား

၄. လှုပ်ပွားဒိန်အိန်အကျါ
ပိညါလှုပ်ပွားဒိန်အိန်အကျါ
မလဲထီပိညါကုန်သု
မလဲထီကုန်ကီဖုရ

၅. ပိညါကုန်သုအလှုပ်ပွား
ကမလဲထီကီကီလှုပ်ပွား
ကီလှုပ်ပွားဒိန်လှုပ်ပွား
လိန်ဘုပွားဒိန်ဘုကုန်သု

၆. ထီဒီးဘိလံဘုထီ
ဟုန်ပွားဒိန်အိန်မလဲ
ပိညါကုန်သုမုတ်ထီထီ
ကီလှုပ်ပွားဒိန်ထီကီလှုပ်ပွား

၇. ကညီသးစံပွားဒိန်
ဝုန်ကျးစားလှုပ်ပွားဒိန်
ဝုန်ကျးစားဒီးဟုန်လှုပ်ပွား
ပိညါလှုပ်ပွားဒိန်နီမး

ကွဲး-
မဲသဲခံတီထီကီ

ဒိကနာဆိမိန်မုထ

ထီတံပညိန်-
သးစံကီထီတဖန် ကသုန်ညါပလှုပ်ပွား
မိန်ပိန်အထုသနုဆဲးလဲတဖန်

၁. ကီကုန်သုလှုပ်ပွားဒိန်
အိန်ဒီးအိန်အဆဲးအိန်
အသးဆဲးအိန်တံထီခိန်
တကြားယဲဒိန် ဘုန်ဆိမိန်

၂. တံသုဘိန် တဂုအချ
ပလီသး ဆိမိန်မုထ
သုပွားဒိန် ပမုန်မလဲ
အချကဂုထဲနုပွား

၃. ပမုန်မလဲသုပွားဒိန်
ကမဲထီပဲ စီကဒီး
မိန်ပိန်တံသိန် တပန်ကဲ
ဒိဆိမိန်မဲ ကမုန်ကျ

၄. ဒိသးနဝီကဲ ကဘုန်
ဗုဒ္ဓကုန်ညါပနဲဒိန်
သးပွားလှုပ်ပွားဒိန်အိန်တံထီ
တအိန်ဒီးထဲ တံဖုန်ထီ

၅. ခါဆုညါ ဒိကဂုထီ
ပန်တုထုသနု ဒီးထီ
မိန်ပိန်အတံဆဲးတံလဲ
ပကြားပန်ဖျါနီဒီးယဲ

၆. တံဆဲးလဲဒိကထီထီ
ဗုဒ္ဓကုန်ညါဒီးစိန်ကထီ
တံထီအိန်မဲ ဖဲနမဲ
ဒိကနာဆိမိန်မုထ

တံဂီ/ကွဲး-
စီအုထီမု (ကုန်သုရုန်)
နိန်တကီကီဆုန်
ဒုပျန်ယန်ကီရုန်

ဟုန်လဲသးဒီးမလဲလှုပ်ပွား

ထီတံပညိန်-
ကုန်သုရုန်သုရုန်မုန်တဖန် ဟုန်လဲသး
တုလဲထီတီလဲလဲ တံဖဲတံမလဲအပူ

၁. ကုန်သုပိညါ နသုရုန်လဲ
ဒိကမဲထီ ဘုန်ကတီ
ကတီထီကုန် ကုန်သုချ
နီလဲကုန် ထီလဲလဲ

၂. ဆုညါတစီ ကဂုထဲ
မုန်လဲကွန်စီ ဘုန်လဲနဲ
လဲထီလဲ ကဂုအဂီ
လဲသးဒီးပျါန် မလဲနီကီ

၃. တံဗုထီလဲ အဂုဘုန်
ဟုန်လဲသး ဗုထီနဲဒိန်
မုအိန်ဒီးနီအခါ
ဗုထီပဲနီ နီလဲဆုညါ

၄. သိန်လဲမလဲ ကျဲလဲထီ
သးစံကုန်သု ကထီထီ
ဒိကုန်သု ကထီထီကုန်
ဟုန်လဲသးဒီး မလဲလှုပ်ပွား

တံဂီ/ကွဲး-
စီအုထီမု (ကုန်သုရုန်)
နိန်တကီကီဆုန်
ဒုပျန်ယန်ကီရုန်

ပထမ ကျိပခါဆူညါ

- ၁. ပထမကျိပခါဆူညါ
ကဆဲကဆဲဘန်အိန်ဖျါ
ပဟုယင်ထန်ကွန်စီး
ဃုဃုပကမသကီး
- ၇. လါမးရှးတဆံလွင်သီ
နံန်ဖျါထိန်သးမုန်ကညီ
ထိဒါထံတမာ်မုန်နံ
ကီးသတြီလါတင်သးစွံ
- ၂. ပထမကျိကယွသဘျ
ပင်ဒဲးနုဆာန်တင်ဘန်တု
တင်မူတင်သါခဲလင်ဂီ
ပထမကျိဘန်အိန်နီကီ
- ၈. ဃိန်လိန်ကျိမုန်ယွသဘျ
ဒုန်ဖိညှပ်ဖိအိန်မူသု
ကညီဖိလါဃိန်လိန်ဃါ
အိန်မူအိန်အီတဘန်ယါ
- ၃. ထံကျိကဆဲပုလါဟု
ဆန်ဖိကီဖိအိန်မူသု
ပထမကျိကဆဲကဆဲ
ကအိန်မူဂီဘန်အိန်အီ
- ၉. လါကီသုလုဟိန်ကဝီ
နုဆာန်ခိန်ဃါဘန်ကတီ
ပါဃာန်ကုထံကျိထံကွီ
မုန်ကီသုလုလါကပီ
- ၄. လါမုန်မဆါတနံအံ
တင်ကုင်ထံသွန်ကီးမုန်နံ
တင်ကုင်ထံထန်ကွန်ခဲ
ထံကလီသးဘူးထိန်လံ
- ၁၀. တင်မူတင်သါဟိန်ခိန်ချါ
အိန်မူလါနုဆာန်ခိန်ဃါ
နုဆာန်ခိန်ဃါတင်ကဲဘျး
အိန်သုကတီကလါသးဖး
- ၅. တင်ကုင်သွန်ထန်ကွန်စီး
ကုန်ကျိတဂုပဘန်တြီ
လါဖိလံဂီအိန်ဒုန်ဝဲ
ဖိလါဘန်သွန်ညါထိန်ထွဲ
- ၁၁. ပထမကျိပခါဆူညါ
ကယွသဘျပါဃာန်အါ
ယွသဘျဒဲးတင်ဘန်တု
တင်မူတင်သါအိန်မူသု
- ၆. တင်ကမုန်ဘန်အဘန်သီ
ခူတင်ပူတုလီလါဆီ
သုတကွန်လါထံကျိပူ
လါလီပူဖျးဘန်ဒွန်အူ
- ၁၂. ကဟုကယင်ပထမကျိ
ကအိန်မူဂီဘန်မဆီ
ထံတအိန်ပကသံဆါ
ပထမကျိပခါဆူညါ

ဖုဖုလပျါ

FORWARDING MESSAGE TO READER

The Karen Teacher Working Group wants to share certain skills, ideas, and information through this newsletter that we hope will be useful for the development of our Karen education system. We need your feedback, opinions, and news to help us achieve this goal.

Please send us letters, stories, lesson plans, games, poems, experiences, or anything else you believe would be useful to share in this newsletter. When you write to us, please include your name, date, and the place where you live. We look forward to hearing from you!

တၢ်ပရဆူပုၤဖးလၢ်ဖိတဖၣ်

ကညီကံၤသရၣ်ဃးသတိတၢ်ကရၢ်အဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤ ဘၣ်ဃးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်ထံၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိတဖၣ် ခိဖျိလၢ်တၢ်ကစီၣ်ဒီးအံၤန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်လၢ်လၢကမ့ၢ်တၢ်ကဲဘျး လၢပကညီကူၣ်သ့ဝဲကျိအေၣ်လီၤ. ပလိၣ်ဘၣ်သ့တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး, တၢ်ထံၣ် ဒီး သ့တၢ်ကစီၣ်ဒီးသိးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢလၢပကတၢ်ဆူပတၢ်ပညိၣ်ဖိတဖၣ်အေၣ်လီၤ.

ဝံသးစူဆူပုၤတၢ်ကွဲး, တၢ်တဲပု, တၢ်ကတၢ်ကတၢ်တၢ်သိၣ်လိ, တၢ်လိာ်ကွဲ, လၢဖိထီဖိ, တၢ်လဲခိဖျိတဖၣ် ဒီးတၢ်အဂ့ၢ်အဂၤ လၢနဆိမိၣ်ကကဲဘျးလၢ လၢ်တၢ်ကစီၣ်တဘျၣ်အံၤအေၣ်တက့ၢ်. ဖဲန့ၢ်န့ၢ်တၢ်ကွဲးတဖၣ်အခါ ဝံသးစူဆူပုၤဒီးန့ၢ်, မ့ၢ်န့ၢ်ဒီးန့ၢ်လီၤအိၣ်လီၤဆိးတက့ၢ်. ပမ့ၢ်လၢ်ဒီးဆါ န့ၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢန့ၢ်အိၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးအတၢ်နဲၣ်ကျဲဒီးအနီၣ်ထီၣ်

ပအဲၣ်ဒီးလၢနကဆူပုၤတၢ်ကွဲးဆူ ပယုပပုၤလၢ်တၢ်ကစီၣ်အအိၣ် ဒ်သိးကမၤစၢဟ့ၣ်ဂီၤဟ့ၣ်ဘါ, ဒုးလဲထီၣ်လဲထီသကိးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ ထံလီၤတၢ်ပုၤဒီး ဒဲကဝီပုၤလဲလၢ်အေၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢနကွဲးအိၣ်သ့တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ-

- ၁. ကညီကံၤဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့
- ၂. ထံဂုၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကစီၣ်
- ၃. တၢ်ကစီၣ်လီၤဆိသးန့ၣ်
- ၄. ကံၤသရၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သးန့ၣ်
- ၅. လၢဖိထီဖိဒီးန့ၢ်ကမ့ၢ်သးန့ၣ်
- ၆. ကံၤသရၣ်တၢ်ကွဲးသးန့ၣ်
- ၇. ကညီကူၣ်စဲဒွဲသးန့ၣ်
- ၈. တၢ်သမံထံသးန့ၣ်

ကညီကံၤသရၣ်လၢ်တၢ်ကစီၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်အိၣ်တနံၣ်ခံဘျီ ဖဲ လၢအိးကထီဘၣ် ဒီး လၢအ့ၢ်ဖြူ ကတီၢ်န့ၣ်လီၤလၢတၢ်န့ၣ်အယံ ဝံသးစူဆူပုၤန့ၢ်ပုၤ န တၢ်ကွဲးတၢ်ကစီၣ်သ့တဖၣ် တၢ်တပတီၢ်န့ၣ်ဖဲ လၢအိကူးဒီး လၢဖဲပတ့ဘၣ်, ခံပတီၢ်တပတီၢ်ဖဲ လၢဖျိတြၢအါရဲ ဒီး လၢမးရှး အပူၤန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

ပယူပမ္ပိတေညီကူသရၢ်လံာ်တၢ်ကစီၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရုလီၤအိၤလၢ ကညီကူသရၢ်မၤသးကိးတၢ်ကဵု
 PHRU PWGO KAREN TEACHER NEWSLETTER IS PRODUCED BY KAREN TEACHER WORKING GROUP

Donate Now

- ➔ \$10 PER CHILD
- ➔ \$100 EQUIPS A CLASS
- ➔ \$1,000 PAY 2 TEACHER
- ➔ \$10,000 CONSTRUCTS A SCHOOL
- ➔ \$100,000 FUNDS A SCHOOL CLUSTER

Send Your Donation

Bank Account Name : Karen Teacher Working Group
 Bank Account No : 509-0-50857-7
 Bank Name : KRUNGTHAI BANK
 Swift Code : KRTHTHBK

<https://ktwg.org/support-us/>

Karen Teacher Working Group (KTWG)

Email: hq@ktwg.org

Website: www.ktwg.org

Facebook: facebook.com/ktwghome

Youtube: [KawLahFilms-KTWG](https://www.youtube.com/KawLahFilms-KTWG)

Office: P.O. Box 39, Mae Sariang, MHS, 58110, TH